

Lapsilisä

31.12.2020

Sisällysluettelo

1	Etuusohje	1
1.1	Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.2	Tavoite	2
1.3	Oikeus ja edellytykset	2
1.3.1	Vanhempi / huoltaja	3
1.3.2	Muu lapsen huollosta vastaava henkilö	4
1.3.3	Perhehoitaja	5
1.3.4	Adoptiovanhemman lapsilisä	5
1.3.5	Kv-säännökset	5
1.3.5.1	Maksettavien etuuksien ensisijaisuussäännöt	6
1.3.5.2	Perheenjäsen	18
1.3.5.3	Eläkkeensaajan lapsesta maksettavat etuudet	21
1.3.5.4	Kolmannesta maasta tulleen työntekijän etuudet	23
1.4	Suhde muihin etuuksiin	25
1.4.1	Kv-säännökset	26
1.4.1.1	Suomi ensisijaisena maksajana	26
1.4.1.2	Suomi toissijaisena maksajana	27
1.4.1.3	Eläkkeensaajan lapsesta maksettavat perhe-etuudet	30
1.5	Hakeminen	30
1.5.1	Vireilletulo	31
1.5.1.1	Lähtäjän vastuu	32
1.5.1.2	Asiakirjan siirto	32
1.5.2	Kuka voi hakea etuutta?	33
1.5.2.1	Henkilö itse	33
1.5.2.1.1	Perhehoitaja	33
1.5.2.2	Edunvalvoja	33
1.5.2.3	Edunvalvontavaltuutettu	34
1.5.2.4	Asiamies eli valtuutettu	35
1.5.3	Haku aika	35
1.5.4	Muutos perheen sisällä	36
1.5.5	Lisäselvitysten pyytäminen	37
1.5.5.1	Lisäselvitykset lapsilisässä	39
1.5.6	Hakemuksen peruminen	39
1.5.7	Kv-lomakkeet ja yhteyselimet	39
1.6	Määrä	40
1.6.1	Perusmäärä	40
1.6.1.1	Lapsilisän määrät ennen 1.7.1995	42
1.6.2	Ahvenanmaalla	43
1.7	Määräytymisperusteet	44
1.7.1	Porrastus	44
1.7.2	Yksinhuoltajakorotus	44

1.7.2.1 Avoliitto	46
1.7.3 Suoritus aika	47
1.7.4 Kv-säännökset	47
1.8 Ratkaiseminen	47
1.8.1 Käsittelypaikka	47
1.8.1.1 Työpaikkakassat	49
1.8.1.2 Kv-asioiden käsittelypaikka	49
1.8.2 Esteellisyydestä	53
1.8.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto	53
1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen	53
1.8.3 Lisäselvitykset	53
1.8.4 Kuuleminen	53
1.8.4.1 Milloin asiakasta on kuultava?	54
1.8.4.2 Miten kuullaan?	54
1.8.4.3 Kuuleminen lapsilisässä	54
1.8.5 Päätöksen antaminen	54
1.8.5.1 Päätöksensaajat	55
1.9 Maksaminen	56
1.9.1 Maksuosoite	56
1.9.2 Maksunsaajat	58
1.9.3 Ennakonpidätys	60
1.9.4 Etuusmaksujen peruutukset pankista	60
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	60
1.11 Tarkistaminen	61
1.12 Lakkauttaminen	62
1.12.1 Kv-säännökset	62
1.13 Liikamaksu	63
1.13.1 Takaisinperintä	63
1.13.2 Kv-säännökset	63
1.14 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	63
1.15 Muutoksenhaku	63
1.15.1 Poikkeukset	63
1.15.1.1 Valituksesta kuuleminen	64
1.15.1.2 Oikaisumahdollisuuden tutkiminen	65
1.15.1.2.1 Itseoikaisu	65
1.15.1.2.2 Osittainen oikaisu	66
1.15.1.2.3 Suostumus vahingoksi oikaisuun	67
1.15.1.3 Muutoksenhakuelimelle lähettämisen määräaika	67
1.15.1.4 Lisäselvitykset valitusprosessin aikana	67
1.15.1.5 Muutoksenhakuelimelle lähetettävät asiakirjat	68
1.15.1.6 Asianosaisen oikeus tietojen saantiin	68
1.15.1.7 Muutoksenhakuelimen päätöksen täytäntöönpano	69

1.16 Seuranta 69

1 Etuusoheje

Etuusoheje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohejen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohejeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1 Asiakkaan kokonaistilanne

Kun käsittelet asiakkaan hakemusta, muodosta ensin kokonaiskuva asiakkaan elämäntilanteesta. Tarkastele asiakkaan tilannetta jo Kelassa olevien tietojen perusteella asumisen-, perheen-, terveyden- ja toimeentulon näkökulmista. Huomaathan, että asiakkaalla saattaa olla oikeus myös muihin etuuksiin. Ohjaa asiakas tarvittaessa hakemaan niitä. Asiakkaalla saattaa olla myös tarve elämäntilanteeseen liittyvään neuvontaan.

Hahmota asiakkaan kokonaistilanne

Tutustu asiakkaan tilanteeseen OIWAn koostenäytöllä.

- Katso asiakkaan palvelutiedot (vihreä puhekupla)
- Tarkista asiakkaan etuustiedot sekä vireillä olevat työt ja ratkaistut hakemukset, erityisesti etuuksien viimeisimmät ratkaisut
- Katso viimeisimmät yhteydenotot, kommentit, viestit ja asiakaskirjeet
- Katso, onko asiakkaalla muutoksenhakuja vireillä
- Katso, onko asiakkaalla useita asioita vireillä tai onko hän saanut hylkääviä päätöksiä
- Kiinnitä huomioita myös siihen, onko asiakkaalla toimeentulotuen päätöksiä; jos on, niin kuinka pitkäaikaisia.

Muodosta itsellesi käsitys asiakkaan kokonaistilanteesta yllä kerrottujen tietojen perusteella sekä sinulla nyt käsiteltävänä olevan työn asiakirjojen perusteella. Kiinnitä huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Millainen perhemuoto on kyseessä?
- Ovatko ratkaisuun vaikuttavien henkilöiden vakuuttamistiedot ajan tasalla? Tee tarvittavat toimenpiteet kv-prosessin mukaisesti.
- Asuuko, työskenteleekö tai saako joku perheenjäsenistä etuutta ulkomailta? Onko kyseessä useamman maan tilanne / kv-kytkentäinen tapaus?
- Onko etuudessa vireillä- tai voimassaolevia maksuvaatimuksia (kunta tai toimeentulotuki)?
- Tuleeko asiakirjoista esille perheen heikko taloudellinen tilanne ja mahdollinen toimeentulotuen tarve?
- Onko asiakas kyvykäs hoitamaan itsenäisesti asioitaan?
- Ilmeneekö asiakirjoista tai muista tiedoista perhettä selvästi kuormittavia seikkoja?

Ehdota asiakkaalle tarvittaessa ajanvarausta tai ohjaa asiakas oikealle viranomaiselle tai toimivalle taholle. Asiakkaan tai perheen kokonaistilanteen perusteella saattaa

herätä huoli sosiaalihuollon tarpeesta. Ohjaa asiakas tarvittaessa esimerkiksi sosiaalihuoltoon tai tee tilanteen vaatiessa lastensuojeluilmoitus.

Arvioi lisätiedon tarve ja ole tarvittaessa yhteydessä asiakkaaseen

- valmistaudu yhteydenottoon siten, että voit puhelun aikana pyytää tarvittaessa lisätietoja myös muihin asiakkaalla vireillä oleviin etuuksiin
- onko asiakas jo antanut suostumuksen sähköiseen asiointiin (jos ei ole, markkinoi sähköistä asiointipalvelua)

Dokumentointi

- Jos olet yhteydessä asiakkaaseen, kirjaa yhteydenottoon asiakkaalta saadut tiedot ja nosta yhteydenotto tarvittaessa palvelutiedot-näytölle. Poista vanhentuneet tiedot näytöltä.
- Kirjaa tarpeelliset tiedot työn kommenttiin ja nosta kommentti harkinnan mukaan palvelutiedot-näytölle. Poista vanhentuneet tiedot näytöltä.
- Tee tarvittaessa toimeksianto –työ toiseen etuuteen, esimerkiksi tiedon välittämiseksi toiseen etuuteen.

Huomioi mahdollinen oikeus/vaikutus muuhun etuuteen. Vinkkaa myös mahdollisesta oikeudesta uuteen etuuteen/etuuden korotusosaan.

Jos havaitset kokonaistilanteen kartoittamisessa, että asiakkaalla on useita tai isoja ongelmia terveydessä, elämänhallinnassa tai toimeentulossa, hän voi hyötyä moniammatillisesta palvelusta. Lue lisää: Moniammatillinen palvelu.

1.2 Tavoite

Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaan lapsen tosiasiallisesta huollosta vastaavalle henkilölle lapsen elatusta varten.

1.3 Oikeus ja edellytykset

Lapsilisän maksaminen edellyttää, että lapsi joko asuu Suomessa tai on tosiasiallisesta ulkomailla oleskelustaan huolimatta oikeutettu asumisperusteiseen sosiaaliturvaan Suomessa. Lapsen Suomessa asuminen ratkaistaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan (LLL 796/1992 1 §, [AspSotuL 16/2019](#)).

Kansainvälisissä tilanteissa voidaan kuitenkin maksaa lapsilisää myös esimerkiksi lapsesta, joka asuu toisessa [EU-maassa](#) vanhemman työskennellessä Suomessa tai lapsesta, joka oleskelee Suomessa työskentelevän vanhemman mukana, mutta eivät asu täällä pysyvästi. Katso lisää kohdasta [Kv-säännökset](#).

Oikeus lapsilisän nostamiseen on nostajaksi ilmoitetulla lapsen vanhemmalla tai huoltajalla, jonka huollossa lapsi on. Huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa tarkoitettua huoltajaa. Jos lapsilisän nostamiseen oikeutetusta henkilöstä syntyy epäselvyyttä, kuuluu oikeus lapsilisän nostamiseen sille henkilölle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta.

1.3.1 Vanhempi / huoltaja

Lapsilisän maksaminen edellyttää, että lapsi joko asuu Suomessa tai hänellä säilyy ulkomailla oleskelustaan huolimatta oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Lapsen Suomessa asuminen ratkaistaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan (LLL 796/1992 1 §, [AspSotuL 16/2019](#)).

Kv-tilanteissa voidaan kuitenkin maksaa lapsilisää myös lapsesta, joka asuu esimerkiksi toisessa EU-maassa vanhemman työskennellessä Suomessa tai lapsesta, joka oleskelee Suomessa työskentelevän vanhemman/huoltajan mukana, mutta he eivät asu täällä pysyvästi. Katso lisää kohdasta [Kv-säännökset](#).

Oikeus lapsilisän nostamiseen on nostajaksi ilmoitetulla lapsen vanhemmalla tai huoltajalla, jonka huollossa lapsi on. Huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa tarkoitettua huoltajaa. Jos lapsilisän nostamiseen oikeutetusta henkilöstä syntyy epäselvyyttä, kuuluu oikeus lapsilisän nostamiseen sille henkilölle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu kuin lapsen vanhempi tai huoltaja, on hänellä oikeus lapsilisän nostamiseen. Lue lisää kohdasta [Muu lapsen huollosta vastaava henkilö](#). (LLL 796/1992 6 §)

Niissä tilanteissa, joissa lapsella on oikeus Suomen sosiaaliturvaan, lapsilisän nostajalla ei edellytetä olevan oikeutta Suomen sosiaaliturvaan eikä hänellä myöskään tarvitse olla voimassaolevaa oleskelulupaa (esimerkiksi vanhemman saapuessa EU-alueen ulkopuolelta Suomeen ja lapsi on jo Suomessa vakuutettuna).

Eronneet tai erillään asuvat vanhemmat voivat sopia keskenään siitä, kummalle vanhemmalle lapsilisä maksetaan, jos vanhemmilla on yhteishuoltajuus ja jos lapsi tosiasiallisesti oleskelee molempien vanhempien luona. Merkitystä ei ole sillä, kumman vanhemman luona lapsella on väestötietojärjestelmän mukainen asuinpaikka. Selvitykseksi lapsen oleskelusta molempien vanhempien luona riittää vanhempien yhteisymmärrys asiasta, eikä esimerkiksi tapaamissopimusta vaadita esitettäväksi. Porrastus maksetaan tällöin kaikista lapsista, joista kyseinen henkilö nostaa lapsilisää. Myös yksinhuoltajakorotus maksetaan, jos nostaja on yksinhuoltaja. Nostajan muutostilanteissa lapsilisän nykyistä saajaa on kuultava ennen lapsilisän myöntämistä.

Esimerkki

Lapsi asuu äidin luona ja lapsilisä on maksettu äidille. Isä jättää lapsilisähakemuksen. Isän hakemuksessa ei ole äidin suostumusta lapsilisän maksamiseen isälle. Äitiä on kuultava isän hakemuksesta esimerkiksi kirjepohjalla LLS01. Jos äiti antaa suostumuksen isälle maksamiseen, lapsen tosiasiallisesta asumisesta ei tarvitse pyytää selvitystä. Jos äiti ei vastaa kuulemiseen, on isältä tarpeen vielä varmistaa lapsen tosiasiallinen asuminen hänen luonaan, ellei hakemuksessa ole mukana asiasta selvitystä.

Jos vanhemmat eivät pääse lapsilisän maksamisesta keskenään sopimukseen, riitatilanteessa oikeus lapsilisän nostamiseen kuuluu sille vanhemmalle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta pääasiassa huolehtivana vanhempana pidetään sitä vanhempaa, joka elää lapsen kanssa yhteisessä taloudessa. Oleellista on se, kenen luona lapsi tosiasiallisesti asuu. Jos vanhempien antamat lapsen asumista koskevat selvitykset ovat ristiriitaisia, ja kumpikin vanhempi esittää lapsen pääasiassa asuvan hänen

luonaan, lapsen voidaan yleensä katsoa asuvan väestötietojärjestelmään merkityssä osoitteessa.

Lapsilisän nostajana voi olla myös lapsen vanhemman/huoltajan avio- tai avopuoliso, joka ei ole lapsen vanhempi, mutta asuu samassa taloudessa lapsen kanssa (LLL 6 § 2 mom). Mahdollinen porrastus maksetaan nostajan tilanteen mukaan.

Kun lapsi ei ole vielä syntynyt, voi myös äidin avopuoliso hakea ja saada syntyvästä lapsesta maksettavaa lapsilisää.

1.3.2 Muu lapsen huollosta vastaava henkilö

Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu henkilö kuin hänen vanhempansa tai huoltajansa, oikeus lapsilisän nostamiseen on hänellä (LLL 796/1992 6 § 2 mom.). Kyseessä voi olla esimerkiksi sukulainen tai lapsen kuolleen vanhemman puoliso tai [perhehoitaja](#). Mahdolliset porrastukset ja yksinhuoltajakorotus maksetaan tällöin nostajan oman tilanteen mukaan.

Jos lapsilisän nostajasta ei ole kiistaa, lapsen vanhemman tai huoltajan suostumusta ei vaadita eikä sosiaalihuollon toimielintä tarvitse kuulla. Lapsilisän nostajan vaihtuessa edellistä nostajaa on kuultava. Lue lisää kuulemisesta [tästä](#). Jos lapsilisän nostamiseen oikeutetusta henkilöstä syntyy epäselvyyttä, kuuluu oikeus lapsilisän nostamiseen sille henkilölle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Henkilön katsotaan huoltavan lasta lain tarkoittamalla tavalla, jos hän elää yhteisessä taloudessa lapsen kanssa.

Yksin Suomeen tullut lapsi

Lapsilisä voidaan myöntää hakijalle, kun lapselle on myönnetty oleskelulupa ja hänellä katsotaan olevan oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Lapsilisään on oikeus henkilöllä, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Kyseessä voi olla esimerkiksi sukulainen. Hän voi hakea lapsilisää. Henkilön katsotaan hoitavan lasta lain tarkoittamalla tavalla, jos hän elää yhteisessä taloudessa lapsen kanssa. Turvapaikan saaneen lapsen osalta voi olla tarpeen kuulla lapselle määrättyä virallista edustajaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavasta henkilöstä syntyy epäselvyyttä.

Yksityinen sijoitus

Yksityisesti sijoitetulla lapsella tarkoitetaan lasta, joka muutoin kuin kunnan aloitteesta on sijoitettu pysyväisluonteisesti yksityiskotiin (ns. kasvattilapsi). Yksityiskotiin sijoittaminen on kyseessä esimerkiksi, kun lapsi on vanhemman ja sukulaisen sopimuksen mukaisesti sijoitettu sukulaisen luo asumaan. Yksityinen sijoitus ei ilman erillistä tuomioistuimen huoltajamääräystä vaikuta lapsen huoltajuuteen.

Lapsen yksityiskotiin sijoittamisesta tulee ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle. Ilmoituksen on velvollinen tekemään joko lapsen huoltaja tai se henkilö, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu. Kunnan tulee hyväksyä ja antaa päätös lapsen sijoittamisesta yksityiskotiin. (Lastensuojelulaki 417/2007 13 luku 81 §) Lapsilisälain näkökulmasta yksityinen sijoitus ei eroa niistä tilanteista, joissa lapsi asuu muuten kuin yksityisesti sijoittuna esim. isovanhempansa luona. Kunnan päätöstä lapsen sijoittamisesta yksityiskotiin ei ole välttämätöntä toimittaa Kelaan. Sitä voidaan kuitenkin hyödyntää, jos syntyy epäselvyyttä siitä, missä lapsi tosiasiallisesti asuu.

Lue lisää [asian valmistelusta](#).

1.3.3 Perhehoitaja

Perhehoidolla tarkoitetaan hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (perhehoitolaki 3 §). Perhehoitoa järjestetään esimerkiksi huostaanotetuille tai muusta syystä lyhytaikaisesti sijoitetuille lapsille sekä kehitysvammaisille lapsille.

Kun lapsi on perhehoitolaissa tarkoitettulla tavalla sijoitettu perhehoitoon, voidaan lapsilisä myöntää perhehoitajalle (LLL 796/1992 11 § 2 mom.). Perhehoitajaa koskee sama haku-aika kuin muitakin lapsilisän hakijoita.

Perhehoitoon sijoitettu lapsi otetaan huomioon perhehoitajan lapsilisän porrastuksessa.

1.3.4 Adoptiovanhemman lapsilisä

Lapsilisä adoptiolapsesta maksetaan adoptiovanhemmalle lapsen hoitoon ottamista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Ulkomailta adoptoitavalla lapsella tulee olla oikeus Suomen sosiaaliturvaan, jotta lapsilisää voidaan maksaa. Lapsilisä voidaan myöntää takautuen hoitoon ottamisesta lukien sen jälkeen kun lapsi on saanut henkilötunnuksen ja lapselle on tehty vakuuttamispäätös.

Adoptiovanhemman on esitettävä selvitys lapsen hoitoon ottamisesta. Jos adoptiovanhempi on jo esittänyt selvityksen esimerkiksi adoptiotukea, äitiysavustusta tai vanhempainrahaa hakiessaan, sinun ei tarvitse enää vaatia selvitystä.

Selvitys voi olla todistus lapsen hoitoon ottamisesta/nimeämisestä (SV 94). Kotimaisissa adoptioissa todistuksen antaa kunnan sosiaalihuollon toimielin tai adoptiotoimisto (Pelastakaa Lapset ry). Kansainvälisissä adoptioissa todistus saadaan kansainvälisen adoptiopalvelun antajalta, joita ovat Interpedia r.f., Pelastakaa Lapset ry ja Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Ns. itsenäisissä adoptioissa, joissa lapsi on adoptoitu suoraan ulkomailta ilman suomalaisen adoptiopalvelun antajan välitystä, tulee hakijan esittää luotettava selvitys lapsen hoitoon ottamisesta. Selvitys voi olla esimerkiksi ulkomaisen adoptiopalvelun antajan antama todistus tai muu luotettava selvitys.

1.3.5 Kv-säännökset

EU-asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta 987/2009 sovelletaan [EU-jäsenvaltioiden](#) välillä liikkuviin henkilöihin.

Asetus 883/2004 (ja sitä edeltävä asetus 1408/71) koskevat Eu-/Eta-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvia henkilöitä, jotka voivat olla esimerkiksi työntekijöitä, yrittäjiä, virkamiehiä, opiskelijoita, eläkkeensaajia, työttömiä tai perheenjäseniä.

Asetusta 883/2004 on sovellettu Eu-/Eta-alueella liikkuviin ETA-maiden kansalaisiin 1.6.2012 lukien ja Sveitsin kansalaisiin 1.4.2012 lukien. Asetuksia 883/2004 ja 1408/71

ei kuitenkaan edelleenkään sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin, jotka liikkuvat EU:n ja Sveitsin välillä.

Asetuksen 883/2004 soveltamisalaa laajennettiin asetuksella 1231/2010 koskemaan myös kolmansien maiden kansalaisia, jotka asuvat laillisesti EU:n alueella ja liikkuvat jäsenmaiden välillä (poislukien Tanska ja Britannia, jotka eivät sovelleta). Kyseistä asetusta edelsi asetus 859/2003 (jota Tanska ei myöskään sovelleta).

Lue lisää [asetusten soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä](#).

Vakuutus- ja työskentelykausien yhteenlaskeminen

EU-asetusta 883/2004 sovellettaessa muussa jäsenvaltiossa saavutetut vakuutus- ja työskentelykaudet otetaan huomioon, jos niitä tarvitaan perhe-etuusoikeuden (esimerkiksi vanhempainpäivärahan) syntymistä varten. Suomen lapsilisässä tai kotihoidon tuessa ei kuitenkaan ole odotusaikoja, joten etuusoikeuden saamiseksi ei tarvita toisessa jäsenvaltiossa täytettyjä kausia.

Jos toinen EU/EFTA-maa tai Sveitsi pyytää tarvitsemiaan työntekijän tai opiskelijan Suomessa täyttyneitä vakuutuskausia SED:llä F022 tai lomakkeella [E 405](#), ilmoitetaan kaudet, jolloin ko. huoltajalla on ollut oikeus Suomen sosiaaliturvaan vakuuttamislain mukaisesti. Jos kysytään työskentelykausia, ne selvitetään Eläketurvakeskukselta. Kaudet ilmoitetaan käyttäen SEDiä F023 tai lomaketta E405.

1.3.5.1 Maksettavien etuuksien ensisijaisuussäännöt

Asetusta 883/2004 sovellettaessa useampi valtio voi olla samaan aikaan velvollinen maksamaan perhe-etuuksia kansallisen lainsäädäntönsä perusteella. Valtioiden väliset maksuvastuut määräytyvät ensisijaisuussääntöjen perusteella. Asetuksen mukaisiin perhe-etuuksiin ovat oikeutettuja EU-työntekijät, EU-työntekijöihin rinnastettavat taloudellisesti aktiivit henkilöt sekä ei-aktiivit henkilöt.

Asetuksen 883/2004 mukaiset perhe-etuudet Suomessa

Asetuksen 883/2004 mukaisia perhe-etuuksia ovat Suomessa **lapsilisä, lasten kotihoidon tuki ja eläkkeen lapsikorotus**. Oikeus asetuksen 883/2004 perusteella maksettavaan kotihoidon tukeen rajautuu hoitorahaan ja hoitolisään. Kuntalisää ei asetuksen perusteella makseta. Kotihoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä maksetaan muussa jäsenvaltiossa asuvasta lapsesta periaatteessa samoin edellytyksin kuin Suomessa asuvasta lapsesta, jolloin esimerkiksi lapsen ikä ja perheen tulot huomioidaan. Lapsen hoidon tosiasiallista järjestelyä ulkomailla ei ole näissä tilanteissa kuitenkaan tarpeen selvittää.

Ensisijaisuussäännöt etuuksien päällekkäisyystilanteessa

Jos useampi kuin yksi valtio on velvollinen maksamaan perhe-etuuksia oman lainsäädäntönsä perusteella, valtioiden välinen etuuksien maksuvastuu määräytyy seuraavasti:

1. **Palkkatyön** tai itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella saavutetut oikeudet (ja sen perusteella määräytyvä maa ja laitos)
2. **Eläkkeen** saamisen perusteella saavutetut oikeudet (ja sen perusteella määräytyvä maa ja laitos)

3. **Asumisen** perusteella saavutetut oikeudet (ja sen perusteella määräytyvä maa ja laitos)

Jos siis perhe täyttää 1 ja 2 kohdissa olevat edellytykset, ensisijainen maksaja on kohdan 1 ja toissijainen kohdan 2 tarkoittama maa. Jos perhe täyttää 2 ja 3 kohdan edellytykset, ensisijainen on kohdan 2 ja toissijainen kohdan 3 tarkoittama maa.

EU-työntekijä ja siihen rinnastettava taloudellisesti aktiivi henkilö

Asetuksen 883/2004 mukaisena EU-työntekijänä tai EU-työntekijään rinnastettavana taloudellisesti aktiivina henkilönä pidetään henkilöä, joka vaihtoehtoisesti:

1. **työskentelee**. Lapsilisän osalta edellytys on, että ansiotaso on vakuuttamislain (AspSotul 7 §) edellyttämän minimiansiotason suuruinen. Lapsilisän saaja rinnastuu työntekijään myös siltä ajalta, kun hän on oikeutettu vakuuttamislain 8 §:n mukaiseen työntekijän jälkisuojaan.

Kotihoidon tuen osalta riittää työeläkevakuutettu työskentely: Kotikuntalaissa työntekijä/yrittäjä-käsitteitä ei ole määritelty. Sovellettaessa EU-lainsäädäntöä kotikuntalain piiriin kuuluviin etuuksiin henkilöä pidetään työntekijänä, jos hänet on vakuutettu (taikka olisi pitänyt vakuuttaa) työeläkejärjestelmässä. Siten henkilö on työntekijä hyvin vähäisen työn ja palkan perusteellakin.

2. **saa päivärahaetuuksia**, jotka eivät ole vähimmäismääräisiä (esim. tulojen perusteella määräytyvä äitiyspäiväraha tai vanhempainraha) ja on työskennellyt tai saanut työskentelyyn perustuvaa rahaetuutta ennen päivärahakauden alkamista.
3. **on työtön**, ilmoittautunut työnhakijaksi te-toimistoon ja oikeutettu työttömyysetuuteen (myös mahdollisen karenssin aikana henkilöä pidetään taloudellisesti aktiivina).

Taloudellinen aktiivisuus ei suoraan siirry maasta toiseen muutettaessa. Jos toisesta maasta maksettu päivärahakausi onkin perustunut edeltävään työskentelyyn ja tuloihin muussa EU-maassa, ei se kuitenkaan tarkoita sitä, että yhteyden muuhun maahan katketessa aktiiviasema periytyisi Suomeen muutettaessa (jos ja kun Suomessa ei ole työskennelty paluun/muuton jälkeen).

Ei-aktiivit henkilöt

Ei-aktiiveilla henkilöillä tarkoitetaan kaikkia muita henkilöitä kuin EU-työntekijöitä tai EU-työntekijöihin rinnastettavia taloudellisesti aktiiveja henkilöitä. Henkilö voi saada esim. kotihoidon tukea (ollen esim. hoitovapaalla, ei ansiotyössä) tai Koulutusrahaston myöntämää aikuiskoulutustukea. Tarkista näissä tilanteissa, että henkilö ei ole ansiotyössä, vaikka saakin etuutta. Myös ei-aktiivit henkilöt kuuluvat asetuksen 883/2004 soveltamisalaan ja heidän oikeutensa perhe-etuuksiin määräytyy kansallisen lainsäädännön edellytysten mukaisesti.

Esimerkki

Esimerkki 1. Koulutusrahastosta aikuiskoulutustukea saava vanhempi asuu lapsen kanssa Suomessa. Lapsen toinen vanhempi on työssä toisessa EY-lainsäädäntöä soveltavassa valtiossa. Perhe-etuuksista vastaa ensisijaisesti valtio, jossa lapsen vanhempi työskentelee. Suomi on toissijaisesti vastuussa perhe-etuuksista ja maksaa mahdollisen perhe-etuuksien erotuksen.

Ensisijaisen maksajan määrittely

Asetuksen 883/2004 mukaisten etuuksien myöntämisen edellytyksenä ei voida pitää lapsen asumista Suomessa. Etuuksia voidaan siis maksaa myös toisessa

jäsenvaltiossa asuvasta lapsesta, jos etuuksien maksamisen ensisijaisuussäännöistä niin seuraa. Perhe-etuuksia maksetaan toisissa jäsenmaissa asuvista lapsista yleensä huoltajien työskentelyn tai huoltajan saaman työskentelyyn perustuvan ja ansionmenetystä korvaavan rahaetuuden saamisen perusteella. Työskentelyyn rinnastettavia rahaetuuksia ovat esimerkiksi sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha, jotka perustuvat henkilön päivärahakautta edeltävään työskentelyyn. Henkilö rinnastetaan työntekijään myös työntekijän jälkisuojan ajalta (AspSotul 8 §).

Suomi saattaa olla ainut perhe-etuuksien maksajavaltio tilanteessa, jossa lapsella on ainoastaan yksi huoltaja ja lapsi asuu eri jäsenvaltiossa, mutta lapsen asuinvaltio ei maksa mitään perhe-etuuksia. Jos katsotaan, että lapsi kuuluu yhä samaan talouteen Suomessa asuvan huoltajan kanssa, eikä lapsen asuinvaltiosta makseta mitään perhe-etuuksia, voidaan perhe-etuudet maksaa poikkeuksellisesti Suomesta eli vanhemman asuinvaltiosta, vaikka vanhempi ei olisi taloudellisesti aktiivi (EU-tuomio C-322/17 Bogatu).

Jos hakija saa vanhempainpäivärahaetuutta vähimmäismääräisenä, eikä hän ole työskennellyt ennen päivärahakauden alkamista, häntä ei rinnasteta työntekijään. Jos hakija saa vanhempainpäivärahaetuutta siten, että määrä on laskettu viimeksi vahvistetussa verotuksessa todettujen tulojen perusteella (päiväraha on korkeampi kuin vähimmäismäärä), mutta henkilö ei ole työskennellyt tai saanut työskentelyyn perustuvaa rahaetuutta ennen päivärahakauden alkamista, ei hakijaa rinnasteta työntekijään.

Esimerkki

Esimerkki 2. Suomessa asuva lapsen äiti on ollut ennen äitiys- ja vanhempainrahakautta työssä Suomessa. Isä on rajatyöntekijänä työssä Ruotsin puolella, mutta asuu vakinaisesti Suomessa. Isä kuuluu työskentelynsä perusteella Ruotsin sosiaaliturvaan. Äiti on saanut työskentelynsä perustuen äitiys- ja vanhempainrahaa, minkä kauden ajalta Suomi on ensisijainen perhe-etuuksien maksaja, koska äiti rinnastetaan työntekijään ja lapsi asuu Suomessa.

Esimerkki

Esimerkki 3. Äiti jää kotiin hoitamaan lasta kotihoidon tuella. Suomesta tulee perhe-etuuksien toissijainen maksaja, koska perheessä on nyt vain yksi työntekijä eli isä, joka työskentelee Ruotsissa. Perheeseen syntyy toinen lapsi vanhemman lapsen ollessa 2-vuotias. Äiti saa äitiys- ja vanhempainrahaa samoihin, ennen ensimmäisen lapsen syntymää saamiinsa tuloihin perustuen. Ruotsi on edelleen perhe-etuuksien ensisijainen maksaja. Äitiä ei uuden päivärahakauden aikana rinnasteta työntekijään, koska hän ei ennen päivärahakauden alkamista ole työskennellyt.

Esimerkki

Esimerkki 4. Edellisen perheen tilanteessa äiti on ensimmäisen päivärahakauden jälkeen hoitovapaalla ja palaa sitten töihin 4 kuukaudeksi ennen uuden päivärahakauden alkua. Suomesta tulee uudelleen äidin töihin palaamisesta lukien perhe-etuuksien ensisijainen maksaja, koska hän on työssä Suomessa ja lapsi asuu Suomessa. Koska äiti on työssä ennen toisen päivärahakauden alkamista, hänet rinnastetaan työntekijään myös äitiys- ja vanhempainpäivärahauden aikana, eli Suomi säilyy ensisijaisena etuuksien maksajana päivärahakauden ajan.

Esimerkki

Esimerkki 5. Perhe asuu Suomessa, mutta isä on työssä Ruotsin lipun alla olevalla laivalla. Äiti on opiskelija, mutta hän on jatkuvasti työskennellyt osa-aikaisesti opintojen ohessa ennen lapsen syntymää. Äidin vanhempainpäivärahoissa on huomioitu viimeksi vahvistetussa verotuksessa todetut tulot. Äiti rinnastetaan työntekijään vanhempainpäivärahakauden ajan ja Suomi vastaa ensisijaisesti etuuksien maksamisesta.

Esimerkki

Esimerkki 6. Perhe asuu Suomessa, mutta isä on työssä Ruotsin lipun alla olevalla laivalla. Äiti on opiskelija ja hän on ollut kesäisin muutaman kuukauden töissä. Äidin vanhempainpäivärahoissa on huomioitu viimeksi vahvistetussa verotuksessa todetut tulot, joiden perusteella päiväraha on vähimmäismääräistä korkeampi. Äitiä ei rinnasteta työntekijään vanhempainpäivärahakauden aikana, sillä hän ei ole ollut työssä ennen päivärahakauden alkamista, ja Suomi vastaa toissijaisesti etuuksien maksamisesta.

Perus- ja ansiopäivärahan saajaa pidetään sosiaaliturva-asetusten mukaisesti aktiivina eli hänet rinnastetaan työntekijään. Peruspäivärahaa maksetaan työhistoriasta riippuen 300, 400 tai 500 päivää. Päivärahan enimmäiskesto näkyy työnhakijan päivärahapäätöksestä.

Työmarkkinatuki voidaan myöntää myös Suomessa asuvalle henkilölle, vaikka hän ei aikaisemmin olisi työskennellyt. Ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevan vanhemman kohdalla perhe-etuuksien maksamisvelvoite ei kuitenkaan siirry Suomelle yksin työmarkkinatuen maksamisen perusteella, eikä vanhempaa rinnasteta työntekijään. Tämä johtuu siitä, että asetuksen perusteella ensisijainen perhe-etuuksien maksuvastuu syntyy työskentelyn perusteella. Työmarkkinatuen saaja rinnastetaan työntekijään vain siinä tapauksessa, jos hän on ollut työeläkevakuutettu ennen työttömyysetuusoikeuden syntymistä. Tässä tilanteessa työmarkkinatuen saajaa pidetään aktiivina enintään 300 päivän ajan. Työmarkkinatuen määrän ”nollautuminen” tarveharkinnan tulojen seurauksena ei poista tätä työntekijästatusta.

Jos henkilön oikeus perus- tai ansiopäivärahaan tai työmarkkinatukeen katkeaa, henkilön aktiivisuus perhe-etuuksien kohdalla päättyy eikä häntä enää rinnasteta työntekijään. Henkilö rinnastetaan edelleen työntekijään, jos hänen työskentelyyn perustunut etuutensa vaihtuu ilman katkosta toiseen työskentelyyn perustuvaan etuuteen (esim. työttömyysetuus/sairauspäiväraha vaihtuu vanhempainpäivärahaan).

Henkilö voidaan aktiivisuuden päätyttyä rinnastaa uudelleen työntekijään, jos hän aloittaa työeläkevakuutetun työskentelyn tai jos hänet rinnastetaan työntekijään siitä syystä, että hän saa työskentelyyn perustuvaa etuutta. Lapsilisän saaminen edellyttää lisäksi sitä, että vakuuttamislain mukainen minimiansiotaso täyttyy, mikäli lapsi ei asu vakinaisesti Suomessa.

Henkilö rinnastetaan työntekijään myös työntekijän jälkisuojan ajalta (AspSotul 8 §).

Lue lisää peruspäivärahasta ja työskentelyn päättymisestä.

Esimerkki

Esimerkki 7. Ansiopäivärahansaaja putoaa ansiopäivärahan enimmäismäärän täyttymisen jälkeen työmarkkinatuelle. Henkilön aktiivisuus suhteessa perhe-

etuuksiin katkeaa, koska hän on jo ollut aktiivina täyden ajan (300-500 päivää) eikä hän tule työeläkevakuutetuksi ennen työmarkkinatuen saamista.

Esimerkki

Esimerkki 8. Henkilölle syntyy oikeus työmarkkinatukeen ja hän on ollut työeläkevakuutettuna ennen työmarkkinatuen saamista. Siten hänet katsotaan työskentelynsä perusteella perhe-etuuksien osalta aktiiviksi 300 päivän ajan.

Henkilö saa kuitenkin karenssin kesken työmarkkinatukijakson, jolloin hänelle ei makseta työttömyysetuutta kolmen kuukauden ajalta. Tänä aikana henkilö työskentelee muutaman päivän rakennustyöntekijänä. Karenssin jälkeen työmarkkinatuen maksamista jatketaan.

Henkilöä voidaan katsoa myös karenssin aikana aktiiviksi perhe-etuuksien yhteensovitusilanteessa, vaikka henkilö ei saa työttömyysetuutta. Työeläkevakuutettu työskentely karenssin aikana ei aloita 300 päivän kertymää alusta, vaan aikaisemmat aktiivinaolopäivät lasketaan mukaan kokonaiskertymään. Kertymä alkaisi alusta vain siinä tapauksessa, jos 300 päivän työmarkkinatuen maksujakson jälkeen henkilö tulee työskentelynsä kautta uudestaan työeläkevakuutetuksi ja hänelle syntyy työskentelyn päätyttyä työmarkkinatukioikeus.

Myös eläkkeen saaminen voi olla perusteena perhe-etuuksien maksamiselle. Perhe-etuuksien maksamisen ensisijaisuus määräytyy huoltajien työskentelyn tai siihen rinnastettavan rahaetuuden saamisen ja asumisen mukaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1. työskentely ja lapsen asuminen samassa maassa**
- 2. työskentely muussa kuin lapsen asuinmaassa.**

Ensisijainen maksaja maksaa lapsesta oman lainsäädäntönsä mukaiset etuudet täysimääräisenä. Toissijainen maksaja yhteensovittaa etuudet ja maksaa ylimenevän osan, jos sen samasta lapsesta maksamien perhe-etuuksien kokonaissumma on suurempi kuin ensisijaisen maksajavaltionsamasta lapsesta maksamien perhe-etuuksien kokonaissumma.

Työskentely lapsen asuinmaassa

Kun toinen huoltaja asuu lapsen kanssa, lapsen asuinmaa tulee ensisijaiseksi maksajaksi tämän huoltajan ammatillisen toiminnan johdosta. Tämä toiminta voi olla mitä tahansa ammatillista tai kaupallista toimintaa, olipa se palkallista tai ei. Lapsen kanssa samassa maassa asuvan huoltajan katsotaan harjoittavan ammatillista tai kaupallista toimintaa myös silloin, kun toiminta on keskeytynyt sairauden, äitiyden, työtapaturman, ammattitaudin tai työttömyyden vuoksi, jos näiden tapahtumien perusteella maksetaan palkkaa tai muita etuuksia kuin eläkkeitä. Toiminta on ammatillista myös silloin, kun se on keskeytynyt palkallisen loman, lakon tai sulun aikana. (Hallintotoimikunnan päätökset F1(883/2004) ja n:o 207 (1408/71)).

Edellä sanotulla työskentelymäärittelyllä on merkitystä vain silloin, kun kyseisen maan perhe-etuuteen on oikeus asumisen perusteella ja toinen puoliso työskentelee toisessa jäsenmaassa. Tarkoituksena on estää perhe-etuuksien päällekkäinen maksaminen kahdesta maasta samanaikaisesti.

Suomessa

Suomessa asuvan henkilön katsotaan harjoittavan ammattitoimintaa ja Suomi on siten ensisijainen maksaja Suomessa asuvasta lapsesta, vaikka toinen puoliso työskentelee muussa maassa, jos Suomessa asuva henkilö

- harjoittaa mitä tahansa ammattitoimintaa, jonka perusteella hänet on työeläkevakuutettu, tai
- saa työsuhteen päätyttyä tai keskeydyttyä päivä- tai vanhempainpäivärahaetuuksia, työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea (työskennelyään etuuden ratkaisuhetkeä edeltävän kahden vuoden aikana Suomessa) tai vastaavaa muuta päivärahaetuutta (näihin ei lueta lasten kotihoidon tukea). Vuorotteluvapaalla, hoitovapaalla tai opintovapaalla olevaa henkilöä ei rinnasteta taloudellisesti aktiiviin henkilöön. Lapsilisän osalta vakuuttamislain mukaiseen jälkisuojaan oikeutettu henkilö rinnastuu työntekijään.

Esimerkki

Esimerkki 9. Isä työskentelee ja asuu Suomessa, äiti ja lapsi asuvat muussa EU-maassa, jossa heillä on oikeus saada asumisen perusteella perhe-etuuksia. Äiti ei ole työssä. Suomi on perhe-etuuksien ensisijainen maksaja ja muu EU-maa maksaa mahdollisen ylimenevän osan.

Esimerkki

Esimerkki 10. Kuten esimerkki 9, mutta äiti työskentelee muussa EU-maassa. Muu EU-maa on perhe-etuuksien ensisijainen maksaja. Suomi maksaa mahdollisen ylimenevän osan.

Joissain jäsenvaltioissa perhe-etuudet ovat tulosidonnaisia etuuksia. Jos ensisijaisen maksajavaltion etuuksia ei tästä syystä jää maksettavaksi, maksaa toissijainen valtio oman lainsäädäntönsä mukaiset etuudet täysimääräisenä.

Esimerkki

Esimerkki 11. Mies työskentelee Suomessa, mutta hänen puolisonsa työskentelee ja asuu lapsen kanssa toisessa jäsenvaltiossa.

Koska perhe-etuudet ovat lapsen asuinvaltiossa tulosidonnaisia, perheellä ei ole oikeutta perhe-etuuksiin tulojensa perusteella. Näin ollen Suomi maksaa perhe-etuudet täysimääräisenä, vaikka lapsen asuinvaltio olisi perhe-etuuksien ensisijainen maksajamaa. Perhe-etuuspäätöksiin on lisättävä fraasi LLF21/WKF51.

Esimerkki

Esimerkki 12. Kuten esimerkki 9, mutta äidin työskentely on vähäistä eivätkä muun EU-maan vakuuttamisen kriteerit täyty taikka äiti on työttömänä, äitiyslomalla tms. ja saa sen johdosta korvausta. Jos lapsen asuinmaan kansallisen lainsäädännön perusteella oikeus etuuteen syntyy asumisen perusteella, on lapsen asuinmaa ensisijainen maksaja.

Jos muu EU-maa ei tässä tapauksessa kansallisen lainsäädäntönsä perusteella maksaisi etuutta, se ei olisi velvollinen maksamaan etuutta asetuksen 883/2004 säännöstenkään perusteella. Asetuksen tarkoituksena on osoittaa henkilöpiiri, johon ko. lainsäädäntöä sovelletaan, ei muuttua kansallisessa lainsäädännössä asetettuja erityisiä edellytyksiä.

Esimerkki

Esimerkki 13. Kuten esimerkit 10 ja 11, mutta lapsi asuu Suomessa isänsä kanssa. Suomi maksaa ensisijaisena perhe-etuudet.

Jos äidin työskentely muussa EU-maassa ei täytä vakuuttamisen kriteereitä, muu EU-maa ei joudu maksamaan mahdollista ylimenevää osaa. Tässä tapauksessa muu EU-maa ei myöskään olisi velvollinen maksamaan etuutta Suomeen, vaikka isä ei työskentelisi täällä.

Vanhemmilla on eri toimivaltaiset valtiot ja lapsi asuu kolmannessa jäsenmaassa

Esimerkki

Esimerkki 14. Isä työskentelee Suomessa ja hänellä on mukanaan toinen perheen kahdesta lapsesta. Äiti työskentelee Virossa ja hänen luonaan asuu toinen lapsista. Koska molemmat maat ovat samanaikaisesti vanhempien työskentelyn takia toimivaltaisia maksamaan perhe-etuuksia, ja molemmissa maissa asuu perheen lapsia, maksavat molemmat maat ensisijaisesti perhe-etuudet kyseisessä maassa asuvasta lapsesta sekä mahdollisen erotusetuuden toisen vanhemman työskentelymaassa asuvasta lapsesta.

Esimerkki

Esimerkki 15. Isä työskentelee Suomessa ja äiti Ruotsin lipun alla olevalla laivalla. Perheen lapset asuvat isovanhempien luona Virossa. Suomi ja Ruotsi ovat toimivaltaisia maksamaan perhe-etuuksia vanhempien työskentelyyn perustuen. Suomen ja Ruotsin laitokset vertailevat perheelle maksettavien perhe-etuuksien määrää ja etuudet perheelle maksaa täysimääräisenä se valtio, jonka etuudet ovat suuremmat. Toinen valtioista korvaa etuudet maksaneelle valtiolle puolet etuuksien määrästä, kuitenkin enintään määrän, joka sen lainsäädännön mukaan perheelle tulisi maksettavaksi.

Työskentely tai yritystoiminta muussa kuin lapsen asuinmaassa

Jotta työskentelymaa tai maa, jossa yritystoimintaa harjoitetaan, tulisi velvolliseksi maksamaan perhe-etuutta toisessa jäsenmaassa asuvasta lapsesta, työskentelyltä tai yritystoiminnalta edellytetään työskentelymaan työskentelykriteerien täyttymistä siten kuin ne on määritelty kyseisen maan lainsäädännössä. Asetuksessa 883/2004 ei ole työntekijän määritelmää (vrt. asetus 492/2011), vaan työntekijänä pidetään henkilöä, joka on työskentelynsä perusteella tullut jäsenvaltiossa vakuutetuksi jonkin asetuksen mukaisen sosiaaliturvan alan osalta.

Vaikka asetuksen lainvalintasääntöjen perusteella toimivaltainen valtio työntekijän osalta määräytyy työntekijän aseman perusteella, on oikeus etuuksiin riippuvainen kansallisesta lainsäädännöstä. Suomessa työskentelyyn tai yritystoimintaan perustuvaa etuusoikeutta koskevat kriteerit täyttyvät eri edellytyksin lapsilisän ja kotihoidon tuen osalta:

Oikeus lapsilisään

Lapsilisäoikeus Suomessa työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella on olemassa, kun huoltaja täyttää vakuuttamislaisissa säädetyt työntekoa tai yritystoiminnan harjoittamista koskevat kriteerit. Tämä tarkoittaa työntekijän kohdalla

sitä, että henkilön tulee täyttää vakuuttamislain 7 §:n mukainen ansiotuloedellytys. Lue lisää työntekijän vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan perusteella syntyy oikeus lapsilisään, kun kyse on henkilöstä, joka on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen. Käytännössä tämä edellyttää sitä, että hän on harjoittanut yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjän vakuuttamisesta sekä apurahansaajan vakuuttamisesta.

Oikeus kotihoidon tukeen

Oikeus kotihoidon tukeen Suomessa työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella on olemassa heti, kun huoltaja työskentelyn tai yritystoiminnan aloittaessaan tulee työeläkelainsäädännön piiriin (ml. yrittäjäeläkkeitä koskeva lainsäädäntö).

Esimerkki

Esimerkki 16. Perheen huoltaja tulee Puolasta 3 kuukauden ajaksi Suomeen töihin. Huoltajan Suomessa työskentelyn ja työeläkevakuuttamisen perusteella Puolassa asuvasta lapsesta on muiden edellytysten täytyessä oikeus kotihoidon tukeen, mutta ei lapsilisään, koska vakuuttamislain mukainen ansiotulovaatimus ei täyty.

YEL-vakuutetut kevytyrittäjät rinnastuvat lähtökohtaisesti yrittäjään ja ei-YEL-vakuutetut työntekijään. Kevytyrittäjä katsotaan taloudellisesti aktiiviksi, jos hänellä on vähäistäkin työskentelyä. Tulotasolla on kuitenkin vaikutusta siihen, että lapsilisään on oikeus, jos kevytyrittäjä täyttää vakuuttamislain (AspSotul) minimiansiotuloedellytyksen ja häntä kohdellaan kuten työntekijää. Sen sijaan lastenhoidon tuki perustuu työeläkevakuuttamiseen, jolloin vähäinen työskentely kyllä riittää pitämään taloudellisesti aktiivina, mutta jos kevytyrittäjä ei ole YELin eikä minkään muunkaan työeläkelain (lähinnä TyEL) mukaan vakuutettu, ei häntä voida pitää sellaisena työntekijänä, jolla olisi oikeus lastenhoidon tukeen.

Asuminen

Mikäli etuusoikeus on syntynyt useammasta kuin yhdestä valtiosta asumisen perusteella, on ensisijainen maksajavaltio lapsen asuinvaltio. Erotusetuutta ei kuitenkaan tarvitse maksaa toisessa jäsenvaltiossa asuvista lapsista, jos oikeus kyseiseen etuuteen perustuu ainoastaan vanhemman/huoltajan asumiseen Suomessa (asetuksen 883/2004 68.2 art.).

Jos Suomi on perhe-etuusien ainoa toimivaltainen maksaja, voidaan perhe-etuudet maksaa Suomesta, vaikka vanhempi ei olisi taloudellisesti aktiivi. Tällainen tilanne voi muodostua silloin, kun lapsella on ainoastaan yksi huoltaja ja lapsi asuu eri valtiossa, kuin huoltaja eikä lapsen asuinvaltio maksa mitään perhe-etuuksia. Jos katsotaan, että lapsi kuuluu yhä samaan talouteen Suomessa asuvan huoltajan kanssa, eikä lapsen asuinvaltiosta makseta mitään perhe-etuuksia, voidaan perhe-etuudet maksaa poikkeuksellisesti Suomesta eli vanhemman asuinvaltiosta, vaikka vanhempi ei olisi taloudellisesti aktiivi (Bogatu-tuomio C-322/17).

Esimerkki

Esimerkki 17. Lapsi on muuttanut lukion käymisen vuoksi Viroon ja asuu viikot Virossa asuvan isoäitinsä luona. Virossa ei muodostu lainkaan oikeutta perhe-etuuksiin, sillä lapsella ei ole laillista huoltajaa Virossa. Lapsen isä on kuollut. Suomi maksaa tässä tilanteessa lapsilisää, koska Suomi on lapsen ainoan huoltajan asuinvaltio ja huoltajan katsotaan lapsen ulkomaille muutosta huolimatta olevan lapsen perheenjäsen. Koska Suomi on perhe-etuuksien osalta ainut toimivaltainen valtio, maksetaan Suomesta lapsilisää, vaikka vanhempi ei ole taloudellisesti aktiivi.

Jos vanhempi ja lapsi ovat oikeutettuja Suomen sosiaaliturvaan tilapäisen ulkomailla oleskelun ajan (AspSotuL 6 §), on perheen asuinmaa edelleen Suomi. Jos vanhemman ja lapsen oikeus Suomen sosiaaliturvaan säilyy yli 6 kuukautta kestävästä ulkomailla oleskelusta huolimatta (AspSotuL 11-13 §), voidaan perhe-etuuksissa asuinmaana yleensä pitää oleskelumaata.

Jos lapsella säilyy oikeus Suomen sosiaaliturvaan yli 6 kuukautta kestävästä ulkomailla oleskelun aikana, syntyy lapsilisään oikeus, vaikka kyseessä olisi erotusetuuden maksaminen Suomesta. Tämä perustuu kansalliseen lapsilisälakiin, jota sovelletaan toissijaisesti asetuksen 883/2004 ohella. Lapsilisälain mukaan lapsilisään on oikeus lapsesta, jolla on vakuuttamislain mukaan oikeus Suomen sosiaaliturvaan.

Esimerkki

Esimerkki 18. Suomalainen opiskelija opiskelee Virossa lääkäriksi ja hän avioituu siellä paikallisen opiskelutoverin kanssa. Heille syntyy lapsi, jolla on kiinteämmät siteet Viroon, eikä lapsi saa oikeutta Suomen sosiaaliturvaan. Viro on lapsen asuinmaana ensisijainen perhe-etuuksien maksaja. Suomen ei tarvitse maksaa erotusetuutta, koska etuuden maksaminen perustuisi siihen, että opiskelevan vanhemman asuinmaa on Suomi. Jos lapsella olisi oikeus Suomen sosiaaliturvaan, Suomesta maksettaisiin lapsilisän erotusetuus.

Asetusta 883/2004 sovellettaessa oikeus kotihoidon tukeen on työntekijöiden lisäksi myös opiskelijoilla, joilla on oikeus Suomen sosiaaliturvaan vakuuttamislain 6 §:n mukaan (tilapäinen ulkomailla oleskelu) tai 12 §:n perusteella (yli vuoden kestävät päätoimiset opinnot). Samoin Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon tilapäisesti, enintään 6 kuukauden ajaksi lähtevän vanhemman, esimerkiksi työntekijän perheenjäsenen, perusteella perheellä on oikeus kotihoidontukeen.

Esimerkki

Esimerkki 19. Suomesta Ruotsiin alle 6 kuukaudeksi lähtevän perheen vanhemmista toinen työskentelee paikallisen työnantajan palveluksessa ja toinen hoitaa lapsia kotona. Perheellä on Suomesta oikeus lapsilisään ja kotihoidon tukeen ei-aktiivin puolison ja lasten asumisen perusteella. Ruotsi maksaa perhe-etuudet ensisijaisesti.

Mikäli perheen oleskelu ja toisen puolison työskentely Ruotsissa kestää yli 6 kuukauden ajan, ei oikeutta etuuksiin ole Suomesta.

Esimerkki

Esimerkki 20. Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon päätoimisia opintoja harjoittamaan lähtevä, Suomen sosiaaliturvaan oikeutetulla opiskelijalla on oikeus lapsilisään ja kotihoidon tukeen, vaikka opinnot kestäisivät yli

6 kuukauden ajan. Myös mukaan lähtevällä lapsella on oikeus Suomen sosiaaliturvaan vakuuttamislain 13 §:n perusteella.

Mikäli opiskelijan puoliso työskentelee opiskelumaassa, Suomi vastaa perhe-etuuksista toissijaisesti. Lapsilisästä maksetaan erotusetuus. Kotihoidon tuesta ei makseta erotusetuutta Suomesta, koska lapsen asuinmaa ei ole Suomi.

Esimerkki

Esimerkki 21. Perheenisä on suomalainen, joka työskentelee Ruotsissa paikallisen työnantajan palveluksessa. Äiti, joka opiskelee, muuttaa lapsensa kanssa tilapäisesti Suomesta Ruotsiin. Sekä äidillä että lapsella on oikeus Suomen sosiaaliturvaan vakuuttamislain 6 §:n mukaan. Suomi maksaa toissijaisesti perhe-etuuksia, koska lapsen katsotaan asuvan Suomessa.

Jos perheen äiti menee töihin Ruotsissa, Suomi säilyy perhe-etuuksien toissijaisena maksajana, koska lapsen katsotaan asuvan vakuuttamislain 6 §:n mukaan vakinaisesti Suomessa. Jos Ruotsi kuitenkin tulkitsee lapsen asuvan tässä tilanteessa maassa vakinaisesti, tilanne on tutkittava lapsen asumisen osalta tapauskohtaisesti.

Esimerkki

Esimerkki 22. Perheenisä on suomalainen, joka työskentelee Ruotsissa paikallisen työnantajan palveluksessa yli 6 kuukauden ajan. Äiti on Suomesta lähetetty työntekijä. Äidillä on ETK:n myöntämä lähetetyn työntekijän todistus ja lapsella on vakuuttamislain 13 §:n perusteella oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Suomi maksaa lapsilisän ja kotihoidon tuen erotusetuuden.

Esimerkki

Esimerkki 23. Perheenisä muuttaa lähetettynä työntekijänä puolison ja lapsensa kanssa Suomesta Saksaan. Isällä on ETK:n myöntämä lähetetyn työntekijän todistus ja perheenjäsenten oikeus Suomen sosiaaliturvaan säilyy vakuuttamislain 13 §:n perusteella.

Puoliso aloittaa puolen vuoden päästä työskentelyn Saksassa. Saksasta tulee tällöin perhe-etuuksien ensisijainen maksaja. Suomi maksaa lapsilisän erotusetuutta isän työskentelyn perusteella.

Esimerkki

Esimerkki 24. Lapsi asuu äidin kanssa Virossa. Suomessa asuva isä ei ole työssä, eikä saa työskentelyyn perustuvaa etuutta. Erotusetuutta ei makseta Suomesta.

Ensisijaisuuden vaihtuminen kesken kuukauden

Jos sovellettava lainsäädäntö ja/tai toimivalta myöntää perhe-etuuksia vaihtuu jäsenvaltioiden välillä kesken kalenterikuukauden, maksaa täytäntöönpanoasetuksen 987/09 59 artiklan nojalla se laitos, joka maksoi etuudet kuukauden alussa, etuudet kyseisen kuukauden loppuun saakka riippumatta siitä, mikä etuuksien maksupäivä on. Laitoksen tulee ilmoittaa toisen jäsenvaltion laitokselle päivämäärä, jolloin se lakkaa maksamasta perhe-etuuksia. Toisen jäsenvaltion laitos alkaa maksaa etuuksia tuosta päivästä.

Säännöksen tarkoituksena on estää sitä, että perheen muuttaessa maasta toiseen kuukauden vaihteessa, jäisivät muuttokuukautta seuraavan kuukauden etuudet usein kansallisten sääntöjen mukaisesti saamatta. Kuitenkaan säännöksen soveltaminen ei muuta sitä, että perhe-etuusoikeuden edellytysten on täytyttävä muuton yhteydessä (lähes) katkeamatta lähtö- ja tulovaltiossa. Jotta täytäntöönpanoasetuksen 987/09 59 artiklaa sovelletaan, tulee perheen muuton Suomeen tapahtua kuukauden kuluessa siitä, kun perhe on lähtenyt edellisestä asuinvaltiosta. Lisäksi tulee lähtömaasta SED:llä saadun tiedon mukaan etuuksien olla lähtömaassa maksussa Suomesta haetun etuuden alkuaikakohdan mukaisen kuukauden loppuun tai tuota ajankohtaa edeltävän kuukauden loppuun. Esimerkiksi muutaman kuukauden lomailu ulkomaan työn päätyttyä ennen Suomeen muuttoa ei johda siihen, että oikeus etuuksiin Suomesta syntyisi välittömästi seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun työskentelyvaltio on päättänyt etuuksien maksun.

Jos lähtömaa jostakin kansalliseen lainsäädäntöön perustuvasta etuuskohtaisesta syystä (esim.lapsi tulee kuukauden aikana tietyn ikäiseksi, jolloin etuus oikeus lakkaa) on lakkauttanut etuudet kesken muuttokuukauden, ei Suomesta ryhdytä täytäntöönpanoasetuksen 987/09 59 artiklaa sovellettaessa maksamaan perhe-etuuksia kesken tuon kuukauden, vaan vasta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Asetuksen 987/09 59 artiklaa ei sovelleta niihin tilanteisiin, jolloin Suomesta syntyy toissijainen oikeus perhe-etuuksiin toisen maan edelleen vastatessa ensisijaisesti etuuksista.

Esimerkki

Esimerkki 25. Perhe saa lapsilisää ja kotihoidon tukea Suomesta ja muuttaa Saksaan kuukauden 15. päivä. Lapsilisä ja kotihoidon tuki maksetaan kuukauden loppuun saakka.

Esimerkki

Esimerkki 26. Perhe saa lapsilisää ja kotihoidon tukea Suomesta ja muuttaa Saksaan kuukauden 15. päivä. Perheen lapsi täyttää 3 vuotta kuukauden 10. päivä. Kotihoidon tuen maksu päättyy 10. päivä. Lapsilisä maksetaan kuukauden loppuun saakka.

Esimerkki

Esimerkki 27. Perhe saa lapsilisää ja kotihoidon tukea Suomesta ja muuttaa Saksaan kuukauden 15. päivä. Perheen lapsi täyttää 3 vuotta kuukauden 20. päivä. Kotihoidon tuen maksu päättyy 20. päivä. Lapsilisä maksetaan kuukauden loppuun saakka.

Esimerkki

Esimerkki 28. Perheessä on kaksi lasta. Perheelle maksetaan lapsilisää sekä kotihoidontukea. Vanhempainrahakausi päättyy kuukauden 20. päivä. Perhe muuttaa Saksaan kuukauden 15. päivä.

Vanhempainraha maksetaan 20. päivä saakka. Kotihoidon tuki vanhemmasta lapsesta maksetaan kuukauden loppuun saakka. Nuoremasta lapsesta ei makseta kotihoidon tukea, koska oikeus etuuteen alkaisi vasta muuton jälkeen. Lapsilisä maksetaan kuukauden loppuun saakka.

Esimerkki

Esimerkki 29. Perhe muuttaa Suomeen kuukauden 15. päivä. SEDistä on saatu tieto, että edellinen jäsenvaltio maksaa etuudet kyseisen kuukauden loppuun saakka. Lapsilisä ja kotihoidon tuki myönnetään seuraavan kuukauden alusta.

Esimerkki

Esimerkki 30. Perhe muuttaa Suomeen kuukauden 15. päivä. Edellinen asuinvaltio on SED:llä ilmoittanut päättäneensä etuuksien maksun edellisen kuukauden loppuun. Lapsilisä ja kotihoidon tuki myönnetään Suomeen muuttokuukauden alusta lukien. Kuntalisä maksetaan seuraavan kuukauden alusta, jos perhe on saanut kotikunnan.

Esimerkki

Esimerkki 31. Suomesta ja Ruotsista eläkettä saava vanhempi muuttaa lapsen kanssa Suomesta Ruotsiin. Jos muutto tapahtuu esimerkiksi:

- **1.11.** (vakuuttaminen päättyy 31.10.), etuudet Suomesta maksetaan 31.10. saakka, tai
- **2.11.** (vakuuttaminen päättyy 1.11.), etuudet Suomesta maksetaan 30.11. saakka.

Esimerkki

Esimerkki 32. Perheen isä on työssä Ruotsissa ja perhe on asunut Ruotsissa isän mukana. Koko perheen muuttaessa Suomeen tai äidin muuttaessa Suomeen lasten kanssa ja aloittaessa työn Suomessa

- **1.2.** (lähtenyt Ruotsista edellisen kuukauden puolella), etuudet Suomesta 1.2. lukien
- **2.2.**, etuudet Suomesta maksetaan 1.3. lukien
- **31.1.**, etuudet Suomesta 1.2. lukien

Muuton yhteydessä tarvitaan yleensä asiakkaalta kopio Ruotsin laitoksen etuuksien lakkauttamispäätöksestä tai Ruotsin laitoksen ilmoitus siitä, milloin etuudet Ruotsista on lakkautettu.

Esimerkki

Esimerkki 33. Perheen isä on työssä Ruotsissa ja perhe on asunut Ruotsissa isän mukana. Äiti muuttaa Suomeen lasten kanssa ja hoitaa lapsia edelleen kotona. Ruotsi on edelleen perhe-etuuksien ensisijainen maksaja. Suomesta syntyy toissijainen oikeus perhe-etuuksiin. Oikeus lapsilisään alkaa olosuhdemuutoksesta, eli äidin ja lasten Suomeen muutttoa seuraavan kuukauden alusta lukien.

- Jos äidillä ja lapsilla on oikeus Suomen sosiaaliturvaan 1.2. lukien, lapsilisä Suomesta 1.3. lukien.
- Oikeus kotihoidon tukeen alkaa kuntatiedon mukaisesta päivämäärästä.
- Jos äidin ja lasten kotikunta on Suomessa 8.2. lukien, kotihoidon tuki Suomesta 8.2. lukien.

Esimerkki

Esimerkki 34. Edellinen asuinvaltio on ilmoittanut SED:llä päättäneensä etuuksien maksun 30.6. Perhe on muuttanut Suomeen ja vakuutettu 15.9. lukien. Lapsilisä myönnetään 1.10. lukien. Kotihoidon tuki myönnetään kuntatiedon mukaisesta päivä määrästä.

Esimerkki

Esimerkki 35. Suomalainen nainen muuttaa 19.6. vanhempainpäivärahakaudella lapsensa kanssa Saksaan, jossa hänen puolisonsa työskentelee paikallisen työnantajan palveluksessa.

Naisen vanhempainpäiväraha perustuu edeltäviin työtuloihin ja päättyy 12.9., jonka aikana naisella ja lapsella on oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Saksasta tulee perhe-etuuksien ensisijainen maksaja miehen työskentelyn perusteella 1.10. lukien.

Esimerkki

Esimerkki 36. Suomalainen perheenisä asuu Suomessa, mutta työskentelee Ruotsin lipun alla purjehtivalla aluksella. Hänen Suomessa asuva puolisonsa on työtulojen mukaisella vanhempainpäivärahalla, joka päättyy 25.9.. Suomi on siten perhe-etuuksien ensisijainen maksajamaa syyskuun loppuun saakka.

Asiakasta on tässä tapauksessa kuultava olosuhdemuutoksesta ja tarvittaessa ohjattava hakemaan etuuksia toisesta maasta 1.10. lukien (kumpi tahansa puolisoista voi hakea etuuksia). Asiakkaalle on ilmoitettava, että etuudet vähennetään laskennallisesti (MISSOC), vaikkei hän niitä hakisikaan.

Ensisijaiseen maahan lähetetään SED F001 ja ilmoitetaan liikamaksusta jo mahdollisesti tiedossa olevat määrät. Toisen maan toimivaltaista laitosta pyydetään pidättämään takautuvista maksuista, vaikkei liikamaksun tarkkaa määrää olisikaan vielä tiedossa. Maksuestettä ei mielellään tulisi käyttää, paitsi jos asiakas niin toivoo. Jos toinen maa kuitenkin maksaa takautuvat erät suoraan asiakkaalle, on liikamaksu perittävä asiakkaalta.

Esimerkki

Esimerkki 37. Perhe muuttaa ulkomaille niin, että toisella puolisoilla ei enää ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan, mutta toisella puolisoilla ja lapsilla on edelleen oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Perhe-etuudet on maksettu sille puolisololle, jolla ei enää ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan.

Koska etuudet voidaan maksaa kummalle vanhemmalle tahansa, ei-vakuutettu puoliso voi säilyä edelleen perhe-etuuksien saajana, mutta etuusoikeuden keston osalta on huomioitava vakuutetun puolison ja lasten vakuutusratkaisujen kesto (voidaan kirjata ei-vakuutetun etuudensaajan etuuspäätökseen).

1.3.5.2 Perheenjäsen

Määrättäessä sitä, kenen työskentelyn, työttömyyden tai eläkkeen perusteella perhe-etuus voi tulla maksettavaksi, sovelletaan sen maan kyseistä perhe-etuutta koskevaa

lainsäädäntöä, mistä maasta etuus tulisi maksettavaksi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että henkilö, joka katsotaan perheenjäseneksi jossain EU-maassa, ei välttämättä ole perheenjäsenen asemassa jonkin muun jäsenvaltion lainsäädäntöä sovellettaessa.

Suomessa perheenjäsenedellytys täyttyy, kun työntekijän, työttömän tai eläkeläisen suhde lapseen on sellainen, että kyseinen henkilö voi Suomen kansallisen lainsäädännön (lapsilisälaki tai laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta) perusteella olla lapsilisän saajana tai jäsen sellaisessa perheessä, jolle maksetaan kotihoidon tukea.

Määrättäessä oikeudesta Suomen lapsilisään lapsen katsotaan olevan sellaisen henkilön perheenjäsen, joka voi kyseisessä perheessä lapsilisälain 6 §:n mukaan olla lapsilisän saajana. Tämän henkilön ei tarvitse itse olla lapsilisän saajana, esim. silloin, kun lapsilisää maksetaan Suomesta isän työskentelyn perusteella ja äiti on lapsilisän saajana. Tällainen henkilö voi myös asua muussa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä, jolloin edellytetään, että lapsi on pääasiallisesti riippuvainen tämän henkilön huollosta.

Jos vanhemmat ovat eronneet, muuttaneet erilleen yhteiselämän lopettamiseksi tai avioliitto on purkautunut, lapsen tosiasiallisesta huollosta vastaava vanhempi on lapsilisälain 6 §:n mukaan yleensä lapsilisän saaja. Lapsistan erillään asuva vanhempi ei enää voisi olla lapsilisän saaja, eikä lapsi ole pääasiallisesti tämän vanhemman elatuksesta riippuvainen. Suomessa työskentelevä vanhempi voi saada lapsilisää, jos hänen poissaolonsa lasten luota johtuu työskentelystä ja hän tosiasiallisesti edelleen on lasten huoltaja (esim. viikonloppuisin ja loma-aikoina).

Kotihoidon tuen osalta Suomen maksuvastuun syntyminen edellyttää, että työntekijän voidaan katsoa olevan perheenjäsen lapsen kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettussa perheessä. Perheenjäsen-kytkös on olemassa, jos perheellä on yhteinen talous jäsenvaltiossa, vaikka yksi perheenjäsenistä oleskelisi ja olisi työntöön perusteella vakuutettu muussa jäsenvaltiossa.

Huomioi, että perheenjäsenillä voi toisen jäsenvaltion väestörekisterissä olla eri osoite kuin Suomessa työskentelevällä perheenjäsenellä. Tilanne voi olla esimerkiksi sellainen, että toisessa jäsenvaltiossa asuvat perheenjäsenet ovat muuttaneet toiseen osoitteeseen, jota kansallisten sääntöjen mukaan ulkomailla oleskelevalla ei ole mahdollisuus muuttaa viralliseksi asuinsoitteekseen. Toisen maan laitokselta ja tarvittaessa asiakkaalta (asiakaskirje LLI06/WHI06) on syytä pyytää lisäselvitystä, mikäli laitoksen ja hakijan antamat tiedot yhteiselämästä eroavat toisistaan.

Kansallisessa perhe-etuuslainsäädännössä avioliitto tarkoittaa yhteistaloudessa asumista avioliitonomaisissa olosuhteissa. Kv-tilanteissa jokapäiväistä yhteisessä taloudessa/osoitteessa asumista ei avopuolisoilta voida edellyttää, jos erillään asumisen syy on toisen puolison työskentely ulkomailla. Kv-tilanteissa avioliittoa arvioitaessa annetaan merkitystä sille, johtuuko erillään asuminen työskentelystä toisessa jäsenvaltiossa ja/tai ovatko puoliset muodostaneet perheen ennen ulkomailla työskentelyä. Avioliiton voidaan katsoa perheen olosuhteet huomioiden kv-tilanteessa alkavan myös ilman, että puoliset ovat asuneet yhdessä ennen toisen puolison ulkomailla työskentelyä. Ulkomailta Suomeen tulevan työntekijän osalta on keskeinen merkitys sillä, katsooko lasten toisen huoltajan (ja usein myös lasten) asuinvaltio puoliset kuuluvaksi samaan perheeseen.

Jos toisesta EU-/ETA-maasta tai Sveitsistä tulee tiedustelu henkilöstä, jota ei Suomen perhekäsityksen perusteella katsota enää perheenjäseneksi, tulisi toiseen maahan ilmoittaa, että henkilö ei kuulu perhekäsityksemme eikä hänellä siten ole oikeutta etuuksiin Suomesta (eikä Suomesta ole mitään tässä yhteydessä maksettu).

Esimerkki

Esimerkki 1. Vanhemmat ovat eronneet. Isä asuu ja työskentelee Suomessa. Äiti ja lapsi asuvat Ruotsissa, eikä äiti työskentele. Isän Suomessa työskentelyn perusteella ei ole oikeutta lapsilisään tai kotihoidon tukeen Suomesta.

Esimerkki

Esimerkki 2. Suomessa työskentelevän äidin lapset asuvat Virossa. Äiti ja lasten isä eroavat. Lapset asuvat edelleen perheen yhteisessä kodissa ja isoäiti pääasiassa hoitaa lapsia äidin ollessa työn takia poissa. Äiti matkustaa lasten luo viikonloppuisin ja loma-aikoina. Äidillä on edellen oikeus lapsilisään Suomesta.

Esimerkki

Esimerkki 3. Äiti asuu Virossa lapsensa kanssa ja hän työskentelee. Isä työskentelee Suomessa, mutta vanhemmat eivät ole muuttaneet erilleen yhteiselämän lopettamistarkoituksessa. Syy isän oleskeluun Suomessa on työ. Lapsilisän ensisijainen maksaja on Viro. Jos Suomen etuuksien määrä on suurempi kuin Viron, maksaa Suomi erotuksen, koska isä työskentelee Suomessa ja hän voisi olla lapsilisän nostaja.

Esimerkki

Esimerkki 4. Lapsi asuu Suomessa isänsä serkun luona ja lapsen vanhemmat asuvat ja työskentelevät Virossa. Lapsen isän serkku hakee lapsesta lapsilisää.

Lapsen isän serkulle voidaan myöntää lapsilisää, jos todetaan, että hän huolehtii lapsesta pääasiallisesti. Jos lapsen vanhempien ei katsota huoltavan lasta, perhe-etuuksia ei yhteensoviteta Viron kanssa.

Esimerkki

Esimerkki 5. Lapsi asuu eläkkeellä olevan mummonsa luona Suomessa. Lapsen vanhemmat asuvat Ruotsissa. Mummo hakee lapsesta lapsilisää.

Mummolle voidaan myöntää lapsilisää, jos hänen katsotaan huolehtivan lapsesta pääasiallisesti. Jos lapsen vanhempien katsotaan myös huoltavan lasta, perhe-etuudet yhteensovitetaan, jolloin Ruotsi on vanhempien työskentelyn perusteella perhe-etuuksien ensisijainen maksajamaa.

Esimerkki

Esimerkki 6. Virolainen työskentelee Suomessa ja hakee lapsilisää ulkomailta asuvista lapsistaan. Hän kuitenkin asuu Suomessa samassa osoitteessa vastakkaista sukupuolta olevan henkilön kanssa. Tilanteessa tulisi selvittää henkilön perhekokoonpano Virossa SEDillä F001 ja lähettää henkilölle kuuleminen hänen olosuhteistaan Suomessa.

Etuuksien maksaminen ulkomaille toisen jäsenvaltion laitoksen pyynnöstä

Mikäli perheenjäsen, jolle etuuksia maksetaan, ei käytä saamiaan etuuksia perheenjäsentensä elättämiseen, toimivaltainen laitos voi maksaa perhe-etuudet henkilölle tai laitokselle, joka tosiasiallisesti huolehtii perheenjäsenistä (asetus

883/2004 68 a artikla). Perheenjäsenen asuinvaltion laitos voi lähettää SED:llä F016 (FB_BUC_02) toimivaltaiselle laitokselle pyynnön maksaa etuudet perheenjäsenen asuinvaltiossa heistä huolehtivalle taholle.

Pyynnön johdosta henkilöä, jolle etuuksia maksetaan, kuullaan ja hänellä on mahdollisuus toimittaa selvitys siitä, että käyttää etuudet perheenjäsentensä hyväksi. Toimivaltainen laitos ilmoittaa pyynnön tehneelle laitokselle SED:llä F017 suostuuko se esitettyyn pyyntöön.

1.3.5.3 Eläkkeensaajan lapsesta maksettavat etuudet

Asetuksen 883/2004 mukaisia perhe-etuuksia ovat lapsilisän ja kotihoidon tuen ohella myös **eläkkeinä tai eläkkeen täydennyksenä maksettavat etuudet (lapsikorotus) sekä erityiset orvon etuudet**. Lapsikorotuksen ja erityisten orvon etuuksien laskeminen ja maksaminen tehdään eri säännöin kuin muiden perhe-etuuksien.

Etuuksien maksaminen 883/2004 sovellettaessa

Eläkkeensaajan perhe-etuuksista (lapsilisä, lasten kotihoidon tuki) vastaa ensisijaisesti maa, jossa lapsi asuu, edellyttäen, että eläkkeensaaja saa myös eläkettä kyseisestä valtiosta. Jos eläkkeensaaja ei saa eläkettä lapsen asuinvaltiosta, on perhe-etuuksista vastuussa se jäsenvaltio, jossa eläkkeensaajalla on pisimmät vakuutuskaudet.

Lapsikorotus on asetuksen 883/2004 mukainen perhe-etuus, mutta sitä maksetaan asetuksen eläkeluvun määräysten mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsikorotus maksetaan täysimääräisenä, eikä sitä yhteensoviteta muiden perhe-etuuksien kanssa. Lapsikorotus voi tulla täysimääräisesti maksettavaksi useammastakin maasta.

Toisen huoltajan työnteko vaikuttaa ensisijaisuuteen ohjeen kohdassa Ensisijaisuussäännöt kerrotulla tavalla.

Suomi ensisijainen 883/2004 sovellettaessa

Suomi on ensisijaisesti vastuussa eläkkeensaajan lapsista maksettavasta lapsilisästä ja lasten kotihoidon tuesta, jos

- eläkkeensaajan lapset asuvat Suomessa JA eläkkeensaajalle maksetaan Suomesta eläkettä; tai
- eläkkeensaajan lapset asuvat toisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaan eläkkeensaajalle ei makseta eläkettä, ja vakuutus- tai asumisaikaa Suomessa on eniten.

Jos lasten toinen huoltaja tekee työtä tai on ammatinharjoittaja toisessa jäsenvaltiossa, Suomi on toissijaisesti vastuussa perhe-etuuksien maksamisesta ja Suomesta maksetaan lapsilisän ja kotihoidon tuen erotusetuutta.

Suomi toissijainen 883/2004 sovellettaessa

Suomi on toissijaisesti vastuussa eläkkeensaajan lapsista maksettavasta lapsilisästä ja kotihoidon tuesta, jos joku toinen valtio on edellä kerrottujen sääntöjen perusteella ensisijaisessa maksuvastuussa. Kuitenkin lapsikorotukseen oikeutetulle eläkkeensaajalle etuus maksetaan Suomesta täysimääräisenä.

Esimerkki

Opiskeleva äiti ja kaksi lasta asuvat Ruotsissa. Lapset saavat perhe-eläkettä sekä Suomesta että Ruotsista. Suomesta syntyy toissijainen oikeus perhe-etuuksiin, koska lapset asuvat Ruotsissa ja saavat sieltä eläkettä.

Etuuksien maksajavaltio 1408/71 sovellettaessa

Etuuksien maksajavaltio määräytyy yhtä poikkeusta lukuun ottamatta samoin säännöin kuin perhe-etuusmääräysten mukaisessa orvoneläkkeessä. Jos eläkkeensaaja on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa, ensisijainen maksajavaltio on eläkkeensaajan asuinvaltio. Ellei sieltä ole oikeutta eläkkeeseen tai lapsikorotukseen, ensisijainen valtio on se, jossa eläkkeensaaja on ollut pisimpään vakuutettuna.

Toisen huoltajan työnteko vaikuttaa lapsilisän maksajavaltioon kuten orvonetuuksissa.

Suomi ensisijainen 1408/71 sovellettaessa

Suomi on ensisijaisesti vastuussa eläkkeensaajan lapsesta maksettavista etuuksista, jos eläkkeensaaja

- asuu Suomessa ja saa täältä kansaneläkettä tai työeläkettä
- asuu toisessa jäsenvaltiossa, ja saa eläkettä vain Suomesta tai Suomen vakuutusaikaa on eniten. Esimerkki: eläkkeensaaja asuu Saksassa ja oli ollut vakuutettuna Suomessa ja Ruotsissa ja Suomen vakuutusaikaa on enemmän.

Jos lapsen toinen huoltaja tekee työtä tai on ammatinharjoittaja muussa jäsenvaltiossa, Suomesta maksetaan vain lapsilisien ja kotihoidon tuen erotus. Mahdollinen lapsikorotus määräytyy edellä olevien sääntöjen mukaan.

Suomi toissijainen 1408/71 sovellettaessa

Suomi on toissijaisesti vastuussa eläkkeensaajan Suomessa asuvasta lapsesta maksettavista etuuksista aina, jos em. sääntöjen mukaan joku toinen valtio on ensisijaisesti niistä vastuussa.

Jos toinen lapsen huoltajista työskentelee Suomessa, Suomi on ensisijaisesti vastuussa lapsilisästä ja kotihoidon tuesta sekä toissijaisesti lapsikorotuksesta.

Erytyiset orvon etuudet asetuksessa 883/2004

Joidenkin jäsenvaltioiden lainsäädännössä on erityisiä orvon etuuksia, joihin sovelletaan perhe-etuuksia koskevia säännöksiä, kuitenkin siten, ettei näitä etuuksia yhteen soviteta muiden perhe-etuuksien kanssa. Valtioita, joiden lainsäädännössä on täydentäviä tai erityisiä orvon etuuksia ovat Ruotsi, Belgia, Irlanti, Ranska, Tanska, Iso-Britannia ja Malta. Hallintotoimikunta julkaisee listan erityisistä orvon etuuksista. Huom. Britannia on eronnut EU:sta 1.2.2020, mutta siihen liittyvissä tilanteissa tulee aina tarkistaa mahdollinen erillissopimuksen soveltuvuus.

Erytinen orvon etuus maksetaan perhe-etuuksien täydennyksenä jäsenvaltiosta, jonka lainsäädännön mukaisesti oikeus kyseiseen etuuteen syntyy, ja jonka lainsäädännön piiriin edesmennyt työntekijä on kuulunut pisimpään. Jos edesmennyt työntekijä oli ollut vakuutettu useassa maassa, jonka lainsäädännössä on erityinen orvon etuus, tulee eri maiden vakuutuskausien pituudet selvittää ja vertailla. Tieto etuushakemuksesta

on välitettävä erityistä orvon etuutta maksavaan maahan, jossa edesmenneellä oli pisimmät vakuutuskaudet.

Kelassa tilanne käytännössä yleensä ilmenee perhe-eläkehakemuksen yhteydessä. EU-eläkeratkaisija välittää kv-perhe-etuuksiin U-liitteestä saamansa tiedon edunjättäjän vakuutuskaudesta jäsenvaltiossa, joka maksaa erityistä orvon etuutta (yllä mainitut valtiot). Kv-keskus lähettää toiseen jäsenvaltioon tiedon perhe-eläkehakemuksesta käyttäen sed-lomaketta F021. Mikäli vakuutuskausia on useammassa maassa, joiden lainsäädännössä on erityinen orvon etuus, tiedustelee kv-keskus maista ensin vakuutuskausien pituutta sed-lomakkeella F018.

1.3.5.4 Kolmannesta maasta tulleen työntekijän etuudet

Kolmannen maan kansalaisen tullessa Suomeen toisesta EU-maasta, hänen perhe-etuksiensa maksamiseen sovelletaan asetuksen 883/2004 ja A1231/2010 sääntöjä, jos hän kuuluu asetuksen soveltamisalaan. Esimerkiksi lapsilisän saamiseksi ei työntekijältä tällöin edellytetä vähintään 6 kk työskentelyä, vaan vakuuttamislain edellyttämän kuukausittaisen ansiotason täytyminen riittää.

Kolmannen maan kansalaisella, johon ei sovelleta EU-asetuksia, ja joka tekee Suomessa työtä, on oikeus samoihin perhe-etuuksiin kuin EU-/Eta-maasta tulleella työntekijällä, eli lapsilisään ja kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään. Etuuksia ei makseta ulkomailla asuvista lapsista, vaan lapsen tulee olla työntekijän mukana Suomessa. Lisäksi ns. maahanmuuttodirektiivit rajoittavat lapsilisän ja kotihoidon tuen maksamista. Lue lisää: Työntekijä kolmannesta maasta.

Lapsilisän saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä tai lapsella on asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain (ns. vakuuttamislain) mukaisesti oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Oikeus sosiaaliturvaan voi muodostua työnteon tai vakinaisen Suomessa asumisen perusteella.

Kotihoidon tuen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työskentely Suomessa on tosiasiallista ja työeläkevakuutettua. Työntekijän työskentelyn edellytykset etuuksien saamiseksi ovat samat kuin EU-/Eta-maasta tai Sveitsistä tulleella työntekijällä.

Työsuhte ja työnteko-oikeus

Ns. maahanmuuttodirektiivit rajoittavat lapsilisän ja lastenhoidon tuen maksamista niiden kolmansista valtioista tulevien työntekijöiden kohdalla, joihin ei sovelleta asetusta 883/2004 ja joiden ei katsota asuvan vakinaisesti Suomessa.

Työntekijällä tulee olla työsuhte ja lupa työskennellä Suomessa vähintään 6 kuukautta, jotta hän olisi oikeutettu lapsilisään ja kotihoidon tukeen. Työntekijällä tulee siis olla työsuhte siten, että työskentely yhdenjaksoisesti kestää vähintään 6 kuukauden ajan, sekä voimassa oleva oleskelulupa, joka oikeuttaa työn tekemiseen. Kuuden kuukauden työskentelyedellytyksen täyttymisessä voidaan huomioida myös viisumilla tehtyä työtä, jos henkilö on sittemmin saanut oleskeluluvan ilman että viisumilla ja oleskeluluvalla tehdyn työn väliin jää vähäistä pidempää katkosta.

Mikäli Suomessa vähintään 6 kuukauden ajan työskennellyt henkilö jää työttömäksi ja on rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi, hänellä on oikeus lapsilisään ja kotihoidon tukeen.

Lapsilisän maksamisen edellytyksenä on lisäksi se, että työntekijä ansaitsee kuukausittain vakuuttamislain edellyttämän vähimmäisasiotason verran. Mikäli työskentely keskeytyy, vähentyy tai päättyy, voidaan lapsilisää vakuuttamislain 8 §:n mukaan maksaa kolmen kuukauden jälkisuojan ajan, kuitenkin enintään siltä ajalta, jonka henkilön oleskeluoikeus on voimassa. Jälkisuojan saamisen edellytys on se, että vakuuttamislain edellyttämä ansiotaso on täytynyt jokaisen kuukauden kohdalla työttömyyttä tai työn vähenemistä edeltävän 6 kuukauden ajan.

LLL 1 a §:n ja LKYTL 3 a §:n 2 momentin mukaan työntekijällä tulee olla ulkomaalaislain 78 § 1 tai 2 momentin taikka 3 momentin 1,2,5, tai 7-kohdan mukainen työnteko-oikeus. Huomaa, että jos oleskelulupa on myönnetty opiskelua tai kausityön tekemistä varten (UikL 78 § 3 mom. 4-kohta), ei henkilöllä ole oikeutta etuuksiin, vaikka hänen työskentelynsä täyttäisi edellytykset ja hänellä olisi vakuuttamislain perusteella oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Lapsilisän ja kotihoidon tuen hakemusta käsitellessäsi tarkista HEKYltä työnteko-oikeus, kun olet myöntämässä etuutta työntöön perusteella Suomen sosiaaliturvaan oikeutetulle kolmannen maan kansalaiselle.

Etuuksia ei makseta työntöön perusteella seuraavissa tilanteissa:

- Yhdistelmälapudirektiivin mukaisella työntekijällä on lupa työskennellä Suomessa enintään 6 kuukauden ajan
- Työntekijän työnteko-oikeuden perusteena on ulkomaalaislain [79 §:n](#) mukainen oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa
- Opiskelijan työnteko-oikeus perustuu siihen, että työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä, työtä tehdään varsinaisen opetuksen aikana keskimäärin 25 tuntia viikossa tai kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta.
- ICT-direktiivin mukaisella nk. ICT-työntekijällä työntekijällä on lupa työskennellä enintään 9 kuukauden ajan yrityksen sisäisen siirron yhteydessä johtajana, asiantuntijana tai työsuhteisena harjoittelijana.
- Työntekijän oleskelulupa perustuu kausityön tekemiseen
- Tutkijalla on tieteellistä tutkimusta varten myönnetty lupa työskennellä enintään 6 kuukauden ajan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain nojalla

Valtio rahoittaa kansainvälisissä tilanteissa LKYTL 3 a §:n nojalla maksettavan hoitorahan ja hoitolisän, jos huoltajalla ei ole kotikuntaa.

Lapsi Suomessa

Lapsilisän ja kotihoidon tuen saamiseksi lapsen tulee olla hakijan mukana Suomessa. Hakijan oman ilmoituksen lisäksi lapsen Suomessa oleskelua voidaan varmistaa VTJ-tiedoista (onko lapsella yhteinen osoite hakijan kanssa), jos lapsella on jo henkilötunnus. Jos lapsella ei ole henkilötunnusta, voidaan Suomessa oleskelusta hyväksyä muukin luotettava selvitys, esim. kopio viisumista ja/tai vireillä olevasta oleskelulupahakemuksesta, vuokranantajalta tai isännöitsijältä saatava asukastieto tai kunnan viranomaisen selvitys.

Työntekijällä on muiden edellytysten täytyessä oikeus lapsilisään ja kotihoidon tukeen, vaikka lapsi ei asu vakuuttamislain mukaisesti vakinaisesti Suomessa tai lapsella ei jatkuvasti ole voimassa olevaa oleskelulupaa. Lapsen tulee oleskella Suomessa pidempiaikaisesti kuin esim. lomailutarkoituksessa. Mikäli lapsi on saapunut Suomeen viisumilla, varmistetaan oleskelun jatkuminen Suomessa viisumin umpeutumisen

jälkeen. Mikäli oleskelulupahakemus on laitettu vireille ennen viisumin umpeutumista, voidaan etuuden maksamista jatkaa.

Kotihoidon tuen osalta työntekijän etuuden maksaa valtio (999/STM). Kuntalisää ei tällöin makseta kotikunnan puuttumisen vuoksi. Jos työntekijä ja lapsi saavat kotikunnan, muuttuu maksavaksi kunnaksi kotikunta ja tällöin perheellä on oikeus myös mm. kuntalisään ja yksityisen hoidon tukeen.

Päätökset lapsilisästä ja kotihoidon tuesta annetaan työntekijälle määräaikaisina enintään siihen saakka kun työntekijällä on työntekonsa perusteella oikeus Suomen sosiaaliturvaan. Jos työntekijällä ei ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan ja hänelle myönnetään kotihoidon tuki, päätös tehdään enintään siihen saakka kun työntekijän työskentely tai työnteko-oikeus päättyy, etuus myönnetään siihen saakka kunnes lapsi lähtee maasta.

Esimerkki

Intialainen yritys on lähettänyt Intialaisen työntekijänsä Suomeen töihin ajalle 1.4.2019-31.3.2020. Työntekijälle muodostuu työskentelyn perusteella oikeus Suomen sosiaaliturvaan 1.4.2019 lukien. Työntekijän perhe muuttaa Suomeen 1.7.2019. Perheenjäsenillä on oleskeluluvat työntekijän työsuhteen ajalle. Perheenjäsenille ei muodostu oikeutta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, koska työntekijä ei asu vakinaisesti Suomessa.

Työntekijällä on oikeus lapsilisään 1.8.2019 lukien eli lapsen Suomeen muuttoja seuraavan kuukauden alusta. Lapsilisäpäätös annetaan määräaikaisena työskentelyn ajalle 31.3.2020 saakka. Kotihoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä voidaan myöntää työnteon ajalle. Kuntalisää ei kuitenkaan makseta, sillä perheellä ei ole kotikuntaa, jonka mukaan kuntalisä määräytyisi.

Työntekijän työkomennusta jatketaan 1.4.2020 lukien 2 vuodella. Työntekijä ja perheenjäsenet vakuutetaan vakinaisen Suomessa asumisen perusteella 1.4.2020 lukien ja lapsilisä myönnetään toistaiseksi voimassaolevana kuten kansallisissa tilanteissa. Kotihoidon tuen maksua voidaan jatkaa ja mahdollinen kuntalisä voidaan myöntää kotikunnan maksamina.

1.4 Suhde muihin etuuksiin

Lapsilisän määrästä voidaan vähentää samasta lapsesta samalta ajalta maksettava vieraan valtion lainsäädäntöön taikka Suomea sitovaan tai muuhun kansainväliseen sopimukseen perustuva vastaava etuus. (LLL 796/1992 2 §) (Valuutta).

Tekninen toteutus: ks. (Tekniset ohjeet) Lasten kotihoidon tuki tai Lapsilisä.

Työkyvyttömyyseläke

Lapsilisä lakkautetaan sen kalenterikuukauden alusta, josta alkaen lapsi alkaa saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. (LLL 796/1992 8 § 3 mom.)

Opintotuki

Lapsesta maksettava opintotuki ei vaikuta lapsilisään.

Lapsesta maksettava lapsilisä saattaa vaikuttaa lapsen opintotukioikeuteen. Lapsilisän saajan pyynnöstä/suostumuksella lapsilisä voidaan lakkauttaa ko. lapsesta, jos lapsi haluaa hakea opintotukea.

1.4.1 Kv-säännökset

Perhe-etuuksien yhteensovittaminen ja maksaminen

Muun EY:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004 soveltavan maan etuuden selvittäminen

Muiden asetusta soveltavien maiden perhe-etuuksien ja näiden määrien selvittämisessä voidaan käyttää apuna [MISSOC-tietokantaa](#) .

Asetusta 883/2004 sovellettaessa tietoa perheenjäsenistä ja etuuksista kysytään lomakkeella F001, johon toinen valtio vastaa lomakkeella F002. Toinen jäsenvaltio voi lähettää kyselyn myös käyttäen E-lomaketta, jolloin siihen voidaan vastata joko E-lomakkeella tai F-lomakkeella.

Perhe-etuuksien määrää yhteensovittaessa käytetään hallintotoimikunnan määräämää valuuttakurssia. Valuutta muunnetaan eri etuuksissa Hallintotoimikunnan päätöksen (N:o H3/15.10.2009) mukaisesti. Asetuksen 883/2004 mukaisissa yhteensovitusilanteissa toisessa valuutassa ilmoitettu etuuksien määrä muunnetaan käyttäen muuntokurssia, jonka EKP on julkaissut yhteensovituksen alkuaikajankohtaa tai etuuden tarkistusajankohtaa välittömästi edeltävän kuukauden ensimmäisenä päivänä. Lue lisää kohdasta valuuttakurssi.

1.4.1.1 Suomi ensisijaisena maksajana

Ensisijaisuussääntöjen mukaan määräytyvä ensisijainen maksajavaltio maksaa aina oman lainsäädäntönsä mukaiset etuudet täysimääräisinä, ellei esimerkiksi etuuksien tulosidonnaisuudesta tässä maassa muuta seuraa (eli jos perheen tulot vaikuttavat etuuden määrään).

Suomi on perhe-etuuksien ensisijainen maksaja seuraavissa tilanteissa:

- Kun Suomi on ainoa työskentelymaa, ja lapsi asuu muussa jäsenvaltiossa
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista, ja lapsi asuu Suomessa
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista ja Suomen etuuksien määrä on suurempi, ja lapsi asuu kolmannessa jäsenvaltiossa, tai perheen lapsia asuu kummassakin työskentelyvaltiossa.

Tallenna lapsilisän ratkaisua tehdessäsi kv-ratkaisun syykoodi (Lapsilisän Tekninen ohje, kohta Kv-ratkaisu). Koodin perusteella kv-lapsilisäratkaisuja voidaan tilastoida ja tapaukset tulevat seurantaan ohjelmallisesti.

Vuositarkistuksen yhteydessä mahdolliseen toissijaisesti etuuksia maksavaan valtioon lähetetään SEDillä F001 tieto etuuksien muuttuneesta määrästä sekä kysytään mahdollisesta toisen puolison työskentelyn aloittamisesta ja muista olosuhdemuutoksista. SEDin lähettäminen ei ole välttämätöntä, jos toisessa maassa tapahtuneilla olosuhdemuutoksilla ei olisi vaikutusta maksuvastuuseen tai Suomesta maksettavan etuuden määrään, esimerkiksi jos Suomi on toisen vanhemman työskentelymaa ja perheen kaikki lapset asuvat täällä. Myös etuuden saajalta voidaan kirjeitse kysyä sekä hänen, että puolison työskentelystä ja mahdollisista muista

olosuhdemuutoksista (erityisesti silloin, jos toisen jäsenvaltion laitos ei vastaa SEDillä F001 lähetettyyn tiedusteluun).

Yleensä asiakkaalta itseltään on syytä varmistaa, jatkuuko hänen työskentelynsä Suomessa, ennen kuin kysytään toisen maan tietoja (tiedustellaan viestillä/asiakaskirjeellä LLL28/WHL28 tai soittamalla asiakkaalle). Jos työskentely Suomessa on hiljakkoin varmistettu esimerkiksi vakuuttamisasiassa tai se voidaan todeta Kelassa olevista tiedoista, ei työntekijään tarvitse olla yhteydessä. Jos toinen vanhempi ei ole mennyt työhön lasten asuinmaassa ja Suomessa työskentelevä vanhempi jatkaa työskentelyään, Suomi säilyy perhe-etuuksien ensisijaisena maksajana ja perhe-etuuksien maksamista jatketaan normaalisti. Jos puoliso on työssä lasten asuinmaassa, siirtyy Suomi toissijaiseksi maksajaksi, yleensä työsuhteen alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien, lue lisätietoja Viitekausi. Mikäli olosuhdemuutoksia toisessa jäsenvaltiossa on tapahtunut, annetaan asiakkaalle uusi kirjallinen päätös perhe-etuuksista (lapsilisä ja mahdollinen kotihoidon tuki).

Esimerkki

Isä on työssä Suomessa ja äiti ja lapset asuvat Saksassa. Äiti ei ole työssä Saksassa. Perhe-etuudet maksaa ensisijaisesti Suomi. Isältä tiedustellaan vuosittain, onko äiti aloittanut työskentelyn Saksassa. Jos äiti on aloittanut työskentelyn, kysytään SED:llä F001 Saksan perhe-etuuksien määrää. Jos äiti ei ole työssä, perhe-etuudet maksetaan Suomen lainsäädännön mukaisesti täysimääräisinä.

1.4.1.2 Suomi toissijaisena maksajana

Suomi on perhe-etuuksien toissijainen maksaja seuraavissa tilanteissa:

- Kun muu jäsenvaltio on ainoa työskentelyvaltio, ja lapsi asuu Suomessa.
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltio, ja lapsi asuu toisessa työskentelyvaltiossa.
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista ja Suomen etuuksien määrä on pienempi, ja lapsi asuu kolmannessa jäsenvaltiossa tai perheen lapsia asuu kummassakin työskentelyvaltiossa.

Suomen ollessa perhe-etuuksien toissijainen maksaja, suoritetaan Suomen ja muun maan perhe-etuuksien kokonaismäärän vertailu lapsikohtaisesti. Jos Suomen etuuksien kokonaismäärä on suurempi, maksetaan Suomesta Suomen perhe-etuuksien ja toisen jäsenvaltion asetuksen piiriin kuuluvien perhe-etuuksien välinen erotusetuus. Kotihoidon tuen kuntalisää ei kuitenkaan yhteensoviteta eikä sitä makseta asetusta soveltavissa tilanteissa.

Asetuksen 883/2004 68 artiklan 2-kohdassa todetaan, että erotusetuutta ei kuitenkaan tarvitse maksaa toisessa jäsenvaltiossa asuvista lapsista, jos oikeus erotusetuuteen perustuu ainoastaan vanhemman/huoltajan asumiseen. Lue tästä lisää kohdasta Asuminen.

Suomi lähettää vuosittain ensisijaiselle maksajamaalle vuositarkistuskyselyn SEDillä F001, johon ensisijainen maksajavaltio vastaa SEDillä F002. Jos ulkomaan laitos ilmoittaa olosuhteissa tapahtuneista muutoksista, annetaan asiakkaalle uusi kirjallinen päätös perhe-etuuksista (lapsilisä ja mahdollinen kotihoidon tuki). Vuositarkistusta vaativat ratkaisut nousevat ohjelmallisesti töiksi OIWAan, kun edellisestä etuusratkaisusta on kulunut vuosi.

Esimerkki

Esimerkki 1. Isä työskentelee ja asuu Ruotsissa. Hänellä on mukanaan kaksi perheen kolmesta lapsesta. Äiti ja alle 3-vuotias lapsi asuvat Suomessa, eikä äiti työskentele, vaan hoitaa lasta kotona. Ainoana työskentelyvaltiona Ruotsi on etuuksien ensisijainen maksaja. Suomi on toissijainen lapsen maassa asumisen perusteella. Suomen etuuksien vertailtava määrä on Suomessa asuvasta yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta maksettavan lapsilisän ja kotihoidon tuen summa, mitä verrataan Ruotsin tästä lapsesta maksamien etuuksien määrään.

Esimerkki

Esimerkki 2. Perheessä on 2- ja 5-vuotiaat lapset. Suomi on perhe-etuuksista toissijaisesti vastaava maa. Suomen vertailtavat määrät määritellään lapsikohtaisesti, jolloin 2-vuotiaasta saatavissa olevien etuuksien kokonaismäärä on (lapsilisä 94,88 e + hoitoraha 341,69 e) yhteensä 436,57 euroa kuukaudessa. 5-vuotiaan lapsen osalta vertailtava määrä on (104,84 e + 65,73 e) yhteensä 170,57 euroa kuukaudessa.

Suomen etuuksien määriä verrataan kunkin lapsen osalta erikseen etuuksien ensisijaisen maksajamaan määriin. Jos ensisijainen maksaja ilmoittaa omat etuutensa perhekohtaisena kokonaismääränä, saadaan vertailtava määrä jakamalla ensisijaisen maksajan perheelle maksamien etuuksien kokonaismäärä lasten pääluvulla.

Esimerkki

Esimerkki 3. Isä työskentelee Virossa ja hänellä on mukanaan toinen perheen kahdesta alaikäisestä lapsesta. Toinen lapsi asuu äitinsä kanssa Suomessa. Äiti työskentelee Suomessa.

Koska Suomi on toinen työskentelyvaltioista ja lapsia asuu kummassakin jäsenvaltiossa, suoritetaan perhe-etuuksien kokonaismäärän vertailu lapsikohtaisesti. Näin ollen sekä Viro että Suomi maksavat maassaan asuvista lapsista omat perhe-etuutensa täysimääräisinä. Suomi maksaa Virossa asuvasta lapsesta täydentävän osan, jos perhe-etuuksien lapsikohtainen kokonaismäärä on Suomessa suurempi.

Muun maan etuuden huomioiminen, vaikka etuutta ei ole haettu

Lapsen huoltajien työskennellessä eri maissa on etuuksista ensisijaisesti vastuussa lapsen asuinmaa. Etuuteen oikeutetun on haettava etuutta lapsen asuinmaassa ja kumpi tahansa lapsen vanhemmista (tai lapsen ollessa sijoitettuna laitokseen, kyseinen laitos) voi toimia hakijana.

Ensisijaisesti maksavan valtion tulee ottaa etuusasia käsittelyynsä, kun toissijainen maksajavaltio on välittänyt SEDillä tiedon perhe-etuushakemuksen vireille tulosta. Suomen maksettavaksi mahdollisesti tulevan erotusetuuden laskemista varten voit tiedustella ensisijaisen maksajavaltion perhe-etuuksien määrää SEDillä F001.

Jos Suomi on etuuksista toissijaisesti vastaava valtio, kehota asiakasta hakemaan etuudet ensisijaisesta maasta. Lapsen vanhemmille on syytä tarvittaessa kertoa, että toisen maan etuudet voidaan laskennallisesti ottaa huomioon, vaikka etuuksia ei olisi haettu. Tämä tarkoittaa käytännössä (asetusta 883/2004 sovellettaessa) väliaikaisen päätöksen antamista perhe-etuuksista toissijaisena maksajana. Väliaikaisesta päätöksestä ilmoitetaan ensisijaiseksi maksajaksi katsotulle jäsenvaltiolle, johon

ensisijaisella maksajavaltiolla on kaksi kuukautta aikaa reagoida (883/2004 68 artikla ja asetuksen 987/2009 60 artikla).

Mikäli hakija esittää päätöksen tai muun luotettavan tiedon siitä, ettei hän/perhe ole oikeutettu perhe-etuuksiin lapsen asuinvaltiossa/ensisijaiseksi maksajaksi katsottavassa jäsenvaltiossa (esim. tulo-rajojen ylittyessä kyseissä maassa), ei häntä tai lasten toista vanhempaa velvoiteta hakemaan etuuksia ensisijaiseksi katsotusta valtiosta.

Huomaa, että joissakin valtioissa, kuten Ruotsissa, esim. lapsilisää vastaavaan etuuteen ei ole erillistä hakemusta käytössä, vaan etuusasia voi tulla vireille SEDin perusteella.

Asetusta 1408/71 soveltaessasi kehota asiakasta hakemaan etuuksia ensisijaisesta maksajavaltiosta. Mikäli asiakas ei kehotuksista huolimatta hae etuuksia tai ilmoittaa, ettei aiokaan hakea etuuksia toisesta maasta, maksetaan etuudet Suomesta toissijaisena, mutta määrältään täytenä (toisen maan oletettuja etuuksia ei voida vähentää Suomesta maksettavista etuuksista). Ilmoita päätöksestä ensisijaiseen maksajamaahan. Mikäli asiakkaalle maksetaan jo etuuksia Suomesta täysimääräisenä, ei uutta päätöstä ole asiakkaalle kuitenkaan tarpeen antaa.

Jäsenvaltioilla eri tapoja laskea erotusetuus

Jäsenvaltioilla on useita erilaisia tapoja laskea erotusetuus:

1. verrataan lapsikohtaisesti kustakin lapsesta maksettavien perhe-etuuksien kokonaissummaa. Tämä on Suomessa käytetty tapa 1.1.2012 lukien (aiemmin perhekohtainen vertailu).
2. verrataan kaikkien perheelle maksettavien perhe-etuuksien kokonaissummaa
3. verrataan perheelle maksettavien samantyyppisten perhe-etuuksien (esim. lapsilisät) kokonaissummaa.
4. verrataan lapsikohtaisesti kustakin lapsesta maksettavien samantyyppisten etuuksien (esim. lapsilisät) kokonaissummaa

Erotusetuuden jakaminen etuuksien kesken, kun Suomesta on oikeus lapsilisään ja kotihoidon tukeen

Jos Suomi maksaa toissijaisena maksajana erotusetuutta ja perheellä on Suomesta oikeus sekä lapsilisään että kotihoidon tukeen, menetellään seuraavasti:

Erotusetuus jaetaan maksettavaksi lapsilisänä ja kotihoidon tukena samassa suhteessa kuin etuuksien määrät olivat suhteessa Suomen perhe-etuuksien kokonaismäärään ennen erotusetuuden laskemista.

Esimerkki

Esimerkki 5. Suomi on perhe-etuuksien toissijainen maksaja. Muun jäsenvaltion perhe-etuuksien kokonaismäärä on 350 euroa. Suomen perhe-etuuksien kokonaismäärä on 500 euroa, josta lapsilisää on 200 euroa ja kotihoidon tukea 300 euroa. Suomi maksaa erotusetuutta 150 euroa ($500 - 350$). Tästä maksetaan lapsilisänä 60 euroa ($200:500=0,4$ $150 \times 0,4=60$) ja kotihoidon tukena 90 euroa ($300:500=0,6$ $150 \times 0,6=90$).

Katso tarkemmin teknisestä toteutuksesta lasten kotihoidon tuen tai lapsilisän teknisistä ohjeista Perhe-etuuksien yhteensovitus.

1.4.1.3 Eläkkeensaajan lapsesta maksettavat perhe-etuudet

Kun kyse on eläkkeensaajan lapsista maksettavista etuuksista ja Suomi on ensisijainen maksajavaltio, eikä toinen huoltaja ole työssä toisessa jäsenvaltiossa, eläkkeensaajan lapsesta maksetaan täysimääräisenä lapsilisä ja kotihoidontuki sekä edellytysten täyttyessä eläkkeen lapsikorotus. Myös lapsen toisen huoltajan ollessa Suomessa työssä, Suomesta maksetaan perhe-etuudet täytenä.

Kun kyse on eläkkeensaajan lapsista maksettavista etuuksista ja Suomi on toissijainen maksajavaltio, eikä toinen lapsen huoltaja ole työssä Suomessa, erotusetuuden määrän laskemisessa huomioidaan lapsilisän ja kotihoidontuen yhteismäärä. Asetusta 1408/71 sovellettaessa määrään lisätään myös eläkkeen lapsikorotus.

Jos lapsen toinen huoltaja on työssä toisessa jäsenvaltiossa, samoin kuin muissa tilanteissa Suomen ollessa toissijainen etuuksien maksaja, lapsilisää ja kotihoidon tukea maksetaan Suomesta vain siltä osin, kun niiden yhteismäärä ylittää toisen valtion perhe-etuuksien yhteismäärän. Ensisijaisen maksajan etuuksien yhteismäärän ylittävä osa maksetaan erotusetuutena. Huomioi, että eläkkeen lapsikorotus maksetaan sekä asetusta 1408/71 että 883/2004 sovellettaessa täysimääräisenä.

Eläkkeensaajan lapsesta maksettavan erotuksen jakaminen etuuksien kesken

Kun Suomesta maksetaan etuuksien erotus, se jaetaan etuuksien kesken samassa suhteessa kuin etuuksien määrät olivat Suomen perhe-etuuksien kokonaismäärään ennen erotusetuuden laskemista.

Lapsikorotukseen tuli 1.1.2008 lainmuutoksessa minimisäännös. Katso määrästä eläketaulukoista (Linkki Ratkaisutyö > eläketaulukot). Jos asetusta 1408/71 sovellettaessa erotusetuutena maksettavan lapsikorotuksen osuus jäisi tätä minimiä pienemmäksi, se siirretään maksettavaksi lapsilisänä.

1.5 Hakeminen

Lapsilisää haetaan

- lomakkeella Lapsilisähakemus ([LL 1](#)) tai
- lomakkeella Äidin vanhempainetuushakemus ([SV 9](#)) äitiys- ja vanhempainrahan yhteydessä tai
- lomakkeella Isän vanhempainetuushakemus ([SV 29a](#)) isyys- ja vanhempainrahan yhteydessä.

Lapsilisää ja yksinhuoltajakorotusta voi hakea myös sähköisesti Kelan asiointipalvelussa. Ajanvarausasiakas voi hakea lapsilisää myös suullisesti.

Kun hakijalle maksetaan lapsilisää, hän voi hakea yksinhuoltajakorotusta myös suullisesti, ks. [Tarkistaminen](#). Asiakas voi suullisesti, kirjallisesti tai sähköisen asiointipalvelun kautta myös lakkauttaa lapsilisän (kokonaan tai lapsikohtaisesti) tai yksinhuoltajakorotuksen. Asiakas voi myös suullisesti tai sähköisesti toimittaa vapaamuotoista lisäselvitystä (esim. täydentää lähettämäänsä hakemusta tai vastata lisäselvityspyyntöön).

Liitteet

Lapsilisää hakevan adoptiovanhemman on esitettävä selvitys lapsen hoitoon ottamisesta. Jos ottovanhempi on jo esittänyt selvityksen esimerkiksi adoptiotukea, äitiysavustusta tai vanhempainrahaa hakiessaan, sinun ei tarvitse enää vaatia selvitystä lapsilisää haettaessa.

Selvitys voi adoptiolaissa tarkoitetun adoptiopalvelun antajan antama todistus lapsen hoitoon ottamisesta adoptioarkoituksessa (SV 94). Kotimaisissa adoptioissa todistuksen antaa kunnan sosiaalihuollon toimielin tai adoptiotoimisto (Pelastakaa Lapset ry). Kansainvälisissä adoptioissa todistus saadaan kansainvälisen adoptiopalvelun antajalta, joita ovat Interpedia r.f., Pelastakaa Lapset ry ja Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Ns. itsenäisissä adoptioissa, joissa lapsi on adoptoitu suoraan ulkomailta ilman suomalaisen adoptiopalvelun antajan välitystä, pyydä hakijalta luotettava selvitys lapsen hoitoon ottamisesta. Selvitys voi olla esimerkiksi ulkomaisen adoptiopalvelun antajan antama todistus tai muu luotettava selvitys.

1.5.1 Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat Hakemuslomakkeen täydentäminen ja Allekirjoitus.

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa.

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etuusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjää koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etuusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. Katso poikkeukset.

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.5.1.1 Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#) .

1.5.1.2 Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.2.1 Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomainen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea etuutta**
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.2.1.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalaisissa tarkoitettu perhehoitaja, jonka luokse lapsi on sijoitettu hoitoon, voi itse hakea lapsilisää. Lue lisää edellytyksistä kohdasta [Perhehoitaja](#) (Lapsilisän etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Perhehoitaja).

1.5.2.2 Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on määrätty hoitamaan päämiehen (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**. Jos etuutta hakee tai hakemuksen on allekirjoittanut päämies itse, on **edunvalvojaa kuultava asiassa**.
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** holhousasioiden rekisterikyselyllä. Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälaineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päätyminen.

1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon – tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- **Holhousasioiden rekisteristä** rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.

- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, pyydä edunvalvontavaltuutetulta kopio edunvalvontavaltakirjasta.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luettelo (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.3 Haku aika

Lapsilisää ei myönnetä ilman erityistä syytä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen sen hakemista. (LLL 796/1992 9 § 2 mom.)

Eryyisenä syynä pidetään esimerkiksi tilannetta, jossa Kelan virheen vuoksi Suomeen muuttavaa lasta ei ole otettu asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin ja virheellinen lainsoveltaminen havaitaan vuoden kuluttua. Vakuuttamispäätös oikaistaan takautuen maahantulosta lukien ja samalla todetaan myös oikeus lapsilisään vuosi takautuen.

Eryyisenä syy voi olla kyseessä myös esimerkiksi silloin, jos huoltaja on hakenut etuutta sen vuoksi myöhässä, että on odottanut käräjäoikeuden päätöstä lapsen huoltajuudesta. Lapsi on voinut käytännössä jo muuttaa aikaisemmin hakijan luokse.

Eryyisenä syynä voidaan pitää myös tilannetta, jos vanhemmat ovat ulkomailta adoptoidun lapsen osalta hakeneet etuutta vasta Suomeen saapumisen jälkeen. Oikeus etuuteen alkaa lapsen hoitoon ottamisesta. Ennen etuuden myöntämistä lapsella tulee olla myönteinen vakuuttamispäätös.

Eryyisenä syynä voi olla myös hakijan hankala elämäntilanne, esimerkiksi vakava sairaus tai läheisen kuolema, mikä on vaikuttanut hakijan kykyyn tai mahdollisuuteen jättää hakemusta ajoissa.

Kuuden kalenterikuukauden takautuva haku aika koskee myös yksinhuoltajalle lapsilisään maksettavaa korotusta.

Esimerkki

Lapsilisää haetaan takautuen 23.9. jätetyllä hakemuksella. Lapsilisä voidaan myöntää kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen sen hakemista eli 1.3. alkaen, mikäli lapsilisän saamisen muut edellytykset ovat olemassa.

Jos lapsilisä maksetaan lapsilislain 11 §:n 1 momentin tai 12 §:n 2 momentin nojalla kunnalle tai muulle saajalle, on kunnan tai sosiaalilautakunnan tehtävä esityksensä maksamisen muutoksesta vähintään kaksi viikkoa ennen lapsilisän säännönmukaista maksupäivää. ([LLL 796/1992 13 §](#))

1.5.4 Muutos perheen sisällä

Kuuden kalenterikuukauden takautuvaa hakuaikaa sovelletaan, jos nostamiseen oikeutettu henkilö muuttuu perheen sisällä, esim. avopuolisot ovat aikaisemmin nostaneet lapsilisän kumpikin omista lapsistaan ja porrastuksen hyödyn vuoksi he haluavat lapsilisän vastedes maksettavaksi toiselle heistä.

Tilanteessa, jossa lapsi muuttaa toisen vanhempansa luota toisen vanhemman luo, tai jos vuoroasumistilanteessa halutaan vaihtaa lapsilisän nostajaa, noudatetaan kuuden kalenterikuukauden takautuvaa hakuaikaa. Lakkautetaan lapsilisä entiseltä nostajalta kuulemisen jälkeen. Jos vanhempi suostuu etuuden lakkautukseen toisen vanhemman hakemuksen mukaisesta ajankohdasta lukien, lakkautetaan etuus tästä ajankohdasta lukien ja myönnetään uudelle nostajalle.

Jos suostumusta ei saada, lapsilisä lakkautetaan sitä kuukautta, jolloin lapsen tosiasiallinen asuminen on siirtynyt toisen vanhemman luo, seuraavan kuukauden alusta. Myönnetään lapsilisä uudelle nostajalle muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajalta siten, että oikeus lapsilisän nostamiseen vastaa lapsen tosiasiallista asumistilannetta.

Jos molemmilla vanhemmilla on ollut yhtäläinen oikeus lapsilisään ennen olosuhdemuutosta (esim. perhe on avioeroon asti asunut yhdessä ja eron yhteydessä lapsilisän saaja vaihtuu), lapsilisä voidaan myöntää uudelle saajalle jo hakemusajankohdasta. Tämä edellyttää, että hakija on ilmoittanut, että lapset asuvat hakijan luona hakemusajankohdasta lukien.

Esimerkki

Koko perhe on asunut yhdessä samassa osoitteessa ja vanhemmat eroavat. Lapsilisä on maksussa äidille. Isä hakee lapsilisää ja yksinhuoltajakorotusta 1.6. alkaen. Isä ilmoittaa muuttaneensa 1.6. uuteen asuntoon kahden lapsen kanssa. Äitiä kuullaan isän hakemuksen johdosta. Äiti ei vastaa. Isän ja lasten osoitteet ovat muuttuneet 1.6. (vtj:n mukaan). Isällä on ollut koko ajan yhtäläinen oikeus lapsilisään kuin äidilläkin, vaikka lapsilisä on maksettu äidille. Lapsilisä voidaan maksaa isälle 1.6. alkaen ja yksinhuoltajakorotus 1.7. alkaen.

Esimerkki

Vanhemmat ovat eronneet kolme vuotta sitten ja lapsi on asunut eron jälkeen äidin luona. Myös lapsilisä on maksettu äidille. Isä hakee lapsilisää ja yksinhuoltajakorotusta 1.4. alkaen. Äitiä kuullaan isän hakemuksen johdosta. Äiti ei vastaa. Lapsen osoitetieto (vtj) on päivittynyt 1.4. isän luokse. Lapsilisää aletaan maksaa sitä seuraavan kuukauden alusta, mistä isällä on

oikeus lapsilisään. Isän oikeus lapsilisään on syntynyt 1.4., joten lapsilisää aletaan maksaa isälle 1.5. alkaen. Myös yksinhuoltajakorotus voidaan maksaa isälle samasta päivästä eteenpäin.

Lisää esimerkkejä voit lukea Lapsilisän verkkokoulusta.

Mikäli myönnyt lapsilisän takautuvasti uudelle nostajalle, tulee sinun periä takautuvalta ajalta maksettu lapsilisä takaisin edelliseltä nostajalta. Lue lisää asiasta ohjeen kohdasta Takaisinperintä .

1.5.5 Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytettävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää tietojen saamisesta muilta tahoilta.

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräjän kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. [Kela.fi](https://kela.fi):stä kohdasta [Henkilöasiakkaat - Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.

- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisääaikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisääaikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.5.1 Lisäselvitykset lapsilisässä

Mikäli etuushakemus on puutteellinen, voit pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan. Täydennyspyyntö tehdään ensisijassa viestitoiminnolla.

Asiakas voi antaa vastauksensa puhelimitse, sähköisen asiointipalvelun kautta tai kirjallisesti.

Voit tarvittaessa käyttää lapsilisän asiakaskirjeiden valmiita kirjepohjia, jotka ovat kyselyissä APKY / Asiakaskirjeiden mallit -tapahtumalla. Kirjepohjaan kuuluvat liitteet näkyvät allekirjoitus-kohdan alla Lapsilisän kirjepohjien etuuslyhenne on LL.

Kaikille etuuksille yhteisten kirjepohjien lyhenne on YH. Kirjeitä voidaan käyttää myös lapsilisän käsittelyssä.

1.5.6 Hakemuksen peruminen

Lapsilisän hakija voi perua hakemuksensa, jos päätöstä ei ole vielä annettu.

Perumisen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Jos peruminen on suullinen, kirjaa yhteydenotto OIWAan ja tee Toimeksianto-työ.

Poista järjestelmästä hakemuksen vireilläolotieto. Jos ilmoitus hakemuksen perumisesta on tullut kirjallisesti tai asiointipalvelun kautta, lähetä asiakkaalle tekstiviesti. Jos käytössäsi ei ole asiakkaan puhelinnumeroa, lähetä hakijalle kirje, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruttu. Voit käyttää kirjepohjaa YHI39, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruttu.

1.5.7 Kv-lomakkeet ja yhteyselimet

Asetusta 883/2004 sovellettaessa jäsenvaltioiden väliseen tietojenvaihtoon käytetään F-sarjan SEDejä. F-SEdit vastaavat eri kielisinä versioina toisiaan. On mahdollista, että toisesta jäsenvaltiosta saapuu asetusta 883/2004 sovellettaessa kysely E-lomakkeella. Tällöin siihen voidaan vastata käyttäen E-lomaketta tai F-SEDiä.

Katso F-SEDien käyttötilanteet.

Mikäli E-lomakkeita käytetään tilanteissa, joissa sovelletaan asetusta 883/2004, tulee E-lomake merkitä asetuksen 883/2004 mukaiseksi käyttämällä KiTu-toiminnon avulla tulostettavaa kansilehteä.

E-lomakkeet on jaettu sarjoihin. Kv-asioita hoitavien yksiköiden käytössä olevat E-lomakkeet ovat [tulostettavissa](#).

Katso E400-sarjan lomakkeiden täyttö- ja käyttöohjeet.

Yhteyslaitokset perhe-etuuksissa

1.6 Määrä

Maksettavan lapsilisän kokonaismäärään vaikuttaa, monestako alle 17-vuotiaasta lapsesta nostamiseen oikeutettu henkilö nostaa lapsilisän (porrastus).

1.6.1 Perusmäärä

Lapsilisän määrä on (LLL 796/1992 7 §)

- ensimmäisestä lapsesta 94,88 euroa
- toisesta lapsesta 104,84 euroa
- kolmannesta lapsesta 133,79 euroa
- neljännessä lapsesta 163,24 euroa
- viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 182,69 euroa kalenterikuukaudessa

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 63,30 eurolla kalenterikuukaudessa lasta kohden. Lue asiasta tarkemmin kohdasta [Yksinhuoltajakorotus](#).

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla kunnan kustannuksella laitos- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka 12 §:n 1 momentin nojalla 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen, on lapsilisän määrä 94,88 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan kuitenkin korotettuna 63,30 eurolla.

Katso lapsilisän määrät vuodesta 1993 alkaen (lapsilisän maksaminen siirtynyt vuonna 1993 kunnilta Kelalle).

Lapsilisän määrät

Lapsilisän määrä 1.1.2002-28.2.2011

Lasten lukumäärä	Määrä kk/lapsi 1.1.02-31.12.03	Määrä kk/lapsi 1.1.04-31.12.07	Määrä kk/lapsi 1.1.08-31.12.08	Määrä kk/lapsi 1.1.09-28.2.11
1.lapsesta	90,00 e	100,00 e	100,00 e	100,00 e
2.lapsesta	110,50 e	110,50 e	110,50 e	110,50 e
3.lapsesta	131,00 e	131,00 e	131,00 e	141,00 e
4.lapsesta	151,50 e	151,50 e	151,50 e	161,50 e

Lasten lukumäärä	Määrä kk/lapsi 1.1.02-31.12.03	Määrä kk/lapsi 1.1.04-31.12.07	Määrä kk/lapsi 1.1.08-31.12.08	Määrä kk/lapsi 1.1.09-28.2.11
5.lapsesta ja useammasta lapsesta	172,00 e	172,00 e	172,00 e	182,00 e

Yksinhuoltajakorotus on ollut ajalla 1.1.2002-31.7.2017 33,60 e/kk/lapsi ja ajalla 1.1.2008-28.2.2011 46,60 e/kk/lapsi.

Lapsilisän määrä 1.3.2011 alkaen

Lasten lukumäärä	Määrä kk/lapsi 1.3.11-31.12.11	Määrä kk/lapsi 1.1.12-31.12.14	Määrä kk/lapsi 1.1.15-31.12.16	Määrä kk/lapsi 1.1.17-31.12.17
1.lapsesta	100,40 e	104,19 e	95,75 e	94,88 e
2.lapsesta	110,94 e	115,13 e	105,80 e	104,84 e
3.lapsesta	141,56 e	146,91 e	135,01 e	133,79 e
4.lapsesta	162,15 e	168,27 e	154,64 e	153,24 e
5. ja useammasta lapsesta	182,73 e	189,63 e	174,27 e	172,69 e
Lasten lukumäärä	Määrä kk/lapsi 1.1.18-31.12.19	Määrä kk/lapsi 1.1.2020-	Määrä kk/lapsi	Määrä kk/lapsi
1. lapsesta	94,88 e	94,88 e	-	-
2. lapsesta	104,84 e	104,84 e	-	-
3. lapsesta	133,79 e	133,79 e	-	-
4. lapsesta	153,24 e	163,24 e	-	-
5. ja useammasta lapsesta	172,69 e	182,69 e	-	-

Yksinhuoltajakorotus on ollut ajalla 1.3.2011-31.12.2011 46,79 e/kk/lapsi, ajalla 1.1.2012-31.12.2017 48,55 e/kk/lapsi, ajalla 1.1.2018-31.12.2019 53,30 e/kk/lapsi ja 1.1.2020 alkaen 63,30 e/kk/lapsi.

Lapsilisän määrä 1.1.1993-31.12.2001

Lasten lukumäärä	Määrä kk alle 17-vuotiaasta 1.1.1993 lukien	Määrä kk alle 17-vuotiaasta 1.1.1994 lukien	Määrä kk alle 17-vuotiaasta 1.7.1995 lukien
1.lapsesta	366,00 mk	570,00 mk	535,00 mk
2.lapsesta	413,00 mk	720,00 mk	657,00 mk

3.lapsesta	512,00 mk	910,00 mk	779,00 mk
4.lapsesta	645,00 mk	1030,00 mk	901,00 mk
5. ja useammasta lapsesta	842,00 mk	1220,00 mk	1023,00 mk

Vaippalisää on maksettu alle 3-vuotiaasta lapsesta 107 mk/kk vuonna 1993. Jatkettua lapsilisän maksamista 16 -vuotiaasta lapsesta on maksettu 366 mk/kk/lapsi vuonna 1993. Vuoden 1994 alusta alkaen kumpaakaan etuutta ei ole enää maksettu.

Yksinhuoltajakorotusta ei ole maksettu vuonna 1993. Yksinhuoltajakorotuksen määrä on ollut ajalla 1.1.1994 -31.1.2001 200 mk/kk/lapsi.

1.6.1.1 Lapsilisän määrät ennen 1.7.1995

Lapsilisän määrät 1.1.1994-30.6.1995

Lapsilisän määrä mk/kk/lapsi 1.1.1994-30.6.1995

Lasten määrä	Etuuden määrä
yhdestä lapsesta	570 mk
toisesta lapsesta	720 mk
kolmannelta lapsesta	910 mk
neljännestä lapsesta	1 030 mk
viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta	1 220 mk

Yksinhuoltajakorotuksen määrä oli lasta kohden 200 mk/kk.

Lapsilisän määrät vuonna 1993

Lapsilisän määrä mk/kk/lapsi vuonna 1993

Lasten määrä	Etuuden määrä
yhdestä lapsesta	366 mk
toisesta lapsesta	413 mk
kolmannelta lapsesta	512 mk
neljännestä lapsesta	645 mk
viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta	842 mk

Lapsilisä maksettiin jatkettuna 16 vuotta täyttäneestä alle 17-vuotiaasta lapsesta. Jatkettu lapsilisä oli 366 markkaa kalenterikuukaudessa. Jatketun lapsilisän maksaminen ei vaikuttanut perheen muiden lasten lapsilisän porrastukseen.

Kolmea vuotta nuoremasta lapsesta lapsilisä maksettiin korotettuna 107 markalla kalenterikuukaudessa. Korotuksen maksamiseen ei vaikuttanut, vaikka lapsi olisi ollut lapsilisälain 11 §:n 1 momentin tarkoittamassa laitos- tai perhehoidossa.

1.6.2 Ahvenanmaalla

Ahvenanmaalla lapsilisän maksaminen perustuu maakuntalakiin. Maakuntahallitus päättää lapsilisien määrästä. Kela hoitaa lapsilisän toimeenpanon myös Ahvenanmaalla.

Ahvenanmaalla lapsilisien määrät ovat

- ensimmäisestä lapsesta 110 euroa,
- toisesta lapsesta 143 euroa,
- kolmannesta lapsesta 185 euroa,
- neljännestä lapsesta 214 euroa,
- viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 259 euroa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna. Ahvenanmaalla korotuksen määrä on 1.7.2019 alkaen 60 euroa kalenterikuukaudessa. Voit lukea aiheesta lisää ohjeen kohdasta [Yksinhuoltajakorotus](#) (Lapsilisän etuusohje > Määräytymisperusteet > Yksinhuoltajakorotus).

Katso lapsilisän määrät vuodesta 1993 alkaen.

Lapsilisän määrät Ahvenanmaalla

Lapsilisän määrä Ahvenanmaalla 1.1.2002 alkaen

Lasten määrä	Lapsilisän määrä 1.1.2002-28.2.2008	Lapsilisän määrä 1.3.2008 alkaen
1.lapsesta	105,45 e	110,00 e
2.lapsesta	133,20 e	143,00 e
3.lapsesta	168,36 e	185,00 e
4.lapsesta	190,56 e	214,00 e
5. ja useammasta lapsesta	225,71 e	259,00 e

Yksinhuoltajakorotuksen määrä on ollut ajalla 1.1.2002-28.2.2008 37 e/kk/lapsi ja ajalla 1.3.2008-30.6.2019 50 e/kk/lapsi.

Lapsilisän määrä Ahvenanmaalla 1.1.1993-31.12.2001

Lasten määrä	Lapsilisän määrä alle 17-vuotiaasta	Lapsilisän määrä alle 17-vuotiaasta	Lapsilisän määrä alle 17-vuotiaasta
	1.1.1993 lukien	1.1.1994 lukien	1.1.2001 lukien
1.lapsesta	366,00 mk	570,00 mk	627,00 mk
2.lapsesta	413,00 mk	720,00 mk	792,00 mk
3.lapsesta	512,00 mk	910,00 mk	1001,00 mk
4.lapsesta	645,00 mk	1030,00 mk	1133,00 mk

5. ja useammasta lapsesta	842,00 mk	1220,00 mk	1342,00 mk
---------------------------	-----------	------------	------------

Vaippalisää on maksettu alle 3-vuotiaasta lapsesta vuonna 1993 107 mk/kk/lapsi ja lisäksi maksettu jatkettua lapsilisää 16-vuotiaasta lapsesta 366 mk/kk/lapsi.

Yksinhuoltajakorotusta ei maksettu vuonna 1993. Yksinhuoltajakorotuksen määrä on ollut alle 17-vuotiaasta lapsesta 1.1.1994 - 31.1.2001 200 mk/kk/lapsi.

1.7 Määräytymisperusteet

Lapsilisää määriteltäessä sinun tulee huomioida mm. lasten lukumäärä ja lapsilisän nostajan mahdollinen yksinhuoltajuus.

1.7.1 Porrastus

Porrastus määräytyy niiden lasten lukumäärän mukaan, joista henkilö on oikeutettu nostamaan lapsilisän. Porrastukseen ei vaikuta korottavasti 15-vuotiaasta maksettava lapsilisä, jos tämä nostaa itse oman lapsilisänsä eikä lapsi, josta lapsilisä maksetaan kunnalle (esim. laitoshoidon vuoksi).

Sen sijaan lapsilisän nostamiseen oikeutetun porrastus säilyy ennallaan, vaikka lapsilisä maksetaan erityisen painavista syistä muulle kuin nostamiseen oikeutetulle (esimerkiksi toiselle vanhemmalle). (LLL 796/1992 12 § 2 mom.)

Perhehoitaja sijaisvanhempana saa hyväkseen porrastuksen kaikkien niiden alle 17-vuotiaiden lasten perusteella, joista hän on oikeutettu nostamaan lapsilisän (omat ja sijoituslapset yhteensä).

Porrastus koskee myös avo- tai aviopuolisoa, jos tämä on oikeutettu puolisonsa lasten lapsilisien nostamiseen.

1.7.2 Yksinhuoltajakorotus

Yksinhuoltajalla tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa, tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa (LLL 796/1992 7 § 3 mom.). Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoon. Avioliitosta voit lukea lisää [täältä](#).

Jos aviopuolisot asuvat avioeron vireilläolosta huolimatta edelleen yhdessä, ei edellytystä yksinhuoltajakorotuksen maksamiseen ole. Samoin, jos aviopuolisot asuvat muun syyn kuin välien rikkoutumisen vuoksi erillään, ei edellytystä yksinhuoltajakorotuksen maksamiseen myöskään ole. Lapsiliselain tarkoittamana yksinhuoltajana ei myöskään pidetä henkilöä, joka on avioliitossa ja jonka puoliso asuu ulkomailla muusta syystä kuin välien rikkoutumisen vuoksi.

Yksinhuoltajakorotuksen hakijan tulee esittää hakemuksessa selvitys yksinhuoltajuudestaan ja sen alkamisajankohdasta. Yksinhuoltajuuden arvioinnissa voi hyödyntää hakijan / entisen puolison Kelaan muihin mahdollisiin etuuksiin antamia tietoja. Jos asiakas on ilmoittanut myöhemmin toiseen etuuteen esim. tiedon

avopuolisosta ja avoliiton alkamisajankohdan, voidaan yksinhuoltajakorotus lakkauttaa asiakasta kuulematta.

Epäselvässä tilanteessa voit pyytää hakijalta tarkempaa selvitystä hakijan ja entisen puolison asumisolosuhteista, muutoksen tapahtumisen ajankohdasta, välirikosta ja puolison mahdollisesta uudesta osoitteesta. Tarkempia selvityksiä ei kuitenkaan ole tarpeen pyytää, jos esim. yksinhuoltajakorotuksen hakijan puolisoilla ei ole osoitetta, tai se on Poste Restante eikä postiosoitteena ole hakijan osoite, ja asiakas on ilmoittanut hakemuksessa asuvansa parisuhteen päättymisen vuoksi puolisoistaan erillään.

Yksinhuoltajakorotus myönnetään tosiasiallisesta olosuhteiden muutoksesta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Lue lisää [Tarkistaminen](#).

Jos lapsilisä maksetaan:

- kunnalle lapsen laitos- tai perhehoidon ajalta (LLL 796/1992 11 § 1 mom.); tai
- 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen (LLL 796/1992 12 § 1 mom.),

siirtyy yksinhuoltajakorotus osana lapsilisää kunnalle tai 15 vuotta täyttäneelle lapselle, jos yksinhuoltaja on jo saanut korotuksen sisältävää lapsilisää ja hän on maksamisen muutoksen tapahduttuakin edelleen yksinhuoltaja.

Vankilassaolo

Jos lapsilisän nostaja hakee yksinhuoltajakorotusta **aviopuolison** vankilassaolon vuoksi, ei yksinhuoltajakorotusta voida pääsääntöisesti myöntää. Jos kyseessä on kuitenkin myös välirikko, eli puolisoitten voidaan katsoa lopettaneen yhteiselämänsä, ja asiakas pystyy tämän osoittamaan, nostajalla voi olla oikeus yksinhuoltajakorotukseen. Yhteisestä osoitteesta voidaan tässä tapauksessa joustaa. Korotus voidaan myöntää, vaikka vankilassa olevan puolison osoite olisi edelleen sama kuin lapsilisän nostajalla, jos asiakas pystyy osoittamaan välien rikkoutumisen.

- Avioliiton solmiminen vankeusrangaistusta suorittavan henkilön kanssa päättää oikeuden yksinhuoltajakorotukseen, vaikka puolisoilla ei olisi yhteistä osoitetta.

Jos kyseessä on **avopuolison** vankilassaolo, yksinhuoltajakorotus voidaan myöntää yhteisestä osoitteesta huolimatta, jos ehdoton vankeusrangaistus kestää vähintään 3 kuukautta. Tällöin yhteisessä taloudessa asumisen voidaan katsoa päättyneen vankeusrangaistuksen ajaksi. Yksinhuoltajakorotus myönnetään tässä tilanteessa määräaikaisena ehdottoman vankeusrangaistuksen päättymiskuukauden loppuun asti.

Yksinhuoltajakorotus voidaan myöntää myös alle kolmen kuukauden vankeusrangaistuksen ajalle, jos avoliitto on päättynyt.

Avopuolison tutkintavankeuden ajalle voidaan myöntää yksinhuoltajakorotus, jos olosuhteet ovat vastaavat kuin ehdottoman vankeusrangaistuksen osalta on edellä kerrottu. Mikäli tutkintavankeuden jälkeen alkaa ehdoton vankeusrangaistus, voidaan yksinhuoltajakorotus myöntää jo tutkintavankeuden alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Yksinhuoltajakorotukseen ei ole oikeutta valvotun koepäpäuden ajalta.

Lue lisää [asian valmistelusta](#).

Pysyvä laitoshoido

Korotus on mahdollista myöntää yhteisestä osoitteesta huolimatta myös, vaikka kyseessä ei olisi aviopuolisoiden välirikko tai avoliiton purkautuminen, jos puoliso on sairautensa vuoksi sijoitettu pysyvästi laitoshoidon tai avohoidon yksikköön (esim. sairaala, hoitolaitos, palvelutalo). Pysyvästä laitos- tai avohoidosta ja muualla

asumisesta tulee esittää selvitys. Selvitystä ei kuitenkaan tarvita, jos sellainen on jo toimitettu Kelaan asiakkaan tai puolison toisen etuuden käsittelyn yhteydessä.

1.7.2.1 Avoliitto

Yksinhuoltajakorotusta ratkaistaessa, joudutaan usein selvittämään ja arvioimaan, onko hakija avoliitossa. Avoliitolla tarkoitetaan sitä, että kaksi henkilöä avoliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avoliitonomaisissa olosuhteissa (LL 7 §). 1.3.2017 alkaen myös samaa sukupuolta olevat voivat olla avoliitossa.

Jos asiakas väestörekisteritietojen mukaan tai tosiasiallisesti asuu samassa asunnossa toisen henkilön kanssa ja ilmoittaa olevansa avoliitossa, etuus ratkaistaan sen mukaisesti. Jos asiakas ei tällaisessa tilanteessa ilmoita olevansa avoliitossa, eivätkä muut käytettävissä olevat tiedot tue asiakkaan antamaa tietoa, asiakkaalta pyydetään lisäselvitystä asumisesta (esimerkiksi asunnon koko ja huonemäärä, muu yhdessä asumisen syy kuin avoliitto, vuokrasopimukset, vuokran tosiasiallinen maksaminen). Muun selvityksen ohella asunnon tulee aina olla sellainen, että siinä on selkeästi riittävän yksityisyyden takaavat tilat. Suhteen tulkitseminen avoliitoksi harkitaan tapauskohtaisesti eikä mikään seikka yksinään ole ratkaiseva (esim. henkilöiden isokaan ikäero ei yksinään estä avoliitossa oloa). Ratkaisu tehdään kokonaisharkinnan perusteella, ottaen huomioon yleinen elämäkokemus ja se, miltä tilanne esitettyjen selvitysten perusteella kokonaisuutena näyttää. Harkinnassa voi ottaa huomioon esimerkiksi sen, että yleisen elämäkokemuksen mukaan kimppa-asuminen on tavanomaisempaa samaa sukupuolta olevien kesken ilman, että kysymys on avoliitosta. Toisaalta henkilöiden muuttaminen asunnosta toiseen yhdessä, osoittaa yleensä sen, että heillä on tarkoitus elää jatkuvasti yhteisessä taloudessa avoliitonomaisissa suhteissa.

Pääsääntöisesti henkilöitä voidaan pitää avoliitossa elävinä, kun he asuvat samassa asunnossa eivätkä he ole lähisukua keskenään. Myöskään serkuksia ei lähtökohtaisesti tulkita avopuolisoiksi. Avoliitossa eläviksi voidaan katsoa henkilöt aina, jos he asuvat samassa asunnossa ja sen lisäksi heillä on joko yhteisiä lapsia, he ovat kihloissa tai kyseessä on muutoin vakiintuneeksi katsottava suhde. Lapsen/lasten asuminen samassa asunnossa voi yleisen elämäkokemuksen mukaan viitata avoliittoon myös silloin, kun lapset eivät ole yhteisiä.

Avoliitto alkaa, kun kaksi henkilöä muuttaa yhteen ja heidät katsotaan avoliitossa asuviksi. Avoliitto päättyy, kun avopuolisot muuttavat erilleen. Tämä johtuu avoliiton luonteesta, jossa suhde syntyy yhdessä asumisella. Avoliiton katsotaan kuitenkin edelleen jatkuvan erilleen muutosta huolimatta, jos hakija itse ilmoittaa avoliiton edelleen jatkuvan.

Ulkomailla asuvista Kelan ei ole mahdollista saada vastaavia väestörekisteritietoja kuin Suomessa asuvista. Näissä tapauksissa perhesuhteiden arviointi perustuu lähinnä asiakkaalta saataviin tietoihin, vaikka suhdetta muuten arvioidaan samoin kuin muissakin tilanteissa.

Lähtökohta on, että henkilön avoliitto tulkitaan samoin kaikkia etuuslakeja toimeenpantaessa.

1.7.3 Suoritus aika

Lapsilisä maksetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään on alkanut. Adoptiotilanteessa lapsilisä maksetaan lapsen hoitoon ottamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Lapsilisän maksaminen päättyy lapsilisään vaikuttavaa muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Näitä muutoksia ovat, kun lapsi

- täyttää 17 vuotta;
- muuttaa ulkomaille, eikä häneen sovelleta asumisperusteista sosiaaliturvaa;
- on kuollut.

Esimerkki

Lapsi asuu Suomessa, mutta oleskelee tilapäisesti USA:ssa, määräaikainen vakuuttamispäätös on voimassa 31.10. saakka. Lapsen oleskelu ulkomailla jatkuu 6 kuukautta, vakuuttaminen hylätään 1.11 lukien. Lapsilisä lakkautetaan 1.12 lukien.

Jos lapsi alkaa saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyy lapsilisän maksaminen sen kuukauden alussa, jona eläkettä aletaan maksaa.

Lisäksi EU-asetusta 883/2004 sovellettaessa huoltajien Suomeen tai ulkomaille muutto tai työskentelyssä tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa lapsilisän maksamiseen. Lue lisää maksamiseen liittyvistä ensisijaisuussäännöistä.

Oikeus yksinhuoltajalle maksettavaan korotukseen alkaa muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta ja vastaavasti päättyy sen kalenterikuukauden loppuessa, jonka aikana lapsilisän saajan yksinhuoltajuus on päättynyt.

Lapsilisää ei makseta kalenterikuukautta lyhyemmältä ajalta.

1.7.4 Kv-säännökset

Lapsilisän määräytymisperusteiden kv-säännöksistä voit lukea lisää [tästä](#) .

1.8 Ratkaiseminen

Ratkaise lapsilisää koskeva hakemus ilman aiheetonta viivästystä ja anna kirjallinen päätös.

1.8.1 Käsittelypaikka

- [Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)
- [Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)
- [Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien

valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiirin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta Vankilassaolo ja Kelan etuudet sekä prosessikuvauksesta Vankilailmoitusten käsittely.

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasian käsittelee se yksikkö, johon Oiwa työn ohjaa. Lue myös erityismenettelyistä muutoksenhakuasian käsittelyssä.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tulon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE- takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöön tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää:

Väärinkäytösepäilyn tunnistaminen

[Väärinkäytökset](#)

Etuuksien väärinkäytösten tunnusmerkkejä

1.8.1.1 Työpaikkakassat

Jos työpaikkakassan vastuulle kuuluva henkilö hakee vanhempainetuushakemuksensa yhteydessä myös muita etuuksia kuin vanhempainpäivärahaa, kassa indeksoi hakemuksesta etuudet, joita henkilö hakee. Työ ohjautuu lapsilisän osalta Kelaan. Vanhempainetuushakemus jää kassalle.

1.8.1.2 Kv-asioiden käsittelypaikka

KV-kytkentäisten tilanteiden tunnistaminen

Toisesta maasta maksettavat perhe-etuudet (lapsilisä ja lastenhoidon tuet) tulee joissakin tilanteissa huomioida Kelan perhe-etuusratkaisussa. Kyseiset tilanteet sisältyvät alla olevan luettelon tapauksiin. Saat yhteensovitusilanteista enemmän tietoa esim. kela.fi -sivuilta kohdasta [Perhe-etuudet kansainvälisissä tilanteissa](#).

Suomesta maksetaan ulkomaille lapsilisää ja kotihoidon tukea tietyissä perheenjäsenen työskentelyyn liittyvissä tilanteissa. Toisaalta äitiysavustusta ja yksityisen hoidon tukea voi tietyin (työhön liittyvin) edellytyksin saada Suomesta pelkän työskentelyn perusteella, vaikkei henkilöllä olisikaan Suomessa kotikuntaa eikä hän asuisi täällä vakinaisesti.

Huomaa, että elatustuen ja vanhempainpäivärahojen käsittelypaikasta on omat ohjeensa.

Apua kv-tilanteiden tunnistamiseen saat allaolevan ohjeistuksen lisäksi myös tästä huoneentaulusta.

Perhe-etuudet hoidetaan KV-keskuksessa, kun

- Hakija muuttaa Suomeen tai ulkomaille ja hänellä on **vakuuttamisasia yhtä aikaa tai lähekkäin vireillä perhe-etuuden kanssa**
- **Hakijan puolison tai lasten vakuuttaminen (Suomeen/Suomesta) on yhtä aikaa tai lähekkäin vireillä perhe-etuuden kanssa.**
- Hakija ja/tai lapsi **ei ole vakuutettu Suomessa**, mikä tarkoittaa, että heille on annettu hylkäävät vakuuttamisratkaisut (1.4.2019 lukien vakuuttamisratkaisusta ei ole annettu enää kirjallista päätöstä, paitsi ulkomaille muutto -tilanteissa, jos asiakas pyytää sitä erikseen).
- Hakijan **vakuuttaminen on (edes osittain) epäselvä tai selvittämätön ajalta, jolta etuutta on haettu**. Nämä ovat yleensä tilanteita, joissa määräaikainen vakuuttamispäätös-/ratkaisu on päätynyt ja sen jälkeiseltä ajalta hakijan oikeus Suomen sosiaaliturvaan on selvittämättä.
- Hakijalla on **määräaikainen vakuuttamispäätös-/ratkaisu Suomeen tai ulkomaille.***
- Hakijalla **ei ole henkilötunnusta** Kelan tiedoissa.
- Hakija on muuttanut Suomeen, mutta **puoliso asuu tai työskentelee edelleen toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä eikä kyseessä ole välirikko**. Kyseessä voi olla puoliso, joka on joskus asunut Suomessa tai puoliso, joka ei ole koskaan ollut täällä.
- **Hakija asuu Suomessa, mutta puoliso muuttaa toiseen Eu/Eta-maahan tai Sveitsiin asumaan tai työskentelemään eikä kyseessä ole välirikko**. Esim. vinkkitieto: puolison ulkomaan palkkatuloja on esitetty.
- Lastenhoidon tukia haetaan lapsesta, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa tai se puuttuu osalta haettua aikaa tai Suomeen muuttopäivä on eri kuin mistä alkaen kotikuntatieto alkaa. Näissä tilanteissa täytyy arvioida mistä alkaen lapsen tosiasiallinen Suomessa asuminen alkaa.
- Hakijan **kotitoimisto on 99600** (kv-keskus)
- Kyseessä on **perhe-etuuksien kuittaus EU-maiden välillä**
- Perhe-etuutta haetaan **Suomessa syntyvästä lapsesta ja molemmat vanhemmat ovat ulkomaan kansalaisia, vaikkakin Suomessa asuvia ja vakuutettuja**. Perheeseen syntyvä lapsi ei tule ulkomaan kansalaisena automaattisesti Suomessa vakuutetuksi.
 - Kyseessä on kv-asia myös silloin, kun lapsen isä on Suomessa asuva Suomen kansalainen, mutta hän on avoliitossa Suomessa asuvan ulkomaalaisen henkilön (lapsen äiti) kanssa ja viime mainittu hakee lapsilisää täällä syntyvästä lapsestaan, esimerkiksi: Suomessa asuvat Jesse ja Jelena (ukrainalainen) asuvat avoliitossa Espoossa. Heille syntyy yhteinen lapsi espoolaisessa sairaalassa. Lapsi ei tule automaattisesti Suomessa vakuutetuksi, koska vanhemmat ovat avoliitossa eikä äiti ole Suomen

kansalainen. Vanhempainraha hakemuksen yhteydessä haettu lapsilisä hoidetaan KV-keskuksessa.

- Hakija tai puoliso asuu Suomessa, mutta **saa eläkettä toisesta EU-maasta**

Kohdissa, joissa on*, saat lisätietoa tämän ohjeen kohdasta 'Mitä tunnistamista koskevaa tietoa saat HEKY-ruudulta?'

EU/ETA-maiden ja Sveitsin välinen lomakeliikenne (E-lomakkeet, F-SEdit ja S-SEdit) sekä näiden perusteella ratkaistavat perhe-etuushakemukset hoidetaan aina kv-keskuksessa. Jos henkilön tiedoissa näkyy vireillä lähetettyjä tai vastaanotettuja SEDejä, siirrä perhe-etuusasia kv-keskukseen selvitettäväksi.

Jos et ole varma, onko tapaus vakuutuspiirissä vai kv-keskuksessa ratkaistava, konsultoi vakuutuspiirisi etuusasiantuntijaa, joka voi tarvittaessa edelleen konsultoida osaamiskeskusta tai kv-keskusta. Muista viedä perustelut kv-asiasta työn kommenttikenttään. Vakuuttamiseen liittyvissä epäselvyyksissä auttaa ratkaisutyön taustatuki.

Jos siirrät työn Kv-keskukseen, lisää työn tarkennukseksi 'kv-siirto' ja kirjoita kommenttiin, miksi työ on siirretty.

Vakuutuspiirissä hoidettavat perhe-etuusasiat

- Hakija/puoliso/lapsi on asunut aina Suomessa: henkilöllä ei ole OIWA- tai HEKY-tiedoissa vakuutusjaksoja. Se tarkoittaa, että henkilö on syntymästään lähtien ollut Suomessa vakuutettu.
- Hakijalla voi olla OIWA- tai HEKY-tiedoissa aiempia vakuutusjaksoja ulkomailla ja Suomessa (vakuutettuna tai ei), mutta nyt hakija ja perhe asuvat Suomessa vakinaisesti ja ovat täällä vakuutettuja. Katso prosessi.
 - **Esimerkki:** Kaikki perheenjäsenet ovat Suomessa vakuutettuja ja lapsilisä maksussa. Jos etuudensaaja jättää uuden LL-hakemuksen esim. yhkorotuksesta, voit ratkaista perhe-etuuden tarkistuksen normaalisti vakuutuspiirissä.
 - **Huomaa** kuitenkin EU/Eta-maa tai Sveitsi -muuttotilanteet, joissa perhe-etuutta haetaan takautuvasti muuttoajankohdasta alkaen. Näissä tapauksissa perhe-etuus ratkaistaan kv-keskuksessa. Samoin, jos hakija ja lapset ovat muuttaneet eri aikoina toisesta EU/Eta-maasta tai Sveitsistä Suomeen, perhe-etuudet ratkaistaan kv-keskuksessa.
- Puoliso muuttanut ulkomaille JA kyseessä on välirikko/ero. Jos muutto on muusta syystä (esim työ, opiskelu), siirrä Kv-keskukseen.

Mistä tunnistat mahdollisen kv-kytkennän perhe-etuusasioissa

- Kiinnitä huomiota OIWAn Kooste-näyttöön, Palvelutietoihin ja Asiakastietoihin:
- Joku perheenjäsenistä asuu tai työskentelee toisessa EU-maassa (OiwAn Kooste-näytöllä tai asiakkaan palvelutiedoissa on mainintaa asumisesta tai työskentelystä muualla kuin Suomessa) eikä kyseessä ole puolisoiden välirikko.
- Hakijan tai perheenjäsenen kotikunta puuttuu.
- **OIWAn Asiakastiedot tai Cicsin HEKY-tiedot:** Vakuutusjaksot, Kuntatiedot, Perhetiedot. Niistä saat enemmän tietoa tämän sivun seuraavassa kappaleessa.
- Palkka maksetaan ulkomailta.
- Perheen lapset asuvat ulkomailla, esim. lapsilla ei ole suomalaista henkilötunnusta.
- Perhe-etuuksien valmistelussa tulee huomautustieto esim. vakuuttamisesta

Tunnistamista koskevaa tietoa saat OIWAn asiakastiedoista ja Cicsin HEKY-ruuduilta

Kuntatiedot

Käytä kv-kytkennän tunnistamisessa tarvittaessa hyväksesi OIWAn asiakastietoja ja HEKY-ruutuja. Polun Henkilön yleistiedot -> Kunta- ja toimistotiedot kautta löydät henkilön kotikuntaa koskevan tiedon. Jos se on (198) tuntematon tai (200) ulkomailla, kyseessä voi olla kv-kytkentä. Myös jos hakijalla tai lapsella on pelkkä oleskelukunta, kyseessä voi olla tilapäinen Suomessa asuminen, millä voi olla vaikutusta perhe-etuusoikeuksiin.

Perhetiedot

Perhetietoja tutkimalla voit saada tietoa hakijan perheenjäsenistä ja heidän oikeudestaan Suomen sosiaaliturvaan. Myös se, että perheenjäsenistä ei ole mitään tietoa, saattaa viitata siihen, että perheenjäsenet asuvat ulkomailla. Kiinnitä huomioita perheenjäsenten asumiseen ja työskentelyyn (Suomessa vai ulkomailla).

Vakuutusjaksot

Henkilön yleistiedoista löytyy myös vakuutusjaksot, joita tutkimalla voit saada tietoa kv-kytkennästä. Henkilöllä, joka on aina asunut Suomessa, ei löydy mitään vakuutusjaksoja. Kyseessä on kansallisen lainsäädännön perusteella ratkaistava hakemus ellei

- perhe-etuushakemuksesta tai sen liitteistä ilmene, että hakija tai puoliso työskentelee/asuu ulkomailla eikä kyseessä ole välirikko. Tällöin siirrä hakemus KV-keskuksen tutkittavaksi.
- hakijan/perheen lapset asu ulkomailla.

! Kun siirrät tapauksen kv-keskukseen, lisää kommenttiin siirron syy ja työn tarkenteeksi kv-siirto. Mikäli kyseessä ei ole Kv-kytkös, kv-keskus voi siirtää asian takaisin vakuutuspiiriin käsiteltäväksi kommentoituna.

Vakuutusjaksoissa voi olla myös tietoa, joka kertoo paitsi henkilön vakuutukseen kuulumisesta myös vakuuttamisen **perusteista**. Perustetiedot kertovat, onko henkilö esim. liikkuvaa henkilöstöä (merimies, kuljetusyrityksen henkilöstöä, rajatyöntekijä yms.). Nämä tiedot viittaavat kv-kytkentään ja etuus on ratkaistava KV-keskuksessa.

Tarkempia perustetietoja vakuuttamisesta löytyy usein myös vakuutusjaksotietojen seuraavalta sivulta. Sinne pääset valitsemalla kyseisen jakson v-kirjaimella ja painamalla enteriä. Vaikka asiakkaan vakuutusjaksot näkyvät sekä OIWAssa että HEKYllä, voi Hekyllä tarkastella vakuutusjakson tietoja tarkemmalla tasolla: esim. mahdolliset etuusoikeudet ja -rajoitukset näkyvät vakuutusjaksoja valitsemalla.

Esimerkki

Suomessa työssäkäyvä henkilö on vakuutettu 20.5.2018 alkaen toistaiseksi voimassaolevalla ratkaisulla. Tämä näkyy asiakkaan tiedoissa hekyllä vakuutusjaksoissa seuraavasti:

- 20.5.2018-
- Kuuluu Suomen vakuutukseen
- Asuin-/oleskeluvaltio Suomi
- Peruste Työskentely palkansaajana (mahdollinen numero 883 on viittaus EU-asetukseen 883/2004)

Kun siiryt (v + enter) tarkastelemaan tarkemmin viimeisimmän muuttojakson ruutua, tarkoittaa tieto '**Tilapäinen muutto**', että henkilön ei katsota asuvan vakinaisesti Suomessa. Esimerkkitapauksen henkilö käy Suomessa töissä ja on tällä perusteella Suomessa vakuutettu, mutta hän asuu vakinaisesti toisessa maassa. Hakijan perhe-etuudet on ratkaistava Kv-keskuksessa.

1.8.2 Esteellisyydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin.

Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3 Lisäselvitykset

Voit ratkaisuvaiheessa pyytää lisäselvityksiä hakijalta ensisijassa suullisesti. Voit myös tarvittaessa käyttää lapsilisään laadittuja kirjeitä tai kaikille etuuksille yhteisiä kirjeitä. Hakija voi toimittaa tarvittavat selvitykset suullisesti, asiointipalvelun kautta tai postitse. Useimmiten selvitys voidaan siis ottaa vastaan suullisesti asiakaspalvelussa.

Lue lisää asiasta ohjeen kohdasta [Lisäselvitysten pyytäminen](#) (Lapsilisän etuusohje > Hakeminen > Lisäselvitysten pyytäminen).

1.8.4 Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.4.1 Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.4.2 Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.4.3 Kuuleminen lapsilisässä

Kelan on kuultava lapsilisän nostajaa, kun lapsilisän nostaja vaihtuu.

Jos lapsilisä on esimerkiksi maksettu lapsen äidille ja lapsen isä hakee lapsilisää, tulee sinun kuulla lapsen äitiä asiasta, ellei äiti ole jo isän hakemuslomakkeella ilmoittanut suostumustaan nostajan vaihtumiseen. Samoin toimitaan myös silloin, jos isän sijasta lapsilisää hakeekin esimerkiksi lapsen isoäiti, jonka luokse lapsi on muuttanut asumaan.

Lapsilisän nostajaa on myös kuultava, kun lapsilisä maksetaan:

- kunnalle lapsen laitos- tai perhehoidon perusteella
- perhehoitajalle
- 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen
- sosiaalilautakunnan esityksestä muulle saajalle.

Jos lapsilisä maksetaan kunnalle siksi, että kunta on myöntänyt asiakkaalle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa lapsilisää vastaan (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 1 luku 4 § ja 4 luku 23 §), lapsilisän nostajaa ei tarvitse kuulla. Nostajaa ei myöskään tarvitse kuulla, jos kunta perii lapsilisää itselleen Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain perusteella (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 14 §). Lue lisää näistä tilanteista tästä.

Maksuesteen käyttö kuulemisen aikana

Pääsääntöisesti lapsilisään ei laiteta kuulemisen ajaksi maksuestettä, vaikka tilanteessa olisi lähes selvää, että lapsilisä maksetaan jatkossa jollekin muulle kuin nostajalle. Poikkeuksellisesti maksuesteen voi kuitenkin laittaa tilanteessa, jossa perheessä on vain yksi lapsi, joka on siirtynyt kunnan kustannuksella laitoshoidon. Tällöin asiakas on usein saanut jo kunnasta tiedon, että kunta esittää lapsilisän maksamista itselleen. Kuulemisen yhteydessä on mainittava, että lapsilisän maksaminen on estetty asian selvittelyn ajaksi. Tällä vältetään turhat liikamaksut. Jos perheessä on myös muita lapsia, lapsilisän maksua näistä lapsista ei saa estää.

Katso lisää maksuesteestä teknisestä ohjeesta.

1.8.5 Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta. Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella. Huomaa myös tilanteet, joissa päätös annetaan asiakkaan käyttämällä saamen kielellä.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perustelevien.

1.8.5.1 Päätöksensaajat

Lähetä lapsilisäpäätös ensisijaisesti aina sille henkilölle, jota ratkaisu koskee.

Lähetä lapsilisäpäätös myös saajalle, jolla on oikeus lapsilisään lapsilisälain säännöksen perusteella. Tällainen saaja voi olla:

- kunta, jolle lapsilisä maksetaan 11 §:n 1 momentin nojalla;
- 15 vuotta täyttänyt lapsi, jolle lapsilisä maksetaan 12 §:n 1 momentin nojalla;
- sosiaalilautakunta tai muu saaja, jolle lapsilisä maksetaan 12 §:n 2 momentin nojalla;
- lapsilisän nostamiseen oikeutetulle määrätty edunvalvoja tai hänen määräämänsä.

Päätöksensaajista voit lukea lisää myös ohjeen kohdasta [Maksunsaajat](#) (Lapsilisän etuusohje > Maksaminen > Maksunsaajat).

Päätöksen lähettäminen tiedoksi

Lähetä päätös hakijan ja lapsilisälain mukaisten saajien ohella tiedoksi:

- lapsilisää nostavalle vanhemmalle määrätyle edunvalvojalle, jos lapsilisä maksetaan muulle saajalle kuin edunvalvojalle. Edunvalvojalla on päätöksestä valitusoikeus.

Voit lähettää päätöksen tiedoksi:

- sosiaalilautakunnalle tai kunnan vastaavalle toimielimelle, kun lapsilisä maksetaan lapsen toiselle vanhemmalle tai muulle lapsen huollosta vastaavalle henkilölle ([LLL 796/1992 12 § 2 mom.](#) ja [LLL 796/1992 6 § 2 mom.](#)). Sosiaalilautakunnalla ei ole päätöksestä valitusoikeutta.
- muulle mahdolliselle päätöksensaajalle.

Päätöksen lähettäminen tiedoksi alaikäisen huoltajalle

Jos alaikäinen lapsi on hakenut lapsilisää, valituskelpoinen päätös tulee lähettää aina sekä hänelle että hänen huoltajalleen. Molemmilla on päätöksestä valitusoikeus, joten sekä hakijalle että huoltajalle lähetettävään päätökseen liitetään valitusosoitus.

Kysy alaikäiseltä puhelimitse, kenelle huoltajista päätös lähetetään. Jos vastausta ei saada, päätös lähetetään sille huoltajalle, jonka luona lapsi asuu tai on viimeksi asunut. Jos huoltajat asuvat yhdessä, voit lähettää päätöksen jommallekummalle huoltajalle. Jos alaikäisellä on edunvalvoja, päätös valitusosoituksineen lähetetään edunvalvojalle.

Huomaa, että jos alaikäinen saa lapsen, hänen omat vanhempansa ovat edelleen hänen huoltajiaan, mutta hän itse on oman lapsensa huoltaja. Huolto päättyy, jos alaikäinen menee avioliittoon.

Jos alaikäisellä on turvakielto, päätöstä ei lähetetä tiedoksi huoltajalle. Sen sijaan jos huoltajalla on turvakielto, hänelle lähetetään tiedoksi alaikäisen päätös.

1.9 Maksaminen

Lapsilisä maksetaan kalenterikuukausittain lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön ilmoittamalle tilille Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lapsilisän maksupäivän. ([LLL 796/1992 10 §](#), [STMa 1098/2004](#))

Lapsilisän maksupäivä on kunkin kalenterikuukauden 26. päivä.

Jos kalenterikuukauden 26. päivä on pyhäpäivä, joului- tai juhannusaatto, arkilauantai taikka pyhäpäivän jälkeinen arkipäivä, on maksupäivä kuitenkin sanottuja päiviä välittömästi edeltävä Suomessa sijaitsevien rahalaitosten aukiolopäivä.

Jos lapsilisä maksetaan takautuvasti, voi maksupäivä olla muukin rahalaitosten aukiolopäivä.

1.9.1 Maksuosoite

Lapsilisä maksetaan lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Myös silloin, kun asiakas ilmoittaa tilinumerokseen kunnan välitystilin numeron, maksetaan etuus asiakkaan ilmoittamalle tilille.

Tilinumeromuutokset tehdään etuuden saajan ilmoituksen perusteella. Asiakas voi ilmoittaa tilinumeromuutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai suullisesti. Tilinumeromuutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse.

Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

Etuuden maksaminen, kun asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai tilinumeroa ei saada

Jos asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai hän ei ilmoita tilinumeroa pyynnöstä huolimatta, lapsilisä maksetaan prepaid-kortille.

Tee prepaid-maksamisesta toimeksianto Maksujenhallintaryhmän Etuusmaksut 23410 -työjonoon:

- työtyyppi: Toimeksianto
- tarkenne: Selvitettävä asia
- tarkenteen lisätieto: Prepaid

Kirjaa työn kommenttiin, että asiakkaalla ei ole pankkitiliä ja pyydä rekisteröimään maksuosoitteeksi prepaid-tili.

Tarkista hakemuksesta, vastaako asiakkaan hakemuksessa ilmoittama osoite järjestelmän osoitetietoja. Jos osoitteet poikkeavat toisistaan, ota tarvittaessa asiakkaaseen yhteyttä osoitteen selvittämiseksi. Kirjaa kommenttiin mihin osoitteeseen prepaid-kortti pitää lähettää. Ilmoita toimeksiannossa kortin postitusosoite myös siinä tilanteessa, jos asiakkaan tiedoissa näkyvät useita osoitteita.

Maksujenhallintaryhmä rekisteröi prepaid-korttia vastaavan tilinumeron asiakkaalle maksuosoitteeksi ja vastaa työn kommenttiin, kun etuuden käsittelyä voi jatkaa. Maksujenhallintaryhmä myös hoitaa prepaid-kortin ja sitä vastaavan PIN-koodin postittamisen asiakkaalle peräkkäisinä postituspäivinä.

Maksaminen ulkomaille

Mikäli etuudensaaja haluaa siirtää hänelle maksettavan etuuden ulkomaan maksuosoitteeseen, hänen tulee sopia siitä pankin kanssa. Kela on sopinut pankkien kanssa menettelystä, jolla etuudensaajan etuus voidaan siirtää ulkomaille etuudensaajan Kelalle antaman toimeksiannon perusteella.

Etuudensaajan etuus maksetaan ulkomaille useimmiten suomalaisen pankin teknisen tilin kautta. Voit maksaa etuuden ulkomaille myös etuudensaajan antaman ulkomaan osoitetiedon perusteella. Silloinkin Kela käyttää pankkia välittävänä laitoksena.

Ulkomaille maksettaessa etuudensaajan on ilmoitettava:

- pankin nimi (osoite ei pakollinen);
- kansainvälinen IBAN-tilinumero; sekä
- BIC- tai SWIFT-koodi.

Lisäohjeita maksamisesta ulkomaille löydät Teknisistä ohjeista.

1.9.2 Maksunsaajat

Lapsilisää ei saa ulosmitata (LLL 796/1992 17 §).

Maksunsaajat lapsilisälain perusteella

Tietyissä tilanteissa lapsilisää ei makseta lapsilisän hakijalle, vaan maksunsaajana on muu taho tai henkilö. Tällaisissa tilanteissa täytyy aina huolehtia siitä, että lapsilisää on hakenut siihen oikeutettu henkilö.

Lapsilisä voidaan lapsilisälain perusteella maksaa

- kunnalle, jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettussa laitospai- tai perhehoidossa;
- 15 vuotta täyttäneelle lapselle, jolle lapsilisä maksetaan 12 §:n 1 momentin nojalla;
- sosiaalilautakunnalle tai muulle saajalle, jolle lapsilisä maksetaan 12 §:n 2 momentin nojalla;
- edunvalvojalle, joka on määrätty lapsilisän nostamiseen oikeutetulle henkilölle tai tällaisen edunvalvojan määräämälle muulle taholle.

Jos kukaan ei ole hakenut lapsilisää tai lapsilisään oikeutettua henkilöä ei ole, ei lapsilisää voida maksaa tässä mainituille maksunsaajille.

Kunta

Lapsilisä maksetaan hoidon alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lapsen hoitokustannuksista ensisijaisesti vastaavalle kunnalle

- jos lapsi on kunnan kustannuksella hoidettavana laitospai- tai perhehoidossa kalenterikuukautta pidemmän ajan ja
- jos kunta on esittänyt lapsilisän maksamista kunnalle lapsilisän nostamiseen oikeutetun sijasta.

Lapsilisän maksaminen kunnalle edellyttää, että etuutta on hakenut lapsen vanhempi tai muu lapsen huoltaja. Kunta ei voi olla lapsilisän hakijana. Lapsilisällä hyvitetään niitä hoitokustannuksia, joista yksityinen henkilö, kunta tai valtio on vastuussa. Kunnan on tilitettävä mahdollinen ylijäämä lapsilisään oikeutetulle. (LLL 796/1992 11 § 1 mom.)

Kunnan on tehtävä esityksensä lapsilisän maksamisesta vähintään kaksi viikkoa ennen lapsilisän säännönmukaista maksupäivää (LLL 796/1992 13 §). Esitys lapsilisän maksamisesta muulle saajalle tulee tehdä lomakkeella [LL2](#).

Lue lisää asian valmistelusta.

15 vuotta täyttänyt lapsi

Kela voi lapsen edun niin vaatiessa päättää maksaa lapsilisän 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen (LLL 796/1992 12 § 1 mom.). Tällöin lapsi ei yleensä asu vanhempansa tai huoltajansa kanssa yhteisessä taloudessa, vaan asuu itsenäisesti.

Sosiaalilautakunta tai muu saaja

Jos sosiaalilautakunta tai kunnan vastaava toimielin esittää, Kela voi erityisen painavista syistä ja lapsen edun niin vaatiessa määrätä lapsilisän maksettavaksi (LLL 796/1992 12 § 2 mom.)

- toiselle vanhemmista tai huoltajista;
- muulle sopivalle henkilölle; tai

- sosiaalilautakunnalle tai kunnan vastaavalle toimielimelle käytettäväksi lapsen elatusta varten.

Erityisen painava syy voi olla esim. lapsilisän ilmeinen väärinkäyttö tai kun sosiaalilautakunta muusta syystä katsoo lapsen edun vaativan lapsilisän maksamista muulle saajalle.

Sosiaalilautakunnan / kunnan vastaavan toimielimen on tehtävä esityksensä lapsilisän maksamisesta nostamiseen oikeutetun sijasta muulle saajalle vähintään kaksi viikkoa ennen lapsilisän säännönmukaista maksupäivää. (LLL 796/1992 13 §) Kunnan tulee tehdä esityksensä lapsilisän maksamisesta kirjallisesti esimerkiksi lomakkeella [LL2](#). Lomakkeella kunta antaa selvityksen erityisen painavasta syystä, jonka perusteella kunta esittää lapsilisän maksamista sen nostamiseen oikeutetun sijasta muulle saajalle. Tämä selvitys riittää, ellei ole syytä epäillä, ettei kyseessä ole erityisen painava syy.

Lapsilisää nostaneen mahdollinen porrastus säilyy ennallaan siitä huolimatta, että lapsilisä maksetaan sosiaalilautakunnan esityksestä muulle saajalle.

Lue lisää asian valmistelusta.

Edunvalvoja

Jos lasta huoltavalle lapsilisän nostamiseen oikeutetulle henkilölle on määrätty edunvalvoja, jolle kuuluu henkilön taloudellisten asioiden hoitaminen, lapsilisä maksetaan suoraan edunvalvojalle tai tämän määräämälle henkilölle. Edunvalvojan oikeudesta hakea lapsilisää lue lisää kohdasta Hakeminen.

Lapselle määrättyllä edunvalvojalla ei pääsääntöisesti ole lapsilisäasiassa merkitystä.

Muita saajia

Voit myös maksaa lapsilisän:

- ulkomaiselle laitokselle sosiaaliturvasopimuksen tai EU-asetuksen nojalla;
- sosiaalihuollon toimielimelle toimeentulotuesta annetun lain 23 §:n nojalla;
- sosiaalihuollon toimielimelle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:n nojalla tai
- Kelan toimistolle valtakirjalla.

Ulkomainen laitos

Ulkomainen laitos voi EU-asetuksen 883/2004 tai sosiaaliturvasopimuksen nojalla vaatia Kelalta toimia liikaa maksamansa lapsilisän takaisinmaksuun. Lue [tästä lisää](#).

Mikäli etuuksiin oikeutettu henkilö ei käytä saamiaan perhe-etuuksia perheenjäsentensä hyväksi, voi ulkomainen laitos asetuksen 883/2004 nojalla pyytää perhe-etuuksien maksamista sen kautta henkilölle tai laitokselle, joka tosiasiallisesti huolehtii perheenjäsenistä. Lue tästä lisää kohdasta Kv-säännökset.

Sosiaalihuollon toimielin tai Kela toimeentulotuesta annetun lain perusteella

Voit maksaa lapsilisän sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitetulle sosiaalihuollon toimielimelle (kunnalle tai Kelalle), jos se on myöntänyt toimeentulotukea kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (laki toimeentulotuesta 1412/1997 1 luku 4 § ja 4 luku 23 §).

Tällaisessa tilanteessa lapsilisä maksetaan kunnalle tai Kelalle vain takautuvalla ilmoitetulta ajalta.

Toimeentulotukea maksaneen kunnan (tai Kelan) tulee ilmoittaa lapsilisän maksuvaatimuksestansa Kelalle vähintään kaksi viikkoa ennen lapsilisän säännönmukaista maksupäivää.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain perusteella

Jos kunta on järjestänyt vanhemmalle/huoltajalle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, voi kunta periä ja nostaa hänelle maksettavan lapsilisän laitos- tai perhehoidon ajalta. Kunta voi periä ja nostaa hakijalle tulevat tulot ja käyttää ne hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 14 §).

Kunnan tulee ilmoittaa lapsilisän maksuvaatimuksestansa Kelalle vähintään kaksi viikkoa ennen säännönmukaista maksupäivää.

Kunnan välitystilille maksaminen

Kunnalla on oikeus vaatia lapsilisän maksamista itselleen vain edellä mainituissa, laissa määrättyissä tilanteissa. Lapsilisää ei voida maksaa kunnan vaatimuksesta tai esityksestä kunnalle esimerkiksi tilanteessa, kun asiakas ei kykene huolehtimaan raha-asioistaan.

Jos asiakas haluaa etuuden maksettavaksi kunnan ns. välitystilille, tulee asiakkaan itse ilmoittaa etuuden maksuosoitteeksi kunnan tilinumero. Tällöin etuus maksetaan asiakkaan ilmoittamalle tilille ja asiakas voi milloin tahansa ilmoittaa uuden tilinumeron. Lue lisää tilinumeron ilmoittamisesta kohdasta Maksuosoitte.

Kelan toimisto

Kela voi kuitata lapsilisän takaisinperittävän määrän Kelan myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman hakijan suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain lapsilisälain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen (LLL 796/1992 14 § 3 mom.).

Asiakkaan suostumuksella lapsilisästä voidaan kuitata muunkin etuuden liikamaksua.

1.9.3 Ennakonpidätys

Lapsilisä ei ole veronalaista tuloa.

1.9.4 Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.10 Ilmoitusvelvollisuus

Lapsilisän hakija on velvollinen ilmoittamaan Kelan toimistolle Kelan määräämällä tavalla lapsilisän myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Lapsilisän nostamiseen oikeutettu henkilö on myös velvollinen ilmoittamaan kaikista lapsilisään vaikuttavista muutoksista. (LLL 796/1992 16 § 1 mom.)

Kelalla on oikeus saada lapsilisän ratkaisemista varten välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, terveydenhuollon

toimintayksiköltä sekä sosiaalipalvelun tuottajalta ja muulta hoitolaitokselta. (LLL 796/1992 16 § 2 mom.)

Kelalla on oikeus yksittäistapauksessa käyttää myös muiden etuuksien hoitamista varten saamiaan tietoja lapsilisää käsitellessään. (LLL 796/1992 16 § 3 mom.)

Kunnan on ilmoitettava Kelalle, jos sen tiedossa on, että lapsi on 11 §:ssä tarkoitettussa laitos- tai perhehoidossa tai että lapsi on muuttanut toiseen kuntaan.

1.11 Tarkistaminen

Tarkista lapsilisä, jos etuudensaajan tai lapsen tilanteessa tapahtuu muutoksia. Muutos voi olla

- lapsen tosiasiallinen huolto on siirtynyt toiselle henkilölle erillään asumisen, avioeron, kasvatti- tai ottolapseksi antamisen tai muun syyn vuoksi;
- hakija jää yksinhuoltajaksi;
- yksinhuoltajakorotusta saava menee avio- tai avoliittoon;
- lapsi muuttaa ulkomaille ja etuuden määrä muuttuu tai etuus oikeus päättyy;
- lapsi muuttaa Ahvenanmaalle/Ahvenanmaalta;
- lapsi joutuu laitos- tai perhehoitoon, jonka kustannuksista kunta vastaa;
- perheelle maksetaan lapsilisää vastaavaa etuutta ulkomailta;
- hakija tai puoliso aloittaa tai päättää työskentelyn muussa EU-/ETA-valtiossa tai Sveitsissä;
- lapsi kuolee;
- tapahtuu muita lapsilisään vaikuttavia muutoksia.

Asiakas voi ilmoittaa olosuhdemuutoksesta, kuten yksinhuoltajuudesta, vapaamuotoisesti suullisesti tai kirjallisesti. Mikäli tieto muutoksesta saadaan muualta kuin asiakkaalta (esim. TORE-luettelon kautta), sinun tulee kuulla asiakasta muutoksesta. Lapsen kuoleman yhteydessä asiakasta ei kuulla etuuden tarkistamisesta tai lakkauttamisesta. Jos asiakas on ilmoittanut toiseen etuuteen tiedon avopuolisosta ja avoliiton alkamisajankohdan, voidaan yksinhuoltajakorotus lakkauttaa asiakasta kuulematta.

Tarkistusajankohta

Tarkista lapsilisä joko haetusta ajankohdasta tai olosuhteiden muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien. Tarkistusajankohta riippuu siitä, mikä tilanne on ollut ennen olosuhdemuutosta. Jos perhe on ennen olosuhdemuutosta asunut yhdessä ja molemmilla vanhemmilla on ollut yhtäläinen oikeus lapsilisään, tarkistus voidaan tehdä jo haetusta ajankohdasta. Yksinhuoltajakorotusta aletaan kuitenkin maksaa vasta olosuhdemuutosta seuraavan kuukauden alusta.

Esimerkki

Koko perhe on asunut yhdessä samassa osoitteessa ja vanhemmat eroavat. Lapsilisä on maksussa äidille. Isä hakee lapsilisää ja yksinhuoltajakorotusta 1.6. alkaen. Isä ilmoittaa muuttaneensa 1.6. uuteen asuntoon kahden lapsen kanssa. Äitiä kuullaan isän hakemuksen johdosta. Äiti ei vastaa. Isän ja lasten osoitteet ovat muuttuneet 1.6. (vtj:n mukaan). Isällä on ollut koko ajan yhtäläinen oikeus lapsilisään kuin äidilläkin, vaikka lapsilisä on maksettu äidille. Lapsilisä voidaan maksaa isälle 1.6. alkaen ja yksinhuoltajakorotus 1.7. alkaen.

Esimerkki

Vanhemmat ovat eronneet kolme vuotta sitten ja lapsi on asunut eron jälkeen äidin luona. Myös lapsilisä on maksettu äidille. Isä hakee lapsilisää ja yksinhuoltajakorotusta 1.4. alkaen. Äitiä kuullaan isän hakemuksen johdosta. Äiti ei vastaa. Lapsen osoitetieto (vtj) on päivittynyt 1.4. isän luokse. Lapsilisää aletaan maksaa sitä seuraavan kuukauden alusta, mistä isällä on oikeus lapsilisään. Isän oikeus lapsilisään on syntynyt 1.4., joten lapsilisää aletaan maksaa isälle 1.5. alkaen. Myös yksinhuoltajakorotus voidaan maksaa isälle samasta päivästä eteenpäin.

Lue lisää esimerkkejä Lapsilisän verkkokoulusta.

Poikkeuksena on muutto Ahvenanmaalle tai Ahvenanmaalta. Jos asiakas on muuttanut Ahvenanmaalle/Ahvenanmaalta kuukauden ensimmäisenä päivä, tee tarkistus ko. päivästä. Samoin, jos lapsi alkaa saada kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, tarkista lapsilisä sen kalenterikuukauden alusta, josta alkaen lapsi alkaa saada eläkettä.

Voit lukea lisää takautuvasta hakuajasta ja muutoksesta perheen sisällä (Lapsilisän etuusohje > Hakuaika > Muutos perheen sisällä).

1.12 Lakkauttaminen

Lakkauta lapsilisä, jos saamisen edellytykset eivät täyty yhdenkään lapsen osalta. Lakkauta lapsilisä tuensaajan suullisen, kirjallisen tai sähköisen asiointipalvelun kautta tulleen pyynnön perusteella.

Katso myös ohjeen kohta [Tarkistaminen](#) (Lapsilisän etuusohje > Tarkistaminen).

1.12.1 Kv-säännökset

Viitekausi

[Asetus 987/09 59 artikla](#)

Jos sovellettava lainsäädäntö ja/tai toimivalta myöntää perhe-etuuksia vaihtuu jäsenvaltioiden välillä kesken kalenterikuukauden, maksaa se laitos, joka maksoi etuudet kuukauden alussa, etuudet kyseisen kuukauden loppuun saakka riippumatta siitä, mikä etuuksien maksupäivä on. Laitoksen tulee ilmoittaa toisen jäsenvaltion laitokselle päivämäärä, jolloin se lakkaa maksamasta perhe-etuuksia (SEdit F001-F002). Toisen jäsenvaltion laitos alkaa maksaa etuuksia tuosta päivästä.

[Asetus 574/72 10 a artikla, liite 8](#)

Jos palkattuun työntekijään sovelletaan samana maksukautena kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä, vastuu perhe-etuuksien maksamisesta siirtyy tai muuttuu sinä päivänä, jona muutos tapahtuu.

Kun jäsenmailla on samat maksukaudet, ne ovat voineet sopia, että vastuu siirtyy tietyn viitekauden vaihteessa. Muiden paitsi Tanskan ja Italian kanssa käytetään yhden kalenterikuukauden viitekautta. Perhe-etuusvastuu siirtyy muiden maiden kesken muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Suomen ja Irlannin sekä Suomen ja Kreikan kohdalla ei ole nimenomaista mainintaa viitekaudesta, mutta käytännössä kalenterikuukautta voitaneen käyttää näidenkin maiden kanssa.

1.13 Liikamaksu

Jos lapsilisää on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, tulee liikaa maksettu etuus maksaa pääsääntöisesti takaisin. Voit kuitenkin luopua takaisinperinnästä joko kokonaan tai osittain, jos se katsotaan kohtuulliseksi, takaisinperintä katsotaan epätarkoituksenmukaiseksi tai jos perinnän jatkamisesta aiheutuu kohtuuttomat kustannukset etuuden määrään nähden.

Voit kuitata takaisinperittävän määrän myös Kelan myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman hakijan suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain lapsilisälain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen.

1.13.1 Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.13.2 Kv-säännökset

Liikamaksut ja asetus 883/2004 ja täytäntöönpanoasetus 987/2009

Asetuksen 883/2004 84 artiklassa sekä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kolmannessa luvussa (71-85 artiklassa) ovat etuuksien kuittaamista ja takaisinperintää koskevat säännökset. Täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti liikaa tai aiheettomasti maksettujen etuuksien periminen suoritetaan ensisijaisesti kuittaamalla jäsenvaltioiden laitosten välillä. Jos kuittaaminen ei onnistu, ryhdytään varsinaiseen takaisinperintämenettelyyn.

Toinen EU-maa voi pyytää Suomea ja Kelaä perimään heidän velkaansa Suomessa asuvalta velalliselta ja vastaavasti Kela voi pyytää toista EU-maata perimään Kelan avoimen velan kyseisessä maassa asuvalta velalliselta.

Lue tarkempia tietoja EU-asetuksen 883/2004 mukaisesta perinnästä ja kuittaamisesta erillisestä ohjeesta.

1.14 Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.15 Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.

1.15.1 Poikkeukset

Muutoksenhakumenettely lapsilisäasioissa poikkeaa tietyissä tilanteissa yleisesti etuuksien muutoksenhaussa noudatettavasta menettelystä. Tällainen tilanne on silloin,

kun päätöksellä on ratkaistu kahta asianosaista koskeva asia. Koska lapsilisää voidaan samalta ajalta ja samasta lapsesta maksaa vain yhdelle henkilölle, on näissä tilanteissa kyse siitä, kenellä on oikeus saada lapsilisä.

Esimerkki

Lapsilisää on maksettu isälle ja äiti hakee lapsilisää myönnettäväksi itselleen. Lapsilisä myönnetään äidille ja lakkautetaan isältä. Mahdollista on myös, että äidin lapsilisähakemus hylätään ja maksua isälle jatketaan. Päätökset ovat sidoksissa toisiinsa siten, että molemmilla ei voi olla oikeus lapsilisään samalta ajalta. Jos jompikumpi on tyytymätön saamaansa päätökseen ja valittaa siitä, kummalla on oikeus nostaa lapsilisä, ovat molemmat asianosaisia valitusasiassa.

Esimerkki

Lapsilisän saaja on hakenut yksinhuoltajakorotusta erottuaan puolisostaan. Päätös yksinhuoltajakorotuksesta koskee vain lapsilisän saajaa. Jos hän on tyytymätön saamaansa päätökseen, noudatetaan yleistä muutoksenhakuohjeistusta.

Esimerkki

Lapsilisää on maksettu isälle ja äiti hakee lapsilisää myönnettäväksi itselleen. Lapsilisä myönnetään äidille ja lakkautetaan isältä. Äiti valittaa siitä, että hänelle ei ole myönnetty yksinhuoltajakorotusta. Äidin oikeus yksinhuoltajakorotukseen ei vaikuta isän oikeuteen mitenkään. Isä ei ole asianosainen yksinhuoltajakorotuksen osalta. Valituksen käsittelyssä noudatetaan yleistä muutoksenhakumenettelyä.

Pääosin lapsilisäasioissa noudatetaan yleistä, kaikkia etuuksia koskevaa ohjeistusta muutoksenhakumenettelystä. Silloin kun lapsilisäasiassa on useampi asianosainen, poikkeaa muutoksenhakumenettely joiltakin osin yleisestä menettelystä ja ohjeistuksesta.

1.15.1.1 Valituksesta kuuleminen

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun (hallintolain 34 §). Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun (hallintolainkäyttölain 34 §)

Lapsilisää samasta lapsesta voidaan maksaa vain yhdelle henkilölle. Siltä osin kun on kyse siitä, kenelle lapsilisä tulisi maksaa, on lapsilisäasiassa kaksi asianosaista: tuen nykyinen saaja ja uusi hakija. Näin ollen toisen asianosaisen esittämät vaatimukset saattavat vaikuttaa myös toisen lapsilisäoikeuteen. Tästä syystä toista asianosaista tulee kuulla valituksesta. Hänelle varataan tilaisuus lausua näkemyksensä valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja esittää mahdollista lisäselvitystä.

Kuulemisessa voit käyttää kirjettä LLS11. Kirjeen liitteenä lähetetään kopio valituskirjelmästä sekä mahdollisista lisäselvityksistä. Siltä osin kuin valituskirjelmä tai muut selvitykset sisältävät salassa pidettävää tietoa, peitetään salassa pidettävät tiedot. Jos koko asiakirjaa on pidettävä salassa pidettävänä, kopiota siitä ei lähetetä toiselle asianosaiselle. Salassa pidettäviä ovat esim. henkilön tuloja, varallisuutta ja taloudellista asemaa kuvaavat tiedot sekä terveydentilaa koskevat tiedot. Myös tiedot henkilön saamasta etuudesta, sosiaalihuollon asiakkuudesta, palvelusta tai tukitoimesta ovat salassa pidettäviä tietoja. Asianosaisen asuinpaikkaa tai osoitetta koskevat tiedot sekä muut yhteystiedot peitetään vain, jos asianosaisella on turvakielto tai jos asianosainen on ilmoittanut Kelalle, että haluaa yhteystietonsa pidettävän salassa. Asianosaisen puhelinnumero ja sähköpostiosoite peitetään kuitenkin kaikissa tapauksissa. Katso myös kohta Asianosaisen oikeus tietojen saantiin.

Toisen asianosaisen antamasta vastineesta ja mahdollisista lisäselvityksistä kuullaan valittajaa (kirjepohja LLS14). Kopio vastineesta ja mahdollisista lisäselvityksistä lähetetään valittajalle samoin rajoituksin kuin edellä on todettu. Valittajan mahdollisesta vastineesta ei enää kuulla toista asianosaista.

1.15.1.2 Oikaisumahdollisuuden tutkiminen

Valituksen, vastineen ja muun selvityksen perusteella tutkitaan, onko päätöstä syytä oikaista. Ellei päätöstä voida oikaista valituksessa esitetyllä tavalla, toimitetaan valitus muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Tältä osin noudatetaan yleistä muutoksenhakuohjeistusta. Ilmoitus valitusasian lähettämisestä muutoksenhakuelimeen sekä valituslausunto lähetetään paitsi valittajalle myös toiselle asianosaiselle. Ilmoittamisessa voit käyttää kirjepohjia YHI01 ja YHI03 (valittaja) sekä LLI09 ja LLI10 (toinen asianosainen). Molemmilla asianosaisilla on mahdollisuus antaa vastineensa muutoksenhakuelimelle.

1.15.1.2.1 Itseoikaisu

Jos Kela katsoo, että valituksenalaista päätöstä tulisi itseoikaista, riippuu menettely siitä, mikä merkitys itseoikaisulla on toisen asianosaisen päätöksen kannalta. Vaikka Kela olisi itseoikaisun kannalla, itseoikaisua ei lapsilisäasioissa aina ole mahdollista tehdä. Jos toisen asianosaisen päätöstä tulisi tarkistaa, voidaan itseoikaisu tehdä. Jos taas toisen asianosaisen päätöstä tulisi oikaista vahingoksi, tulee häneltä pyytää suostumus oikaisuun.

Esimerkki

Lapsilisä on maksettu isälle ja äiti hakee lapsilisää 1.1.2014 lukien. Isän lapsilisä lakkautetaan 1.2.2014 lukien. Äidille myönnetään lapsilisä 1.2.2014 lukien ja hylätään tammikuulta. Äiti valittaa ja vaatii lapsilisää jo tammikuun alusta lukien. Selvitysten perusteella Kelassa katsotaan, että äidillä on oikeus lapsilisään 1.1.2014 lukien. Äidille annetaan itseoikaisupäätös ja isälle lapsilisän lakkautuspäätös 1.1.2014 lukien. Valitus raukeaa. Huom. kun etuuden lakkautusajankohtaa aikaistetaan kyse ei ole aiemman päätöksen oikaisusta, vaan etuuden tarkistamisesta.

Esimerkki

Lapsilisä on maksettu isälle kolmesta lapsesta. Äiti hakee lapsilisää yhdestä lapsesta 1.1.2014 lukien. Äidin hakemus hylätään. Äiti valittaa päätöksestä. Uuden selvityksen perusteella Kelassa katsotaan, että äidillä on oikeus lapsilisään yhdestä lapsesta 1.1.2014 lukien. Äidille annetaan itseoikaisuna lapsilisän myöntöpäätös 1.1.2014 lukien. Isälle annetaan tarkistus päätös 1.1.2014 lukien (oikeus lapsilisään kahdesta lapsesta). Valitus raukeaa.

Esimerkki

Lapsilisä on myönnetty äidille ja isä hakee lapsilisää 1.1.2014 lukien. Äidin lapsilisä lakkautetaan 1.1.2014 lukien. Isälle myönnetään lapsilisä 1.1.2014 lukien. Äiti valittaa lakkautuspäätöksestä ja vaatii lapsilisää itselleen maksettavaksi. Selvitysten perusteella Kelassa katsotaan, että äidillä on oikeus lapsilisään eikä sitä olisi tullut lakkauttaa ja myöntää isälle. Isän myöntöpäätöstä tulisi oikaista siten, että isällä ei ole oikeutta lapsilisään. Koska kyseessä on vahingoksi oikaisu, tulee oikaisua varten saada isältä suostumus. Jos suostumusta ei saada, ei myöskään äidin päätöksen itseoikaisua voida tehdä, vaan valitus lähetetään muutoksenhakuelimelle ja lapsilisän maksu jatkuu Kelan päätöksen mukaisena.

1.15.1.2.2 Osittainen oikaisu

Jos valituksessa esitetyt vaatimukset voidaan hyväksyä joltain osin, annetaan väliaikainen oikaisupäätös ja muilta osin asia siirretään muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Molemmille asianosaisille annetaan väliaikaiset päätökset. Kuitenkin jos kyse on toisen asianosaisen päätöksen oikaisusta vahingoksi, ei oikaisupäätöstä voi antaa ilman suostumusta. Tällöin ei myöskään valittajan päätöstä voida oikaista väliaikaisella päätöksellä.

Esimerkki

Lapsilisä on maksettu isälle kolmesta lapsesta. Äiti hakee lapsilisää **kahdesta** lapsesta 1.1.2014 lukien. Äidin hakemus hylätään. Äiti valittaa päätöksestä. Uuden selvityksen perusteella Kelassa katsotaan, että äidillä on oikeus lapsilisään **yhdestä** lapsesta 1.1.2014 lukien. Äidille annetaan väliaikainen oikaisupäätös, jolla lapsilisä myönnetään yhdestä lapsesta 1.1.2014 lukien. Isälle annetaan väliaikainen tarkistus päätös 1.1.2014 lukien (oikeus lapsilisään kahdesta lapsesta). Valitus lähetetään muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Valituslausunto ja ilmoituskirje lähetetään tiedoksi valittajalle ja toiselle asianosaiselle. Voit käyttää kirjepohjia YHI01 ja YHI03 (valittaja) sekä LLI09 ja LLI10 (toinen asianosainen).

Valittajalla ja toisella asianosaisella on mahdollisuus antaa lausunnosta vastineensa muutoksenhakuelimelle.

1.15.1.2.3 Suostumus vahingoksi oikaisuun

Jos toisen asianosaisen lapsilisäpäätöstä tulisi oikaista vahingoksi, pyydetään suostumusta vahingoksi oikaisuun. Jos valituksen perusteella näyttää selvältä, että toisen asianosaisen päätös on virheellinen, suostumusta oikaisuun voidaan pyytää samalla, kun kuullaan valituksesta. Tällöin voit käyttää kirjepohjaa LLS12 (kuuleminen +suostumuksen pyytäminen). Suostumusta vahingoksi oikaisuun voidaan pyytää myös vasta valituksesta kuulemisen jälkeen. Tällöin voit käyttää kirjepohjaa LLS13.

Jos asiaosainen antaa suostumuksensa päätöksen oikaisuun, oikaistaan päätös. Valittajalle annetaan itseoikaisupäätös. Valituksen käsittely raukeaa.

Jos asianosainen ei anna suostumusta vahingoksi oikaisuun, ei myöskään itseoikaisua tai osittaista oikaisua väliaikaisella päätöksellä voida tehdä. Tällöin valitus lähetetään muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Valituslausunnossa kerrotaan Kelan näkemys valituksenalaiseen asiaan ja että oikaisua ei ole voitu tehdä, koska suostumusta vahingoksi oikaisuun ei ole saatu. Lapsilisän maksu jatkuu Kelan päätöksen mukaisena siihen saakka kunnes muutoksenhakuelin on käsitellyt valituksen.

Edellä kuvatussa tilanteessa ei tehdä virheellisen päätöksen poistoesitystä muutoksenhakuelimelle, koska kummankaan asianosaisen päätös ei ole tullut valituksen johdosta lainvoimaiseksi. Jos toisen asianosaisen päätös on annettu jo aiemmin ja se on tullut lainvoimaiseksi, voidaan poistoa hakea. Tällöin poistoesitys lähetetään molemmille asianosaisille tiedoksi ja heillä on mahdollisuus antaa vastineensa muutoksenhakuelimelle. Poistoesitys ja poistoasiakirjat lähetetään molemmille saman sisältöisinä. Jos poistoasiakirjat sisältävät toista asianosaista koskevia salassa pidettäviä asiakirjoja tai tietoja, ei salassa pidettäviä asiakirjoja lähetetä toiselle asianosaiselle ja salassa pidettävät tiedot peitetään lähetettävistä asiakirjoista (katso kohta Asianosaisen oikeus tietojen saantiin). Poistoasiakirjat lähetetään muutoksenhakuelimelle.

1.15.1.3 Muutoksenhakuelimelle lähettämisen määräaika

Pääsääntöisesti valituskirjelmä lausuntoineen on toimitettava muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Määräajasta voidaan poiketa vain, jos lisäselvityksen saaminen tai hankkiminen sitä edellyttää. Jos lapsilisäpäätöstä koskevasta valituksesta on kuultava toista asianosaista, tämä yleensä ehditään tehdä em. määräajan kuluessa. Kuitenkin jos kuuleminen, oikaisuluvan pyytäminen ja mahdollinen lisäselvitysten hankkiminen viivästyttävät käsittelyä, voidaan 30 päivän määräaikaa pidentää. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Jos valitusasiakirjoja ei em. syistä ehditä toimittaa 30 päivän kuluessa, on asiasta ilmoitettava valittajalle.

1.15.1.4 Lisäselvitykset valitusprosessin aikana

Jos valittaja tai toinen asianosainen toimittaa lisäselvitystä sen jälkeen, kun valitus on lähetetty muutoksenhakuelimeen, toimitetaan selvitys ja lisälausunto

muutoksenhakuelimelle noudattaen yleistä muutoksenhakua koskevaa ohjeistusta. Lisäselvitysten lähettäjää informoidaan tästä kirjeellä LLI13. Kopio esitetystä lisäselvityksestä ja lisälausunto lähetetään myös toiselle asianosaiselle ja hänellä on halutessaan mahdollisuus lausua asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle. Ilmoittamisessa voit käyttää kirjepohjia LLI11 ja LLI12.

1.15.1.5 Muutoksenhakuelimelle lähetettävät asiakirjat

- Lausunto valitukseen
- Asiakaskirjeet ”Ilmoitus valitusasian käsittelystä” (sekä valittajalle että toiselle asianosaiselle lähetetty kirje)
- Valituskirjelmä liitteineen
- Toiselle asianosaiselle lähetetty valitusta koskeva kuulemiskirje liitteineen, vastine valitukseen liitteineen ja vastineen johdosta valittajalle lähetetty kuulemiskirje liitteineen sekä valittajan vastine
- Päätös (sekä valittajan että toisen asianosaisen päätös)
- Lapsilisähakemus liitteineen
- Muu mahdollinen ratkaisuun vaikuttanut aineisto (molempien asianosaisten päätöksiin liittyen)

1.15.1.6 Asianosaisen oikeus tietojen saantiin

Asianosaisella on oikeus saada viranomaiselta tieto sellaisen muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Vain laissa erikseen mainituissa tilanteissa ei mainittua oikeutta ole. Tällöinkin tieto asiakirjasta tulee antaa siltä osin, kuin se ei sisällä salassa pidettävää tietoa (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 10 § ja 11 §).

Lähtökohtaisesti lapsilisäasian asianosaisilla on oikeus saada tietoa ratkaisuun vaikuttaneista asiakirjoista sekä oikeus pyynnöstään saada asiakirjat nähtäväkseen. Jos asiakirja sisältää salassa pidettävää tietoa, asiakirjasta peitetään salassa pidettävät tiedot ja muilta osin luovutetaan asianosaisen nähtäväksi. Jos koko asiakirjaa on pidettävä salassa pidettävänä, sitä ei luovuteta asianosaiselle eikä siitä anneta tietoja.

Salassa pidettäviä asiakirjoja tai tietoja toista henkilöä koskien, jotka lapsilisäasioissa voivat tulla esiin, ovat esim.

- toisen henkilön henkilötunnus ja tilinumero
- tiedot henkilön tuloista ja varallisuudesta ja taloudellisesta asemasta
- tiedot henkilön saamasta etuudesta, sosiaalihuollon asiakkuudesta, palvelusta tai tukitoimesta
- tiedot henkilön terveydentilasta tai terveydenhuollon palvelusta
- henkilön puhelinnumero, asuinpaikka ja osoite sekä muut yhteystiedot, jos henkilö on pyytänyt tietojen salassapitoa ja tiedon antaminen vaarantaisi asianosaisen turvallisuutta, etuja tai oikeuksia (=asiakkaat joilla turvakielto)

Salassa pidettäviä asiakirjoja/tietoja voi kuitenkin luovuttaa, jos asianosainen antaa siihen suostumuksensa.

Salassapitokysymys pitää arvioida tapauskohtaisesti riippuen siitä, mitä selvitystä asianosaiset ovat esittäneet. Lapsilisähakemus ei yleensä sisällä salassa pidettävää tietoa. Tukihakemuksesta peitetään kuitenkin hakijan puhelinnumero. Muilta osin yhteystiedot (osoite- ja asuinpaikka) peitetään asiakirjoista ainoastaan silloin kun asianosaisella on voimassa oleva turvakielto tai hän on pyytänyt yhteystietojensa salassapitoa. Sen sijaan toisen asianosaisen lapsilisäpäätös on salassa pidettävä, koska se sisältää salassa pidettävää etuustietoa (esim. yh-korotus, lapsilisän määrä).

1.15.1.7 Muutoksenhakuelimen päätöksen täytäntöönpano

Kun sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta tai vakuutusosasto on antanut päätöksensä siitä, kenellä on oikeus saada lapsilisä, koskee päätös molempia asianosaisia. Toisin sanoen, vaikka vain toinen olisi valittanut omasta päätöksestään, koskee muutoksenhakuelimen ratkaisu molempia asianosaisia (myös sitä, joka ei ole valittanut). Muutoksenhakuelin lähettää päätöksensä tiedoksi molemmille asianosaisille. Molemmilla on valitusoikeus sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Vakuutusosaston päätöksestä ei voi valittaa.

Muutoksenhakuelimen päätöksen sisällöstä riippuu, pitääkö Kelassa antaa ns. täytäntöönpanopäätökset ja minkä sisältöisenä. Kummallakaan asianosaisella ei ole valitusoikeutta Kelan päätöksestä siltä osin kuin muutoksenhakuelin on asian ratkaissut. Jos jompikumpi valittaa ylempään muutoksenhakuasteeseen (sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä vakuutusosastoon), ei päätöstä panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Lapsilisän maksu jatkuu tällöin Kelan päätöksen mukaisena.

1.16 Seuranta

Lapsilisään liittyviä etuusasioita seurataan pääsääntöisesti OIWA:n kautta. Tapaukset poimitaan OIWA:n erilaisten eräajojen kautta joko päivittäin tai kuukausittain. Voit myös itse rekisteröidä tapaukselle Seuranta-päivän etuusjärjestelmään oman harkintasi mukaan.

OIWA:n muodostuu työ, kun Kela on saanut tiedon muutoksesta, joka saattaa vaikuttaa henkilön etuuteen tai etuusosastoon. Poimittuasi seurantaan koskevan työn OIWA:n jonosta on tehtäväsi selvittää, vaikuttaako muutos asiakkaan etuuteen. Selvittäminen saattaa tarkoittaa, että sinun tulee ottaa yhteyttä asiakkaaseen puhelimitse ja kysyä tarvittavat tiedot etuuden tarkistamiseksi. Tarpeen mukaan voit pyytää tietoja myös kirjeellä. Usein muutos johtaa etuuden tarkistamiseen.

Kirjaa tarkistuksen perusteet ja muut tiedot asiakkaan etuustietoihin perusteellisesti. On tärkeää, että jälkikäteen pystytään tutkimaan etuuden myöntämiseen, hylkäämiseen tai maksamiseen liittyviä tietoja, jotka eivät käy ilmi hakemusasiakirjoista tai päätöksestä. Dokumentointi helpottaa palveluneuvojien ja ratkaisijoiden työtä, jotka seuraavaksi käsittelevät asiakkaan etuusasioita.

Seurantaan liittyvät työt ja mahdollinen tarkistusratkaisu on tehtävä OIWA:n tavoiteaikojen puitteissa, aina mahdollisimman nopeasti. Nopea käsittely vähentää turhien liikamaksujen syntymistä ja helpottaa siten asiakkaan ja Kelan välistä asiointia.

Tarkistettavat asiat

Lapsilisäasioiden seurantaan varten luodaan OIWAn ohjelmallisesti töitä tarkistettavista ja toimenpiteitä edellyttävistä lapsilisistä.

Lapsilisän tarkistettaviin asioihin liittyvät seuraavat työtyypit:

- Yleistietomuutos
- Maksaminen estynyt
- Tarkistettava asia

Yleistietomuutos

Työtyypin tarkenteet ovat

- Syntymätiedot/Syntymä
- Syntymätiedot/Ennenaikainen synnytys
- Syntymätiedot/Lasten lukumäärä muuttunut
- Kuolintiedot/Etuuden saaja kuollut
- Kuolintiedot/Lapsi kuollut
- Kuolintiedot/Kuolinpäivä muuttunut
- Perhetiedot/Avoliitto tai parisuhde
- Perhetiedot Lapsi ottolapseksi
- Perhetiedot/Huostaanotto
- Perhetiedot/Huostaanotto päättyi
- Perhetiedot/Huoltajuus muuttunut
- Osoitteet/Muutto, avoliitossa
- Osoitteet/Valitus vireillä
- Kuntatieto/Muutto Ahvenanmaalle
- Kuntatieto/Muutto Ahvenanmaalta
- Muut muutokset/Syntymäaika muuttunut

Syntymätiedot: Jos tieto lapsen syntymästä saapuu, etuusratkaisu on tehtävissä hakemuksesta, joka on joko vireillä tai haettu- tilaisena. Jos lapsi on syntynyt ennenaikaisesti, tarkista etuuden myöntöpäivä ja anna tarvittaessa ratkaisu. Jos lapsilisäratkaisun lasten lukumäärä on muuttunut ja poikkeaa VTJ:lta saadusta tiedosta, tee tarkistusratkaisu.

Kuolintiedot: Jos hakija on kuollut, tee lapsilisään lakkautusratkaisu ja muokkaa päätöstä niiden ohjeiden mukaisesti, jotka annettu Kelan päätöksistä kuolemantapauksissa. Lähetä myös tiedustelu kuolinpesälle ja selvitä, kenelle lapsilisä jatkossa lapsesta maksetaan. Jos taas etuuden perusteena oleva lapsi on kuollut, lakkauta lapsilisä kuolleesta lapsesta. Tee joko tarkistus- tai lakkautusratkaisu ja muokkaa päätöstä. Kuolinpäivän muuttuessa tarkista tiedon vaikutus ja etuuden ratkaisu sekä tee tarvittaessa tarkistusratkaisu.

Perhetiedot: Jos etuuden saaja on solminut avioliiton tai parisuhteen, soita asiakkaalle tai lähetä asiakkaalle tiedustelu perhesuhteista. Saatuaasi vastauksen muutoksesta tee tarvittaessa tarkistusratkaisu ja lakkauta yksinhuoltajakorotus muutosta seuraavan kuun alusta. Jos lapsilisää saava lapsi annetaan ottolapseksi, tarkista etuuden saajan oikeus lapsilisään. Lapsen huostaanottotilanteessa tarkista, onko tiedolla vaikutusta lapsilisään ja tee tarvittaessa tarkistusratkaisu. Jos lapsilisän valmistelu on tehty muun huoltajan henkilötunnuksella ja etuus maksetaan jatkossa kunnalle, siirrä tällöin valmistelu lapsen huoltajan henkilötunnukselle. Huostaanoton päättyessä tarkista, vaikuttaako muutos tehtyihin päätöksiin ja selvitä, kenellä on oikeus jatkossa lapsilisään lapsesta. Huoltajuuden muuttuessa tarkista, onko nykyisellä lapsilisän saajalla oikeus etuuteen vai tulisiko se tarkistaa.

Osoitteet: Muuttotilanteessa ja siinä tapauksessa, kun hakija on mahdollisesti solminut avoliiton, lähetä asiakkaalle tiedustelu perhesuhteista. Saatua vastauksen tee mahdollisesti tarkistusratkaisu ja lakkauta yksinhuoltajakorotus muutosta seuraavan kuun alusta.

Kuntatieto: Etuudensaajan muuttaessa manner-Suomesta Ahvenanmaalle tai Ahvenanmaalta manner-Suomeen tarkista tarvittaessa asiakkaalta puhelimitse tai lähetä selvityspyyntö, ovatko saadut tiedot oikein. Tee tarvittaessa tarkistusratkaisu.

Muu muutos: Jos lapsen syntymäaika on muuttunut, tarkista muutoksen vaikutus ja tee etuuteen tarkistus.

Maksaminen estynyt

Maksaminen estynyt -työ luodaan ohjelmallisesti, kun lapsilisä on jäänyt maksamatta maksuajossa maksuестeen vuoksi.

Työtyypin tarkenteet ovat

- Maksueste
- Maksunmuodostusvirhe
- Postiosoite puuttuu
- Yksinhuoltajakorotus tarkistettava
- Etuuden saaja kuollut
- Lapsi kuollut
- Takautuva aika maksamatta
- Ei maksettu eräajossa, yks. maksu
- Asuinkunta 200
- Kuntamuutos
- Lapselle myönnetty tk-eläke
- Maksunjaossa pienen maksettava määrä
- Maksunvaatija ei voimassa

Maksueste: Lapsilisän maksaminen on estetty, koska käsittelijä on rekisteröinyt lapsilisään maksuестeen. Selvitä maksuестeen syy ja tarkista tai lakkauta lapsilisä.

Maksunmuodostusvirhe: Maksaminen on estetty ohjelmallisesti. Selvitä maksuестeen syy. Selvitystyön jälkeen tarkista tai lakkauta lapsilisä.

Postiosoite puuttuu: Ota asiakkaaseen yhteyttä puhelimitse ja kehoita asiakasta tekemään virallinen osoitteenmuutos tai laita odottamaan määräajaksi asiakkaan yhteydenottoa. Maksa tuki tarvittaessa yksittäismaksuna. Jos postiosoitetta ei löydy laisinkaan, selvitä tapauskohtaisesti, onko tukeen edelleen oikeus.

Yksinhuoltajakorotus tarkistettava: Lähetä asiakkaalle kirje yksinhuoltajakorotuksen oikeuden selvittämiseksi. Jos asiakas ei vastaa määräajan puitteissa kirjeeseen, lakkautetaan yksinhuoltajakorotus muutoksesta seuraavan kuun alusta.

Etuuden saaja kuollut: Etuuden saaja on kuollut ja lakkautus on tekemättä. Tee etuuteen lakkautusratkaisu. Muokkaa etuuspäätöstä ohjeiden mukaisesti.

Lapsi kuollut: Lapsilisän perusteena oleva lapsi on kuollut ja tarkistus- tai lakkautusratkaisu on tekemättä. Tee etuuteen tilanteesta riippuen joko tarkistus- tai lakkautusratkaisu. Muokkaa etuuspäätöstä ohjeiden mukaisesti.

Takautuva aika maksamatta: Tarkista, voidaanko etuus maksaa jo takautuvalta ajalta alkaen. Maksa takautuva aika yksittäismaksuna.

Ei maksettu eräajossa, yks. maksu: Lapsilisän maksuerää ei ole voitu maksaa eräajossa. Tarkista tapaus ja maksa etuus yksittäismaksuna, jos mahdollista.

Asuinkunta 200: Tarkista, voidaanko etuus maksaa etuuden saajalle ja jos voidaan, maksa yksittäismaksuna.

Kuntamuutos: Ratkaisussa on Ahvenanmaan lapsilisän määrä ja etuuden saajan oleskelu- tai asuinkunta on muu kuin Ahvenanmaan kunta tai päinvastoin oleskelu- tai asuinkunta on Ahvenanmaan kunta eikä ratkaisu ole Ahvenanmaan lapsilisän määrän mukainen. Tarvittaessa tarkista asiakkaalta, ovatko tiedot oikein ja tee tarkistusratkaisu.

Lapselle myönnetty tk-eläke: Tarkista hakijan oikeus etuuteen ja tee tarvittaessa tarkistus- tai lakkautusratkaisu.

Maksunjaossa pienin maksettava määrä: Jos maksuerien muodostuseräajossa jäisi jollekin maksunsaajalle maksettavaksi pienempi määrä kuin 0,20 euroa, tarkista kuittausta tai maksuvaatimusta siten, että näin pientä määrää ei jää maksuun.

Maksunvaatija ei voimassa: Tarkista maksunvaatijatiedot ajan tasalle. Maksa takautuva aika tarvittaessa yksittäismaksuna.

Tarkistettava asia

Työtyypin tarkenteet ovat

- Käsitelty –tilainen ohitettu, myöntö aikaistuu
- Käsitelty –tilainen ohitettu, etuuden saaja kuollut
- Käsitelty –tilainen ohitettu, postiosoite puuttuu
- Käsitelty –tilainen ohitettu, asuinkunta 200
- Käsitelty –tilainen ohitettu, lapsen vakuuttaminen
- Käsitelty –tilainen ohitettu, ratkaisun peruste muuttuisi
- Käsitelty –tilainen ohitettu, lasketusta ajasta yli 2 kk
- Käsitelty –tilainen ohitettu, lasten lukumäärä muuttunut
- Käsitelty –tilainen ohitettu, takautuvaa maksua
- Käsitelty –tilainen ohitettu, maksueste 1. maksuerässä
- Asetuksen 883 mukainen väliaikainen päätös

Käsitelty –tilainen ohitettu, myöntö aikaistuu: Tällä tarkenteella luodaan ohjelmallisesti työ, jos lapsi on syntynyt aikaisemmin kuin laskettua aikaa edeltävän kalenterikuukauden aikana. Tee etuuteen tarkistus.

Käsitelty –tilainen ohitettu, etuuden saaja kuollut: Hakijan on kuollut aikaisemmin kuin maksettavan kuukauden viimeisenä päivänä. Tarkista oikeus etuuteen ja tee tarkistusratkaisu.

Käsitelty –tilainen ohitettu, postiosoite puuttuu: Selvitä, onko tuen saajalla postiosoitetta. Ota yhteyttä asiakkaaseen ja kehoita häntä tekemään virallinen osoitteen muutos. Jos postiosoitetta ei löydy laisinkaan, selvitä tapauskohtaisesti, onko tukeen edelleen oikeus.

Käsitelty –tilainen ohitettu, asuinkunta 200: Tarkista hakijan tilanne ja maksa etuus yksittäismaksuna, jos siihen on perusteet.

Käsitelty –tilainen ohitettu, lapsen vakuuttaminen: Tarkista lapsen vakuuttaminen ja onko sillä vaikutusta ratkaisuun. Tee tarvittaessa tarkistusratkaisu.

Käsitelty –tilainen ohitettu, ratkaisun peruste muuttuisi: Selvitä, mikä muutos tapahtunut ja tee tarvittaessa tarkistusratkaisu muuttuneen tiedon perusteella.

Käsitelty –tilainen ohitettu, lasketusta ajasta yli 2 kk: Lapsen syntymäaikatietoa ei ole saatu ja Käsitelty -tilaisen ratkaisun laskettu synnytysaika on yli kaksi kuukautta vanhempi kuin eräajopäivä. Selvitä lapsen tilanne.

Käsitelty –tilainen ohitettu, lasten lukumäärä muuttunut: . Käsitelty-tilaisen ratkaisun lasten lukumäärä poikkeaa VTJ:lta saadusta tiedosta. Tee tarkistus ratkaisuun.

Käsitelty –tilainen ohitettu, takautuvaa maksua: Eräajoratkaisussa syntyisi takautuvaa maksua. Tee valmistelu ja ratkaisu uudelleen.

Käsitelty –tilainen ohitettu, maksueste 1. maksuerässä: Tarkista maksuuesteen syy. Tarvittaessa poista se ja tee etuuteen tarkistus.

Käsitelty –tilainen ohitettu, lapsi alle 18-vuotta: Tutki asiakkaan tilanne. Lapsi on syntynyt ja hakija on alle 18-vuotias eräajopäivänä. Jos lapsilisän hakija on alle 18-vuotias, lähetä päätös myös huoltajalle. Tarvittaessa selvitä asiakkaalta, kenelle päätös lähetetään (voit myös katsoa, kenelle vanhempainrahapäätös on lähetetty).

Asetuksen 883 mukainen väliaikainen päätös: Hakijalla asetuksen 883 mukainen väliaikainen päätös. Päätöksen antamisesta on kulunut kolme kuukautta. Selvitä, voidaanko lopullinen päätös jo antaa. Jos voidaan, vahvista EY-asetuksen vuoksi annettu väliaikainen päätös oikaisun syykoodilla 52 Päätöksen vahvistamine, kun asetuksen vuoksi väliaikainen päätös vahvistetaan lainvoimaisella päätöksellä, tai 53 Oikaisu vahingoksi, kun asetuksen vuoksi väliaikaisena annettu päätös vahvistetaan ja Suomesta maksettava aika tai määrä pienenee.

Etuuksien seurantaluettelot

Seurantaluetteloiden avulla voi listata tapauksia, joiden käsittely on kesken tai jotka odottavat toimenpiteitä. Luetteloita käyttämällä varmistetaan, ettei asian käsittely tarpeettomasti viivästy.

Lapsilisäasioiden seuranta varten TOKY-seurantaluettelolle kirjautuvat seuraavat luettelot:

- Ratkaisemattomat hakemukset ja keskeneräiset lakkautusasiat
- Maksuusteet
- Seurannat
- Keskeneräiset muutoksenhakuasiat

Jatkossa suurin osa TOKY-seurantaluetteloista tullaan siirtämään TOKY-valvontaluetteloille. Vain Seurannat-luetteloiden tapauksista tehdään suoraan OIWAAn Seuranta- töitä.

Etuuksien valvontaluettelot

Lapsilisäasioiden valvontaa varten tulostetaan TOKY-valvontaluetteloita. Seuraavat valvontaluettelot ovat samoja kuin muissa YHTE-etuuksissa:

- Oman vakuutuspiirin ratkaisut
- Muiden vakuutuspiirien ratkaisut
- ATK-ratkaisut
- Ratkaisussa on poikkeuksellinen tieto
- Muu etuus poistettu
- Maksupäivänä pankkeihin ja käteisellä maksetut
- Maksuosoitteen muutokset

- Maksupalvelussa tehdyt korjaukset
- Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan antamat päätökset
- Vakuutusoikeuden antamat päätökset
- Lähetetyt asiakaskirjeet

Pelkästään lapsilisää koskevia valvontaluetteloita ei tällä hetkellä ole. Myöhemmin on tarkoitus lisätä etuuskohtainen valvontaluettelo, johon tulevat tapaukset ovat aiemmin nousseet TOREn Tarkistettavat asiat – luetteloon.